

**Έργο Erasmus+ «Τεχνητή Νοημοσύνη για Μη
Κυβερνητικούς Οργανισμούς - Εναρμόνιση Περιπτώσεων
Χρήσης και Βέλτιστων πρακτικές » (AI-NGO HUB)
Nº 2024-2-DE02-KA210-ADU-000271579**

A3. Ανάπτυξη Οδηγού Ενσωμάτωσης

T2: Πλήρης Οδηγός Ενσωμάτωσης

Πίνακας Περιεχομένων

1. Εισαγωγή.....	5
1.1 Το Erasmus+ Έργο AI-NGO HUB	5
1.2 Εισαγωγή στον Οδηγό Ενσωμάτωσης.....	6
2. Λίστα Ελέγχου πριν την Υλοποίηση	8
2.1 Ετοιμότητα πριν την υλοποίηση	8
2.1.1 Πρώτα η αποστολή και τα αποτελέσματα	8
2.1.2 Ετοιμότητα ανθρώπων και αλλαγής.....	8
2.1.3 Δεδομένα και διακυβέρνηση έτοιμα.....	9
2.1.4 Τεχνολογία και διαλειτουργικότητα.....	10
3. Κριτήρια & Οδηγίες Επιλογής Εργαλείων	16
3.1 Λίστα ελέγχου «Έτοιμης ΜΚΟ»	16
3.2 Κριτήρια επιλογής εργαλείων	17
3.3 Προκλήσεις και λύσεις.....	18
3.4 Οδηγίες επιλογής εργαλείων	19
3.4.1 Πώς να κάνετε shortlist εργαλείων	19
3.4.2 Κριτήρια επιλογής.....	21
3.4.3 Ερωτήσεις δέουσας επιμέλειας προς προμηθευτές.....	23
3.4.5 Σενάριο δοκιμής 10 εργασιών.....	23
3.4.5 “Κόκκινες σημαίες”	24
3.4.7 Υπόμνημα απόφασης.....	25
3.4.8 Πρότυπο πίνακα καταγραφής εργαλείων.....	26
4. Βήμα-βήμα Ενσωμάτωση.....	28
4.1 Βήμα 1: Οριστικοποίηση επιλογής εργαλείου & τυποποίηση απόφασης.....	28
4.2 Βήμα 2: Ασφάλεια & εκτέλεση ελεγχόμενου πιλοτικού προγράμματος.....	28
Παράδειγμα: Εκτέλεση πιλοτικού για μια μικρή ΜΚΟ.....	29
4.3 Βήμα 3: Αξιολόγηση απόδοσης & «Πύλη Σημάτων Αξίας».....	30
4.4 Βήμα 4: Κλιμάκωση & καθιέρωση νέου τρόπου εργασίας.....	31
4.5 Βήμα 5: Μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα & λογοδοσία.....	32
4.6 Βήμα 6: Επικοινωνία επιτυχίας & θεσμοθέτηση διαφάνειας	33
4.7 Πίνακας σύνοψης Κεφαλαίου 4	33
5.1 Τεχνολογία με προσανατολισμό στην αποστολή: Ηθικός οδηγός ενσωμάτωσης για ΜΚΟ	35
5.2 Ηθική Πυξίδα AI-NGO HUB: Πέντε βασικές αρχές.....	36

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

Αρχή 1: Ανθρωπιά, Αξιοπρέπεια και «Μη προκαλείς βλάβη»	37
Αρχή 2: Δικαιοσύνη, Ισότητα & Μη-Διάκριση	37
Αρχή 3: Ιδιωτικότητα & Προστασία Δεδομένων	38
Αρχή 4: Διαφάνεια & Εξηγησιμότητα.....	38
Αρχή 5: Ανθρώπινη Επίβλεψη και Λογοδοσία	39
5.3 Πρακτικό πλαίσιο διακυβέρνησης για μικρές ΜΚΟ	41
Βήμα 1: Να είστε ενημερωμένοι/ες.....	41
Βήμα 2: Αντιμετωπίστε το άγχος.....	41
Βήμα 3: Διατηρήστε ανθρωποκεντρική προσέγγιση	41
Βήμα 4: Χρησιμοποιήστε δεδομένα με ασφάλεια.....	42
Βήμα 5: Μετριάστε κινδύνους και μεροληψίες	42
Βήμα 6: Εντοπίστε τις σωστές περιπτώσεις χρήσης	42
Βήμα 7: Πιλοτάρετε πριν κλιμακώσετε	42
Βήμα 8: Ανασχεδιάστε ρόλους και επενδύστε στη μάθηση.....	42
5.4.1 Σενάριο 1: Δεδομένα, ιδιωτικότητα και ασφάλεια (κίνδυνος ευαίσθητων δεδομένων).....	44
5.4.2 Σενάριο 2: Εκπροσώπηση, μεροληψία και διακρίσεις (αλγοριθμική μεροληψία).....	44
5.4.3 Σενάριο 3: Αξιοπιστία, ασφάλεια και βλάβη (κίνδυνος λανθασμένης συμβουλής).....	45
5.5 Υπεύθυνες προμήθειες: Πρακτικές λίστες ελέγχου	47
Πίνακας 5.5.1: Εσωτερικό πλαίσιο αξιολόγησης (πριν αναζήτηση εργαλείου)	47
Πίνακας 5.5.2: Ερωτηματολόγιο ηθικού ελέγχου προμηθευτή TN	48
5.6 Εφαρμογή του ηθικού φακού στη Βιβλιοθήκη Εργαλείων AI-NGO HUB	50
5.6.1 Κατηγορία 1: Διαχείριση έργων και έρευνα.....	50
5.6.2 Κατηγορία 2: Επικοινωνία	50
5.6.3 Κατηγορία 3: Fundraising	50
5.6.4 Κατηγορία 4: Ανθρώπινο Δυναμικό (HR).....	51
5.7 Συμπέρασμα: Διατήρηση εμπιστοσύνης και υπεύθυνη ενίσχυση αντίκτυπου.....	51
6. Μελλοντικές Ενημερώσεις: Πώς να παραμένετε ενημερωμένοι για τις εξελισσόμενες τεχνολογίες TN	53
6.1 Πρωτόκολλο «Health Check» TN: προγραμματισμένη ανασκόπηση & αξιολόγηση	53
6.1.1 Επεξήγηση των στοιχείων του πρωτοκόλλου	54
6.1.2 Προδιαγραφές και παρατηρήσεις.....	54
Β. Ετήσιος στρατηγικός έλεγχος ευθυγράμμισης	55
Γ. Ενημέρωση αξιολόγησης κινδύνου	55
Δ. Έλεγχος αντιστοίχισης με την αποστολή (Mission Match Review).....	55
Ενσωμάτωση των κύκλων ανασκόπησης	56
6.2 Καλλιέργεια ανθρωποκεντρικής κουλτούρας αλφαριθμητισμού TN.....	57
6.3 Πλαίσιο βιωσιμότητας γνώσης (μετά το έργο)	57
6.4 Πίνακας σύνοψης Κεφαλαίου 6	58
Συμπεράσματα	60
Αναφορές	62

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αναπαριστούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

Πλήρης κατάλογος αναφορών (Α-Ζ) 62

1. Εισαγωγή

1.1 Το Erasmus+ Έργο AI-NGO HUB

Το Erasmus+ έργο «Artificial Intelligence for Non-Governmental Organizations - Harmonizing Use cases and Best practices» (AI-NGO HUB) με αριθμό 2024-2-DE02-KA210-ADU-000271579 έχει σχεδιαστεί για να ενδυναμώνει τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) σε όλη την Ευρώπη, ενσωματώνοντας εργαλεία Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ) στις καθημερινές τους λειτουργίες. Καθώς ο ψηφιακός μετασχηματισμός επιταχύνεται παγκοσμίως, είναι κρίσιμο οι ΜΚΟ να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες της ΤΝ ώστε να ενισχύσουν την αποδοτικότητα, την εμπέλεια και τον αντίκτυπό τους.

Η ανάγκη για το έργο προκύπτει από την αναγνώριση κοινών αναγκών: να εντοπιστούν λειτουργίες των ΜΚΟ που μπορούν να ενισχυθούν με εφαρμογές ΤΝ και να αναπτυχθούν πρακτικές λύσεις για την ενσωμάτωση της ΤΝ στην καθημερινή πρακτική. Η ΤΝ μπορεί να υποστηρίξει τις ΜΚΟ με πολλούς τρόπους, από τη διαχείριση οικονομικών και επικοινωνίας έως την έρευνα και τον συντονισμό έργων. Τελικά, η ΤΝ έχει τη δυνατότητα να μετασχηματίσει τον τρόπο λειτουργίας των ΜΚΟ, ανοίγοντας δυνατότητες ώστε να γίνουν πιο ευέλικτες, πιο προσανατολισμένες στα δεδομένα και πιο ανταποκρινόμενες στις κοινότητες που υπηρετούν.

Το έργο AI-NGO HUB φέρνει μαζί τρεις εταίρους από την Ευρώπη, καθένας από τους οποίους συνεισφέρει μοναδική τεχνογνωσία:

- **Συντονιστής Εταίρος: Verein für Bildung, Entwicklung, Forschung und Nachhaltigkeit (BEFuN)**, με έδρα το Mainz της Γερμανίας. Η BEFuN for Education Development Research and Sustainability e.V. είναι μη κερδοσκοπικός οργανισμός που ιδρύθηκε το 2023. Οι κύριες δραστηριότητές του εστιάζουν στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας, αντιμετωπίζοντας την αναντιστοιχία δεξιοτήτων σε τοπικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Δίνει έμφαση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, την ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού και τη διά βίου μάθηση. Στόχος είναι η ανάπτυξη ατόμων με επάρκεια στις επιστήμες και την τεχνολογία, καθώς και η προώθηση ψηφιακών πλατφορμών για την κάλυψη εξελισσόμενων αναγκών της κοινότητας. Ο οργανισμός καλλιεργεί κουλτούρα συνεχούς ανάπτυξης, ενισχύοντας δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ ευάλωτων ομάδων και κοινωνίας. Επιπλέον, παρέχει κατάρτιση για εκπαιδευτικούς, μαθητές και νέους, αναπτύσσει προγράμματα σπουδών, παρακολουθεί εκπαιδευτικές τάσεις και οργανώνει εθνικά και διεθνή έργα για συμπεριληπτική μάθηση και κοινωνική ανάπτυξη.
- **Inercia Digital**, με έδρα την Huelva της Ισπανίας. Ιδρύθηκε το 2010 και η Inercia Digital S.L. είναι ανδαλουσιανός οργανισμός που εξειδικεύεται στην κατάρτιση και την καινοτομία σε ψηφιακές δεξιότητες σε διεθνές επίπεδο. Είναι κέντρο ΕΕΚ (Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση για την Απασχόληση) επίσημα διαπιστευμένο από την περιφερειακή κυβέρνηση, και κύριος τομέας εξειδίκευσης είναι η ανάπτυξη ψηφιακών και επιχειρηματικών δεξιοτήτων, τις οποίες καθιστά προσβάσιμες μέσω του Virtual Campus που έχει εγκριθεί ως Εικονικό Κέντρο Κατάρτισης για την Απασχόληση. Η Inercia Digital διαθέτει εκτεταμένη εμπειρία σε καινοτόμα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά έργα και από το 2017 είναι μέλος του «Digital Skills and Jobs Coalition» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αποστολή της είναι να ενισχύει την κατάρτιση και την καινοτομία σε ψηφιακές δεξιότητες στην Ευρώπη, για εκπαιδευτικούς οργανισμούς, επαγγελματίες, την αγορά εργασίας και τους Ευρωπαίους πολίτες γενικότερα.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

- **Ινστιτούτο Μελετών Καινοτομίας και Ανάπτυξης (ΙΜΚΚΑ)**, με έδρα την Ελλάδα. Το ΙΜΚΚΑ είναι μη κερδοσκοπικός οργανισμός που ιδρύθηκε το 2020. Αποστολή του είναι η προώθηση της ισότητας και της ένταξης μέσω έρευνας, εκπαίδευσης, ενδυνάμωσης ικανοτήτων και συνηγορίας. Εστιάζει σε βασικούς άξονες: ενθαρρύνει την ενεργό συμμετοχή στην κοινωνία και προωθεί συμμετοχικές διαδικασίες χάραξης πολιτικής· εργάζεται πάνω σε προκλήσεις ευάλωτων ομάδων και επιδιώκει την οικονομική και κοινωνική τους ένταξη· αξιοποιεί ψηφιακές τεχνολογίες για την ενίσχυση προσβασιμότητας και ένταξης, δίνοντας έμφαση στον ψηφιακό γραμματισμό και στη μείωση του ψηφιακού χάσματος· επιδιώκει συστημικές αλλαγές αντί για αποσπασματικές λύσεις χωρίς ουσιαστικό αντίκτυπο· διεξάγει έρευνα και παρέχει προτάσεις πολιτικής, ενσωματώνοντας την οπτική του φύλου και τεκμηριωμένη συνηγορία.

Οι στόχοι του έργου περιλαμβάνουν:

- **Εντοπισμό προτεραιοτήτων για αξιοποίηση ΤΝ:** προσδιορισμός λειτουργιών των ΜΚΟ (επικοινωνία, διοίκηση, fundraising, έρευνα) όπου τα εργαλεία ΤΝ προσθέτουν πραγματική αξία και απλοποιούν διαδικασίες.
- **Δημιουργία Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Εργαλείων ΤΝ:** ανάπτυξη διαισθητικού, φιλικού ιστότοπου ώστε οι ΜΚΟ να ανακαλύπτουν, να επιλέγουν και να αξιοποιούν καθιερωμένα εργαλεία ΤΝ που διατίθενται δωρεάν, για να καλύπτουν επιχειρησιακές ανάγκες.
- **Ενίσχυση ψηφιακού γραμματισμού και αυτοπεποίθησης:** παροχή εκπαιδευτικών ευκαιριών σε προσωπικό και εθελοντές ώστε να αναπτύξουν γνώση και χρήση της ΤΝ και να ενδυναμώσουν τις ψηφιακές τους δεξιότητες, υποστηρίζοντας τον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Τα αποτελέσματα του έργου AI-NGO HUB είναι: η δημιουργία μιας ολοκληρωμένης, πολυγλωσσικής Βιβλιοθήκης Εργαλείων ΤΝ και μιας ψηφιακά προσβάσιμη πλατφόρμας για να μπορούν οι ΜΚΟ να εντοπίζουν και να αξιοποιούν εργαλεία που ταιριάζουν στις επιχειρησιακές τους ανάγκες. Παράλληλα, το έργο παραδίδει έναν πρακτικό, πολυγλωσσικό Οδηγό Ενσωμάτωσης ΤΝ με βήμα-βήμα οδηγίες, ηθικές παραμέτρους και κριτήρια επιλογής για την υποστήριξη της υλοποίησης. Για την ενίσχυση της ψηφιακής ικανότητας του τομέα, θα υλοποιηθούν τουλάχιστον 3 σχετικά εκπαιδευτικά εργαστήρια, προσεγγίζοντας τουλάχιστον 40 εργαζόμενους/εθελοντές ΜΚΟ, ώστε να νιώθουν αυτοπεποίθηση στην εφαρμογή ΤΝ στην καθημερινή εργασία. Τέλος, η στρατηγική προβολή και διάχυση θα διασφαλίσει ότι τα αποτελέσματα του έργου θα μοιραστούν ευρέως και θα συμβάλουν στην αύξηση της ενημέρωσης και της υιοθέτησης εργαλείων ΤΝ από τις ΜΚΟ.

1.2 Εισαγωγή στον Οδηγό Ενσωμάτωσης

Το παρόν έγγραφο είναι ένας ολοκληρωμένος, φιλικός προς τον χρήστη Οδηγός Ενσωμάτωσης, ο οποίος παρέχει βήμα-βήμα οδηγίες για την ενσωμάτωση εργαλείων ΤΝ στις λειτουργίες των ΜΚΟ. Ο οδηγός λειτουργεί ως βασικός πόρος, προσφέροντας πρακτικές οδηγίες και χρήσιμες συμβουλές για αποτελεσματική ενσωμάτωση εργαλείων, στο πλαίσιο του Erasmus+ έργου AI-NGO HUB (αρ. 2024-2-DE02-KA210-ADU-000271579).

Η Εργασία 2 της Δραστηριότητας 3, ως οδηγός, αναμένεται να ενισχύσει σημαντικά την ικανότητα των ΜΚΟ για ψηφιακό μετασχηματισμό. Η παροχή δομημένης προσέγγισης για την ενσωμάτωση εργαλείων θα επιτρέψει στους οργανισμούς να υλοποιούν ψηφιακές πρωτοβουλίες με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και αποτελεσματικότητα.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

2. Λίστα Ελέγχου πριν την Υλοποίηση

2.1 Ετοιμότητα πριν την υλοποίηση

Πριν από οποιαδήποτε γραμμή κώδικα, πιλοτική εφαρμογή ή προμήθεια, οι ΜΚΟ οφείλουν να ευθυγραμμίσουν τη φιλοδοξία τους για την ΤΝ με την αποστολή τους. Η ΤΝ δεν είναι ένα έργο που «εγκαθίσταται»· είναι μια ικανότητα που καλλιεργείται. **Οι οργανισμοί που αποκομίζουν πραγματική αξία από την ΤΝ κάνουν σταθερά τρία πράγματα: συνδέουν κάθε πείραμα με ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα, προετοιμάζουν τους ανθρώπους και τα δεδομένα πριν αυτοματοποιήσουν και μειώνουν έγκαιρα τον κίνδυνο με μικρά, καλά οριοθετημένα πιλοτικά έργα.** Η παρακάτω αφήγηση εξηγεί πώς μοιάζει η «ετοιμότητα» - και πώς αναγνωρίζονται οι “κόκκινες σημαίες” - ώστε οι ΜΚΟ να δώσουν πράσινο φως στην χρήση ΤΝ με αυτοπεποίθηση.

2.1.1 Πρώτα η αποστολή και τα αποτελέσματα

Ξεκινήστε **ορίζοντας ξεκάθαρα** το πρόβλημα με ανθρώπινους όρους: ποιος δυσκολεύεται, πού, πόσο συχνά και με ποιο κόστος για την αποστολή της ΜΚΟ (χαμένος χρόνος, λάθη, χαμένες χρηματοδοτήσεις, καθυστερημένες υπηρεσίες). **Συνεχίστε μεταφράζοντάς το σε 2-3 μετρήσιμα αποτελέσματα** (π.χ. «μείωση χρόνου συγγραφής προτάσεων επιχορήγησης κατά 40%», «μείωση προετοιμασίας αναφορών Παρακολούθησης & Αξιολόγησης από 10 σε 5 ημέρες», «αύξηση ανταπόκρισης σε email δωρητών κατά 20%»). **Τέλος, αναθέστε ρόλους ευθύνης:** έναν/μία εκτελεστικό/ή χορηγό (sponsor) που απομακρύνει εμπόδια, έναν/μία υπεύθυνο/η προϊόντος (product owner) για τις καθημερινές αποφάσεις/συμβιβασμούς και ονομασμένους τελικούς χρήστες (υπεύθυνους επικοινωνίας, διαχειριστές έργων, προσωπικό Μ&Ε) που θα δουλεύουν με το εργαλείο.

Το επόμενο βήμα είναι να **ορίσετε 2-3 μετρήσιμα αποτελέσματα** που πρέπει να πετύχει η λύση ΤΝ. Η σύνδεση των πειραμάτων ΤΝ με σαφείς δείκτες επιτυχίας κρατά την εστίαση στον αντίκτυπο, όχι στην «καινοτομία για την καινοτομία». Αυτό αντικατοπτρίζει βέλτιστες πρακτικές στον κοινωνικό τομέα: οι επιτυχημένες υλοποιήσεις ΤΝ συμβαίνουν όταν οι οργανισμοί θέτουν καθαρούς στόχους και κατανοούν την αξία που αναμένεται να αποδώσει η ΤΝ.

Τέλος, **ορίστε υπεύθυνους λογοδοσίας για κάθε πρωτοβουλία ΤΝ.** Ο/η εκτελεστικός/ή χορηγός υπερασπίζεται το έργο και αίρει εμπόδια, ενώ ο/η product owner είναι υπεύθυνος/η για αποφάσεις και συμβιβασμούς. Εντοπίστε επίσης τους τελικούς χρήστες που θα χρησιμοποιούν το εργαλείο στις ροές εργασίας τους. Αυτοί οι χρήστες πρέπει να εμπλέκονται από την αρχή στον καθορισμό απαιτήσεων και στον έλεγχο των εξόδων, ώστε η ΤΝ να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες. Η έγκαιρη εμπλοκή προσωπικού και ενδιαφερομένων μερών «γειώνει» το έργο στην πραγματικότητα και αυξάνει την υιοθέτηση.

2.1.2 Ετοιμότητα ανθρώπων και αλλαγής

Η ΤΝ πετυχαίνει με τον ρυθμό της υιοθέτησης, όχι με τον ρυθμό της προμήθειας. Ξεκινήστε με έναν ελκρινή έλεγχο ικανότητας: **ποιος μπορεί να διαθέσει 2-4 ώρες την εβδομάδα** κατά τη διάρκεια του πιλοτικού για ρύθμιση, δοκιμές και ανατροφοδότηση; **Ορίστε «πρωταθλητές αλλαγής»** (change champions) μέσα σε κάθε ομάδα· η δουλειά τους είναι να αναδείξουν πραγματικές ροές εργασίας,

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανakλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

όχι θεωρητικές ιδέες. Θέστε προσδοκίες νωρίς: η TN είναι βοηθός με επίβλεψη, όχι «αυτόματος πιλότος». Για παραδοτέα υψηλού κινδύνου (επιχορηγήσεις, νομικά, HR), σχεδιάστε ανθρώπινο έλεγχο. Αν η ομάδα φοβάται «αντικατάσταση», επενδύστε πρώτα σε περιπτώσεις «συγκυβερνήτη» (copilot) (προσχέδια, περιλήψεις, checklists) που αποδεδειγμένα εξοικονομούν χρόνο, κρατώντας όμως την κρίση στο προσωπικό.

Επιπλέον, **επικοινωνήστε από νωρίς ότι η TN λειτουργεί ως “συγκυβερνήτης”**. Το προσωπικό πρέπει να κατανοεί ότι τα αποτελέσματα της TN συχνά χρειάζονται ανθρώπινη επίβλεψη και επιμέλεια, **ιδίως για περιεχόμενο υψηλού διακυβεύματος** όπως προτάσεις χρηματοδότησης, νομικά έγγραφα ή αποφάσεις HR. Η έρευνα δείχνει επίσης ότι σημαντικό εμπόδιο υιοθέτησης στην κοινωνία των πολιτών είναι η αντίσταση εργαζομένων και οι ηθικές ανησυχίες. Για να αντιμετωπιστεί αυτό, οι ηγέτες πρέπει να επενδύσουν στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και ψηφιακού γραμματισμού (π.χ. πρακτικά εργαστήρια ή “lunch-and-learn” συνεδρίες) ώστε οι εργαζόμενοι να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση σε ασφαλές περιβάλλον. Ενισχύστε έναν απλό κανόνα: **οι άνθρωποι παίρνουν τις τελικές αποφάσεις**-μειώνονται λάθη και ενισχύονται εμπιστοσύνη και υιοθέτηση. ΜΚΟ που καλλιεργούν περιβάλλον μάθησης και ενθαρρύνουν πειραματισμό τείνουν να μειώνουν τα εμπόδια υιοθέτησης.

Για εξειδικευμένες εκροές, προβλέψτε **ανθρώπινο έλεγχο** πριν δημοσιοποιηθεί οτιδήποτε. Για παράδειγμα, αν ένα εργαλείο TN συντάξει μια αναφορά επιχορήγησης ή ένα κείμενο πολιτικής, ενσωματώστε στάδιο ελέγχου από έμπειρο άτομο για επαλήθευση και βελτίωση. Ως βέλτιστη πρακτική στη μη κερδοσκοπική εργασία: «οι άνθρωποι παίρνουν τις τελικές αποφάσεις». Αυτή η δικλίδα όχι μόνο εντοπίζει λάθη της TN, αλλά και καθησυχάζει την ομάδα ότι η εξειδίκευσή της παραμένει κρίσιμη.

2.1.3 Δεδομένα και διακυβέρνηση έτοιμα

Η TN «τρώει» δεδομένα· η διακυβέρνηση τα κρατά ασφαλή. Καταγράψτε τι θα τροφοδοτήσει το σύστημα η ΜΚΟ (πολιτικές, προηγούμενες αναφορές, πίνακες δεικτών, πρότυπα προς δωρητές) και ταξινομήστε την ευαισθησία (δεδομένα ωφελούμενων, ειδικές κατηγορίες). Αποφασίστε τη νόμιμη βάση (π.χ. GDPR στην ΕΕ), προετοιμάστε μια βασική Εκτίμηση Αντικτύπου Προστασίας Δεδομένων (DPIA) για πιλοτικές εφαρμογές και έχετε έτοιμη μια Σύμβαση Επεξεργασίας Δεδομένων (DPA) για τους προμηθευτές¹. Προεπιλογή σε ρυθμίσεις που προστατεύουν την ιδιωτικότητα: χωρίς εκπαίδευση του μοντέλου στα δεδομένα σας εξ ορισμού, σαφής πολιτική διατήρησης/διαγραφής και πρόσβαση βάσει ρόλων. Σκεφτείτε και τη συμπερίληψη: πολυγλωσσική υποστήριξη, προσβασιμότητα και επιλογές χαμηλού bandwidth δεν είναι «nice-to-have» στο πλαίσιο των ΜΚΟ.

---

¹ Στο πλαίσιο εργαλείων TN και λογισμικού, «προμηθευτής» ή «vendor» είναι η εταιρεία, ο οργανισμός ή το άτομο που αναπτύσσει, παρέχει ή συντηρεί ένα προϊόν ή υπηρεσία. Ο προμηθευτής είναι το εξωτερικό μέρος που ευθύνεται για την τεχνολογία που χρησιμοποιεί η ΜΚΟ (πλατφόρμες λογισμικού, μοντέλα TN, εργαλεία cloud ή σχετικές υπηρεσίες).

Δεύτερον, καθορίστε τη νόμιμη βάση χρήσης προσωπικών δεδομένων (π.χ. βάσει GDPR αν δραστηριοποιείστε στην ΕΕ). Προετοιμάστε μια βασική DPIA για το πιλοτικό πρόγραμμα ώστε να εντοπιστούν και να μετριαστούν κίνδυνοι ιδιωτικότητας πριν ξεκινήσετε. **«Προετοιμάστε μια βασική Εκτίμηση Αντικτύπου στην Προστασία Δεδομένων (Data Protection Impact Assessment – DPIA) για την πιλοτική εφαρμογή, προκειμένου να εντοπιστούν και να μετριαστούν οι κίνδυνοι για την ιδιωτικότητα πριν από την έναρξη.** Ακόμη κι αν το εργαλείο δεν θεωρείται «υψηλού κινδύνου», αν επεξεργάζεται προσωπικά δεδομένα (π.χ. ωφελούμενων), μια DPIA είναι συνετή. Επίσης, να έχετε DPA για κάθε προμηθευτή που χειρίζεται τα δεδομένα σας, ώστε να διασφαλίζεται συμβατικά η ιδιωτικότητα και η ασφάλεια.

Τρίτον, **απαιτήστε ρυθμίσεις που προστατεύουν την ιδιωτικότητα από κάθε προμηθευτή ΤΝ.** Εξ ορισμού, το εργαλείο δεν πρέπει να χρησιμοποιεί τα δεδομένα σας για εκπαίδευση γενικών μοντέλων (να υπάρχει opt-out από οποιονδήποτε διαμοιρασμό). Βεβαιωθείτε ότι υποστηρίζεται διαγραφή ή εξαγωγή δεδομένων ώστε να κρατάτε τον έλεγχο. Γνωρίστε πού αποθηκεύονται τα δεδομένα σας - ιδανικά επιλέξτε εργαλεία που τα διατηρούν σε δικαιοδοσίες με ισχυρές προστασίες (και ρωτήστε, π.χ., «Θα φύγουν τα δεδομένα μας εκτός ΕΕ;» στη δέουσα επιμέλεια). Πολλά δωρεάν επίπεδα σε υπηρεσίες cloud ισχυρίζονται δικαιώματα χρήσης των εισόδων για εκπαίδευση, κάτι που αποτελεί σημαντική κόκκινη σημαία για ΜΚΟ με ευαίσθητα δεδομένα. Αν χρειάζεται, επιλέξτε εταιρικά πακέτα ή προμηθευτές με ρητές εγγυήσεις «no-training» στα δεδομένα σας. Θυμηθείτε ότι «πολλά εργαλεία ΤΝ μαθαίνουν από τα δεδομένα που εισάγετε, ειδικά στις δωρεάν εκδόσεις», άρα η εμπιστευτικότητα και η ιδιωτικότητα είναι αδιαπραγμάτευτες.

Τέταρτον, **λάβετε υπόψη συμπερίληψη και προσβασιμότητα** κατά την προετοιμασία δεδομένων. Υποστηρίζει το εργαλείο τις γλώσσες της ομάδας και των ενδιαφερομένων (όχι μόνο Αγγλικά); Σε περιβάλλον χαμηλής συνδεσιμότητας, λειτουργεί επαρκώς ή offline; Σχεδιάστε να συμπεριλάβετε ποικιλία δεδομένων (έγγραφα σε πολλαπλές γλώσσες, προσβάσιμες μορφές) ώστε οι έξοδοι να είναι χρήσιμες σε όλο τον οργανισμό και την κοινότητα. Η διακυβέρνηση δεδομένων δεν αφορά μόνο την ιδιωτικότητα - αφορά και το να «εκπροσωπεί» δίκαια την πραγματικότητα των ανθρώπων που υπηρετείτε.

2.1.4 Τεχνολογία και διαλειτουργικότητα

Η ΤΝ δεν θα βοηθήσει αν παραμείνει απομονωμένη. Χαρτογραφήστε τα συστήματα που χρησιμοποιούν πραγματικά οι ομάδες (Google/Microsoft suites, Drive/SharePoint, email, βάσεις δεδομένων Μ&Ε). Προτιμήστε εργαλεία που ενσωματώνονται εγγενώς ή τουλάχιστον εξάγουν καθαρά (π.χ. PDF). Δοκιμάστε με πραγματικούς τύπους αρχείων και γλώσσες. Σχεδιάστε ανάκληση (rollback): αν το πιλοτικό πρόγραμμα αποτύχει, πώς θα επιστρέψει η ΜΚΟ χωρίς απώλεια δεδομένων ή ορμής;

Προς αυτή την κατεύθυνση, **δοκιμάστε το εργαλείο με τα πραγματικά αρχεία και γλώσσες** που χρησιμοποιεί η ΜΚΟ κατά τη δοκιμή. Αν τα δεδομένα παρακολούθησης είναι σε Excel ή οι αναφορές σε PDF, βεβαιωθείτε ότι το εργαλείο ΤΝ τα χειρίζεται σωστά. Δοκιμάστε μια ενδεικτική ενσωμάτωση: συνδέεται μέσω API (Application Programming Interface); μπορεί να αντλεί πληροφορίες από CRM (Customer Relationship Management); Η έγκαιρη αξιολόγηση API και ενσωματώσεων αποφεύγει

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

δυσάρεστες εκπλήξεις. Αν η απευθείας ενσωμάτωση είναι περίπλοκη, εξετάστε έναν connector (μερικές φορές λέγεται API gateway, δηλαδή μια «γέφυρα» που βοηθά συστήματα να επικοινωνούν). Αν τα δεδομένα βρίσκονται σε παλαιότερα συστήματα («legacy»), μπορεί να χρειάζονται ελαφριοί προσαρμογείς (απλοί μετατροπείς μορφών) ώστε να καταστούν ασφαλή χωρίς βαριά ανάπτυξη.

Επίσης, **σχεδιάστε στρατηγική εναλλακτικού πλάνου**. Πριν από την παραγωγική χρήση, σκεφτείτε: αν το εργαλείο δυσλειτουργήσει ή δεν ανανεωθεί μετά τη δοκιμή, πώς θα επιστρέψει η ομάδα στην παλιά διαδικασία χωρίς απώλεια δεδομένων ή ορμής; Για παράδειγμα, κρατήστε τεκμηριωμένες χειροκίνητες διαδικασίες ως εφεδρεία και αποφύγετε να τροφοδοτήσετε την TN με το μοναδικό αντίγραφο κρίσιμων δεδομένων. Έτσι, ένα αποτυχημένο πείραμα δεν θα εκτροχιάσει τις λειτουργίες.

1. Ηθική, ασφάλεια και επίδραση στους ωφελούμενους: κατονομάστε εξαρχής τους πιθανούς κινδύνους (κατασκευασμένα ή λανθασμένα γεγονότα σε σημειώματα πολιτικής, μεροληπτική γλώσσα στην επικοινωνία με ωφελούμενους, υπερβολική συλλογή ευαίσθητων δεδομένων). Θέστε σαφή προστατευτικά όρια (guardrails): αποτελέσματα με αναφορά πηγών για έρευνα και πολιτική, αποκλεισμένα prompts για μη ασφαλές περιεχόμενο και ξεκάθαρες διαδικασίες κλιμάκωσης για αμφισβητήσιμα αποτελέσματα. Δημοσιεύστε μια απλή και κατανοητή δήλωση χρήσης Τεχνητής Νοημοσύνης για το προσωπικό και, όπου είναι σχετικό, για τους ωφελούμενους.

Θέστε συγκεκριμένες δικλείδες για την πιλοτική εφαρμογή. Για εργασίες έρευνας και συγγραφής πολιτικής, προτιμήστε εργαλεία που παρέχουν παραπομπές/πηγές ή επαληθεύσιμες εξόδους ώστε να μειώνεται ο κίνδυνος κατασκευασμένων πληροφοριών. Ρυθμίστε (αν είναι δυνατό) blocked prompts ή φίλτρα περιεχομένου για να αποτρέπεται παραγωγή απαγορευμένου περιεχομένου (ρητορική μίσους, παραβιάσεις ιδιωτικότητας κ.λπ.). Ορίστε σαφείς διαδρομές κλιμάκωσης: αν ένας χρήστης δει αμφισβητήσιμη ή επιβλαβή έξοδο, πώς τη δηλώνει και ποιος την αξιολογεί/αντιμετωπίζει;

Η διαφάνεια αποτελεί επίσης βασική ηθική δικλείδα ασφαλείας. **Δημοσιεύστε μια δήλωση χρήσης Τεχνητής Νοημοσύνης σε απλή και κατανοητή γλώσσα για το προσωπικό σας και,** όπου είναι σχετικό, για τους ωφελούμενους ή τους εταίρους. Ενημερώστε τους ανθρώπους πότε και πώς χρησιμοποιείτε την TN. Αυτό μπορεί να είναι μια σύντομη αναφορά σε εσωτερικές πολιτικές ή στον ιστότοπό σας· για παράδειγμα, να εξηγήτε ότι χρησιμοποιείτε έναν βοηθό TN για τη σύνταξη ορισμένων εγγράφων ή για την ανάλυση δεδομένων, αλλά ότι το ανθρώπινο προσωπικό επιβλέπει και εγκρίνει όλα τα τελικά παραδοτέα. Η ανοιχτή αναφορά στη χρήση TN “χτίζει εμπιστοσύνη – με την ομάδα σας, τους εταίρους και τους ανθρώπους που εξυπηρετείτε”. Διευκρινίστε ότι οι προτάσεις της TN είναι απλώς προτάσεις και ότι οι ανθρώπινες αξίες και αποφάσεις παραμένουν καθοριστικές. Αυτή η διαφάνεια και σαφήνεια βοηθά στη διαχείριση προσδοκιών και στη διατήρηση της εμπιστοσύνης με τους δωρητές και τις κοινότητες.

Από την αρχή, **αντιμετωπίστε την TN ως «συγκυβερνήτη» με επίβλεψη, όχι ως αυτόνομο λήπτη αποφάσεων** σε οτιδήποτε επηρεάζει δικαιώματα ή ευημερία. Για παράδειγμα, η TN μπορεί να βοηθά στην ταξινόμηση απαντήσεων ερευνών ή στη συγγραφή ενημερωτικού δελτίου, αλλά δεν πρέπει να είναι ο τελικός κριτής για το ποιος λαμβάνει υπηρεσίες ή χρηματοδότηση χωρίς ανθρώπινη

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανakλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

ανασκόπηση. Αυτό διατηρεί «άνθρωπο στον βρόχο» (humans-in-the-loop) σε αποφάσεις υψηλού αντίκτυπου.

2.Σχεδιασμός πιλοτικής εφαρμογής και κριτήρια επιτυχίας: Κρατήστε το μικρό, ρεαλιστικό και χρονικά οριοθετημένο (8–12 εβδομάδες). Επιλέξτε 1–2 πακέτα περιπτώσεων χρήσης που έχουν πραγματική σημασία (π.χ. «προσχέδια fundraising + τμηματοποιημένα emails προς δωρητές», «πίνακες δεικτών Παρακολούθησης & Αξιολόγησης (M&E) + αφηγηματικές περιλήψεις»). Σταθεροποιήστε τις εισόδους και το χρονοδιάγραμμα, ώστε το προσωπικό της ΜΚΟ να μπορεί να συγκρίνει τα εργαλεία με δίκαιο τρόπο. Καταγράψτε μια **γραμμή βάσης** (χρόνος, κόστος, λάθη, ικανοποίηση) και ορίστε εκ των προτέρων τι σημαίνει «καλό» αποτέλεσμα (π.χ. >30% εξοικονόμηση χρόνου, <5% διορθώσεις πραγματικών λαθών μετά από ανθρώπινο έλεγχο, >80% ικανοποίηση χρηστών). Προγραμματίστε **εβδομαδιαίες συναντήσεις παρακολούθησης** και μια **ενδιάμεση δοκιμή “red team”** για τον έλεγχο ακραίων περιπτώσεων και θεμάτων ασφάλειας.

Πριν ξεκινήσει η πιλοτική φάση, καταγράψτε μια **αρχική εικόνα (baseline)** του τρόπου με τον οποίο εκτελούνται σήμερα οι εργασίες: Πόσο χρόνο αφιερώνει το προσωπικό σε αυτές; Πόσα λάθη ή αναθεωρήσεις εμφανίζονται συνήθως; Πόσο ικανοποιημένο είναι το προσωπικό ή οι ενδιαφερόμενοι από την υφιστάμενη διαδικασία; Αυτοί οι δείκτες βάσης (χρόνος, κόστος, ποσοστό σφαλμάτων, ικανοποίηση) θα σας επιτρέψουν να αξιολογήσετε **αντικειμενικά** τον αντίκτυπο της ΤΝ. Ορίστε εκ των προτέρων τι θεωρείται «επιτυχία». Για παράδειγμα, η ομάδα μπορεί να συμφωνήσει ότι επιτυχία σημαίνει εξοικονόμηση τουλάχιστον 30% του χρόνου του προσωπικού για τη συγκεκριμένη εργασία, με λιγότερο από 5% του περιεχομένου να χρειάζεται διόρθωση από ανθρώπους, και με ποσοστό θετικής ανατροφοδότησης άνω του 80%. Αυτοί οι στόχοι δίνουν στην πιλοτική εφαρμογή σαφές σημείο αναφοράς.

Προγραμματίστε **τακτικές συναντήσεις ελέγχου** καθ’ όλη τη διάρκεια της πιλοτικής φάσης. Οργανώστε εβδομαδιαίες ή δεκαπενθήμερες συναντήσεις της πιλοτικής ομάδας για ανασκόπηση προόδου, ανταλλαγή απρόβλεπτων ευρημάτων και επίλυση προβλημάτων. Συνιστάται στις ΜΚΟ να «προγραμματίζουν τακτικές συνεδρίες αξιολόγησης για να εξετάζουν πώς λειτουργούν τα εργαλεία ΤΝ – αν είναι πράγματι χρήσιμα ή αν δημιουργούν νέα εμπόδια». Οι έγκαιροι έλεγχοι μπορούν να εντοπίσουν προβλήματα νωρίς (π.χ. αν η ΤΝ παράγει ασυνάρτητο περιεχόμενο για έναν συγκεκριμένο τύπο εγγράφου, μπορείτε να προσαρμόσετε τη ρύθμιση ή να ζητήσετε υποστήριξη από τον προμηθευτή). Στο **μέσο της πιλοτικής περιόδου**, εξετάστε τη διεξαγωγή μιας δοκιμής **“red team”** – εισάγετε σκόπιμα ακραία ή απαιτητικά σενάρια στην ΤΝ για να δείτε πώς τα διαχειρίζεται και αν ενεργοποιούνται σωστά τα προστατευτικά όρια ασφάλειας. Αυτό συμβάλλει στο να μη βρεθείτε προ εκπλήξεων κατά την τελική υλοποίηση.

Στο **τέλος της πιλοτικής εφαρμογής**, αξιολογήστε τα αποτελέσματα σε σχέση με τα κριτήρια επιτυχίας. Πόσος χρόνος εξοικονομήθηκε κατά μέσο όρο; Κάλυψε η ποιότητα (ακρίβεια, σαφήνεια των παραγόμενων αποτελεσμάτων) τις απαιτήσεις μετά από ανθρώπινο έλεγχο; Πώς ένιωσαν οι χρήστες κατά τη χρήση του εργαλείου – ενδυναμωμένοι, απογοητευμένοι ή αδιάφοροι; Συλλέξτε τόσο **ποσοτικά δεδομένα** όσο και **ποιοτική ανατροφοδότηση**. Αν προέκυψαν ζητήματα όπως η πραγματική ακρίβεια, καταγράψτε το ποσοστό σφαλμάτων και πόσο εύκολα εντοπίστηκαν και

διορθώθηκαν. Η πιλοτική φάση δεν αφορά μόνο το αν «δουλεύει» η ΤΝ, αλλά και το **πώς εντάσσεται στις διαδικασίες** του οργανισμού.

2. Σχεδιασμός πιλοτικού και κριτήρια επιτυχίας: Κρατήστε το μικρό, ρεαλιστικό και χρονικά οριοθετημένο (8–12 εβδομάδες). Επιλέξτε 1–2 πακέτα περιπτώσεων χρήσης που έχουν πραγματική σημασία (π.χ. “προσχέδια fundraising + τμηματοποιημένα emails προς δωρητές”, “πίνακες δεικτών Παρακολούθησης & Αξιολόγησης (M&E) + αφηγηματικές περιλήψεις”). Σταθεροποιήστε τις εισροές και το χρονοδιάγραμμα, ώστε το προσωπικό της ΜΚΟ να μπορεί να συγκρίνει τα εργαλεία με δίκαιο τρόπο. Καταγράψτε μια αρχική γραμμή βάσης (χρόνος, κόστος, λάθη, ικανοποίηση) και ορίστε εκ των προτέρων τι σημαίνει “καλό” αποτέλεσμα (π.χ. >30% εξοικονόμηση χρόνου, <5% διορθώσεις πραγματικών λαθών μετά από ανθρώπινο έλεγχο, >80% ικανοποίηση χρηστών). Προγραμματίστε εβδομαδιαίες συναντήσεις παρακολούθησης και μια ενδιάμεση δοκιμή “red team” για τον έλεγχο ακραίων περιπτώσεων και θεμάτων ασφάλειας.»

Πριν ξεκινήσει το πιλοτικό πρόγραμμα πρόγραμμα, καταγράψτε πώς εκτελούνται σήμερα οι εργασίες: πόσο χρόνο ξοδεύει το προσωπικό; πόσα λάθη ή αναθεωρήσεις εμφανίζονται συνήθως; πόσο ικανοποιημένοι είναι οι χρήστες από την τρέχουσα διαδικασία; Αυτά τα baseline metrics (χρόνος, κόστος, ποσοστό λαθών, ικανοποίηση) επιτρέπουν αντικειμενική αξιολόγηση της επίδρασης. Ορίστε εκ των προτέρων τι είναι «επιτυχία».

Προγραμματίστε τακτικά check-ins (εβδομαδιαία ή ανά δύο εβδομάδες) για πρόοδο, εκπλήξεις και επίλυση προβλημάτων. Στο μέσο του πιλοτικού, εξετάστε μια δοκιμή «red team»: σκόπιμα δοκιμάστε δύσκολα σενάρια ώστε να δείτε συμπεριφορά και ενεργοποίηση δικλίδων ασφαλείας. Στο τέλος, αξιολογήστε τα αποτελέσματα σε σχέση με τα κριτήρια: εξοικονόμηση χρόνου, ποιότητα/ακρίβεια μετά από ανθρώπινο έλεγχο και εμπειρία χρήστη. Συλλέξτε ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα.

3. Κόστος, βιωσιμότητα και «υγεία» προμηθευτή: Το συνολικό κόστος ιδιοκτησίας δεν είναι μόνο η άδεια: υπολογίστε ρυθμίσεις, ενσωματώσεις, εκπαίδευση, χρεώσεις βάσει χρήσης και υποστήριξη. Ζητήστε ειδική τιμολόγηση για ΜΚΟ και διαφανή όρια χρήσης ώστε να αποφύγετε «σοκ» λογαριασμών. Ελέγξτε τον οδικό χάρτη του προμηθευτή και διατηρήστε prompts/πρότυπα ως οργανωσιακά πλεονεκτήματα ώστε να μπορείτε να αλλάξετε εργαλείο αν χρειαστεί.

Πρώτα, **εξετάστε τον οδικό χάρτη και την αξιοπιστία του προμηθευτή:** είναι οικονομικά σταθερός και πιθανό να υπάρχει και του χρόνου; ενημερώνει συχνά το προϊόν; διορθώνει προβλήματα; Ζητήστε τις τελευταίες σημειώσεις έκδοσης (release notes). Επιβεβαιώστε επίσης ποιος κατέχει τα προσαρμοσμένα assets που δημιουργείτε (prompts, templates, datasets), ώστε να αποφεύγεται το «κλείδωμα» σε προμηθευτή (lock-in).

Δεύτερον, **σχεδιάστε τη βιωσιμότητα:** αν το πιλοτικό πρόγραμμα πρόγραμμα πετύχει, μπορείτε να αντέξετε την κλιμάκωση (περισσότεροι χρήστες/δεδομένα); Κατανοήστε το μοντέλο τιμολόγησης σε κλίμακα και αν έχει νόημα η απόδοση επένδυσης. Ένας τρόπος είναι να **υπολογίσετε «λεπτά που εξοικονομούνται ανά μήνα ανά χρήστη»** και να αποδώσετε αξία σε αυτόν τον χρόνο σε όρους αποστολής (π.χ. «η ΤΝ εξοικονομεί 10 ώρες/μήνα για τον/την υπεύθυνο/η προγράμματος, οι οποίες

αφιερώνονται σε ωφελούμενους»). Υπολογίστε επίσης το συνεχιζόμενο κόστος συντήρησης και εκπαίδευσης νέου προσωπικού.

Συνοπτικά, κοιτάξτε πέρα από τον αρχικό ενθουσιασμό και βεβαιωθείτε ότι το εργαλείο TN είναι οικονομικά και λειτουργικά βιώσιμο μακροπρόθεσμα. Το πραγματικό κόστος περιλαμβάνει συνεχή εκπαίδευση, συντήρηση και υποστήριξη, όχι μόνο την αρχική υλοποίηση.

2.1.5 Βήματα απόφασης και κλιμάκωση

Πριν από την πλήρη ανάπτυξη ή κλιμάκωση μιας λύσης TN, ορίστε βήματα αποφάσεων - σημεία ελέγχου όπου αποφασίζετε αν συνεχίζετε, προσαρμόζετε ή σταματάτε το έργο. Για παράδειγμα:

- **Βήμα 1: Ολοκλήρωση ρύθμισης πιλοτικού προγράμματος:** Κριτήρια: το εργαλείο έχει ρυθμιστεί με ασφάλεια (πρόσβαση σε δεδομένα, ρυθμίσεις ιδιωτικότητας), το προσωπικό έχει εκπαιδευτεί στη βασική χρήση και οι αρχικές δοκιμές δείχνουν ότι λειτουργεί όπως πρέπει. Αν περάσει, προχωρήστε σε εκτέλεση πιλοτικού προγράμματος. Αν όχι, διορθώστε τη ρύθμιση ή επανεξετάστε την επιλογή εργαλείου.
- **Βήμα 2: Επίτευξη σημάτων αξίας:** Στο μέσο ή στο τέλος του πιλοτικού προγράμματος ελέγξτε αν εμφανίζονται τα αναμενόμενα σημάδια. Προκύπτει εξοικονόμηση χρόνου ή βελτίωση ποιότητας; Τα ποσοστά σφαλμάτων είναι αποδεκτά μετά από ανθρώπινο έλεγχο; Αν υπάρχουν θετικές τάσεις, σχεδιάστε ευρύτερη εφαρμογή. Αν όχι, σταματήστε ή δοκιμάστε άλλη προσέγγιση πριν επενδύσετε περαιτέρω.
- **Βήμα 3: Ετοιμότητα για κλιμάκωση:** Μετά από επιτυχές πιλοτικό πρόγραμμα πρόγραμμα: οι χρήστες είναι ικανοποιημένοι, οι κίνδυνοι διαχειρίσιμοι και το κόστος κατανοητό; Αν υπάρχει αποδοχή και αντέχετε οικονομικά την κλιμάκωση, προετοιμάστε κατάρτιση σε άλλες ομάδες/πλαίσια. Αν υπάρχουν σοβαρές επιφυλάξεις ή ασαφή κόστη, αντιμετωπίστε τα πριν την κλιμάκωση (ή αποφασίστε να μη κλιμακώσετε).

Καταγράφοντας εκ των προτέρων αυτές τα βήματα και τα κριτήρια, δημιουργείτε μια αντικειμενική βάση για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τα επόμενα βήματα, αντί να παρασυρθείτε από τον ενθουσιασμό γύρω από την Τεχνητή Νοημοσύνη ή από το κόστος που έχει ήδη επενδυθεί (sunk costs). Όταν ένα πιλοτικό πρόγραμμα πρόγραμμα ολοκληρωθεί, φροντίστε να **κωδικοποιήσετε τον νέο «τρόπο εργασίας» με TN**: τεκμηριώστε prompts/ρυθμίσεις που λειτούργησαν, δημιουργήστε checklists ελέγχου και επίβλεψης και μια λίστα «do & don't» με μαθήματα. Επικαιροποιήστε πολιτικές προστασίας δεδομένων και safeguarding ώστε να ενσωματώνουν τη χρήση TN.

Τέλος, αι επικοινωνήστε το αποτέλεσμα. Αν το πιλοτικό πρόγραμμα πρόγραμμα απέδωσε, μοιραστείτε με τα μετρήσιμα οφέλη με την ηγεσία και το προσωπικό του οργανισμού (π.χ. «Το πιλοτικό πρόγραμμα πρόγραμμα 8 εβδομάδων εξοικονόμησε 50 ώρες συγγραφής προτάσεων, χωρίς αύξηση λαθών, και το 90% της ομάδας θέλει να συνεχίσει»). Αυτό χτίζει δυναμική για επόμενες πρωτοβουλίες ευθυγραμμισμένες με την αποστολή.

Σύνοψη: Γρήγορη λίστα ελέγχου πριν την υλοποίηση

Πεδία

Περιγραφή

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανakλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

Ευθυγράμμιση με αποστολή	Ορίστε το πρόβλημα με ανθρώπινους όρους και συνδέστε την περίπτωση χρήσης ΤΝ με συγκεκριμένα αποτελέσματα της αποστολής.
Ετοιμότητα ανθρώπων	Υπάρχει μικρή ομάδα έτοιμη να δοκιμάσει το εργαλείο
Ετοιμότητα δεδομένων	Καταγράψτε πηγές δεδομένων, επισημάνετε ευαίσθητα δεδομένα, σχέδιο προστασίας/ανωνυμοποίησης, DPIA/DPA όπου απαιτείται.
Τεχνολογικός έλεγχος	Επιβεβαιώστε ότι ταιριάζει με υπάρχοντα συστήματα και υπάρχει πλάνο rollback.
Ηθική και ασφάλεια	Προσδιορίστε κινδύνους και θέστε σαφή όρια.

3. Κριτήρια & Οδηγίες Επιλογής Εργαλείων

3.1 Λίστα ελέγχου «Έτοιμης ΜΚΟ»

Για να συνοψίσουμε την ετοιμότητα πριν την υλοποίηση, παρακάτω παρατίθεται μια ελαφριά λίστα ελέγχου, ειδικά προσαρμοσμένη για μικρές ΜΚΟ με περιορισμένο χρόνο και προϋπολογισμό. Αν μπορείτε να «τσεκάρετε» τα περισσότερα από αυτά τα κουτάκια, πιθανότατα είστε «έτοιμοι» να πιλοτάρετε ένα εργαλείο ΤΝ με ασφάλεια και να δείτε πραγματική αξία μέσα σε έναν κύκλο έργου:

- **Καθορισμός προβλημάτων και αποτελεσμάτων:** έχουμε καταγράψει το πρόβλημα για το οποίο θέλουμε βοήθεια από την ΤΝ και 2-3 συγκεκριμένα, μετρήσιμα αποτελέσματα (συνδεδεμένα με την αποστολή) που αναμένουμε από τη λύση ΤΝ.
- **Χωρητικότητα ομάδας και «πρωταθλητές»:** έχουμε εντοπίσει τελικούς χρήστες που μπορούν να αφιερώσουν περίπου 2-3 ώρες την εβδομάδα κατά τη διάρκεια του πιλοτικού για δοκιμές και ανατροφοδότηση. Έχει προγραμματιστεί ένα kickoff meeting (περίπου 1 ώρα) για ευθυγράμμιση. Έχουμε και 1-2 «πρωταθλητές ΤΝ» στην ομάδα για να υποστηρίζουν τους υπόλοιπους.
- **Δεδομένα έτοιμα:** έχουμε καταγράψει τις πηγές δεδομένων που θα χρησιμοποιήσουμε και τις έχουμε επισημάνει ανά βαθμό ευαισθησίας. Τα προσωπικά/ευαίσθητα δεδομένα έχουν εντοπιστεί και θα προστατευθούν ή θα ανωνυμοποιηθούν όπου χρειάζεται.
- **Συμβατότητα με το τεχνολογικό περιβάλλον:** το εργαλείο ΤΝ ταιριάζει στο υπάρχον οικοσύστημα (π.χ. δουλεύει με αρχεία Google Drive/SharePoint, εξάγει σε PDF ή στις μορφές που χρειάζονται). Δεν απαιτείται εντελώς νέα πλατφόρμα για το πιλοτικό πρόγραμμα.
- **Δικλίδες ασφαλείας:** έχουμε καταγράψει τους βασικούς κινδύνους (π.χ. πραγματολογικά λάθη, μεροληψία) και έχουμε θέσει guardrails. Π.χ. αποφασίσαμε ότι οποιοδήποτε δημόσιο παραδοτέο πρέπει να ελέγχεται από [Ρόλο/Άτομο]. Είναι σαφές ποιος εγκρίνει περιεχόμενο που παράγεται με ΤΝ πριν χρησιμοποιηθεί ευρέως.
- **Σχέδιο πιλοτικού προγράμματος:** έχουμε σχέδιο πιλοτικού προγράμματος 8 εβδομάδων (ή άλλου συγκεκριμένου χρονικού ορίζοντα) με εργασίες προς δοκιμή. Έχουν καταγραφεί baseline μετρικές (χρόνος, ποιότητα κ.λπ.) και έχουν οριστεί κριτήρια επιτυχίας. Τακτικά check-in meetings υπάρχουν στο ημερολόγιο.
- **Κόστη και στρατηγική εξόδου:** κατανοούμε την τιμολόγηση για την πιλοτική περίοδο (και τυχόν εκπτώσεις για ΜΚΟ) και είναι εντός προϋπολογισμού. Ξέρουμε πώς να ακυρώσουμε ή να εξάγουμε τα δεδομένα μας αν το πιλοτικό πρόγραμμα δεν πάει καλά - υπάρχει σχέδιο εξόδου.

Παρακάτω δίνεται και μια σύντομη, «σκανάρισιμη» εκδοχή της ίδιας λίστας ελέγχου:

Σύντομος έλεγχος ετοιμότητας	
2-3 ώρες/εβδομάδα διαθέσιμες συνάντηση έναρξης 60' προγραμματισμένη.	
Τα δεδομένα έχουν καταγραφεί και χαρακτηριστεί	
Συμβατό με την υπάρχουσα τεχνολογική υποδομή (Drive/SharePoint και PDF)	
Σχέδιο πιλοτικής εφαρμογής 8 εβδομάδων, με καταγεγραμμένες γραμμές βάσης και καθορισμένα κριτήρια επιτυχίας.	

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

Κόστη και εκπτώσεις ξεκάθαρα- στρατηγική εξόδου τεκμηριωμένη

3.2 Κριτήρια επιλογής εργαλείων

Για το shortlist (στόχος: 2-3 εργαλεία ανά λειτουργία), χρησιμοποιήστε ένα **πλέγμα βαθμολόγησης 100 βαθμών**. Οποιαδήποτε αποτυχία σε «must-have» (pass/fail) σημαίνει απόρριψη.

Ενδεικτικά «must-haves» (pass/fail) και τι να επαληθεύσετε:

Απαραίτητα “must have”	Τι να επαληθεύσετε - red flags
Μη εκπαίδευση μοντέλου στα δεδομένα σας εξ ορισμού· υποστήριξη διαγραφής/εξαγωγής.	Ζητήστε γραφτή δήλωση που να επιβεβαιώνει εξαίρεση (opt-out) από προεπιλογή και εξαγωγή/διαγραφή δεδομένων με point-and-click . Κόκκινη σημαία: «Μπορεί να χρησιμοποιούμε τις εισόδους σας για τη βελτίωση των μοντέλων μας».
Δηλωμένη τοποθεσία δεδομένων, βασικά αρχεία καταγραφής (logs).	Ο προμηθευτής πρέπει να δηλώνει πού αποθηκεύονται/επεξεργάζονται τα δεδομένα και να παρέχει αρχεία δραστηριότητας (ποιος/τι/πότε). Κόκκινη σημαία: «Η τοποθεσία διαφέρει» ή «Δεν παρέχουμε logs σε αυτό το πλάνο».
Συμβατότητα με το υπάρχον τεχνολογικό περιβάλλον· εξαγωγή PDF.	Δοκιμάστε με πραγματικά αρχεία (Drive/SharePoint έγγραφα, Sheets/Excel, CSV). Εξασφαλίστε εξαγωγή PDF με ένα κλικ . Κόκκινη σημαία: μόνο ιδιόκτητες μορφές· απαιτείται χειροκίνητο copy-paste.
Τιμολόγηση για ΜΚΟ ή λειτουργική δωρεάν έκδοση	Λάβετε γραφτή προσφορά για ΜΚΟ ή επιβεβαιώστε ότι η δωρεάν έκδοση καλύπτει τον φόρτο της πιλοτικής φάσης. Κόκκινη σημαία: απρόβλεπτες χρεώσεις χρήσης ή επιθετικές αναβαθμίσεις (upsells) κατά τη δοκιμή.

Σταθμισμένα κριτήρια (ενδεικτικά βάρη) για σύγκριση εργαλείων

- **Καταλληλότητα για τον σκοπό (30 βαθμοί):** ταιριάζει στα 1-2 πακέτα πιλοτικών χρήσεων· παράγει εξόδους με παραπομπές/επαληθεύσιμα αποτελέσματα όπου απαιτείται.
- **Ευκολία υιοθέτησης (20 βαθμοί):** templates, «time-to-first value» κάτω από 1 ώρα.
- **Ιδιωτικότητα και ηθική (15 βαθμοί):** δικλείδες ασφαλείας/guardrails, σημειώσεις μεροληψίας.
- **Διαλειτουργικότητα (15 βαθμοί):** Drive/SharePoint, Gmail/Outlook, Sheets/Excel.
- **Προβλεψιμότητα κόστους (10 βαθμοί):** σαφή όρια χρήσης, εκπτώσεις για ΜΚΟ.
- **Υποστήριξη και μάθηση (10 βαθμοί):** οδηγόι γρήγορης εκκίνησης, δείγματα prompts, email/chat υποστήριξη.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανakλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

3.3 Προκλήσεις και λύσεις

Παρακάτω παρατίθενται τα συχνότερα εμπόδια που συναντούν οι μικρές ΜΚΟ όταν πιλοτάρουν ΤΝ, μαζί με πρακτικές λύσεις που δεν απαιτούν μεγάλα budget ή ομάδες δεδομένων πλήρους απασχόλησης.

Κύριες προκλήσεις	Λύσεις
Έλλειψη δεξιοτήτων	Ξεκινήστε μικροεκπαιδεύσεις (2-4 ώρες/εβδομάδα) συνδυάζοντας προσωπικό με «πρωταθλητές ΤΝ». Κάντε ένα 45λεπτο «prompt patterns 101» και δημιουργήστε κοινή βιβλιοθήκη prompts.
Συλλογή δεδομένων	Στήστε έναν ελαφρύ «κόμβο δεδομένων» (Drive/SharePoint φάκελο «AI») και ένα μονοσέλιδο metadata sheet (ιδιοκτήτης, ευαισθησία, γλώσσα, συχνότητα ενημέρωσης).
Πολυπλοκότητα ενσωμάτωσης	Χρησιμοποιήστε API gateway / no-code iPaaS (π.χ. Zapier/Make, Power Automate) με έτοιμους connectors. Ξεκινήστε με read-only ροές και προσθέστε μετασχηματισμούς αργότερα.
Αντίσταση στην αλλαγή	Ξεκινήστε με περιπτώσεις «copilot» (προσχέδια/περιλήψεις/checklists) και όχι πλήρη αυτοματοποίηση. Γιορτάστε τα «λεπτά που κερδίσατε». Υποχρεωτικός ανθρώπινος έλεγχος για δημόσια παραδοτέα.
Περιορισμένος προϋπολογισμός	Διαπραγματευτείτε τιμολόγηση ΜΚΟ και usage caps. Επιλέξτε εργαλεία που καλύπτουν πολλαπλές ανάγκες (γράψιμο/περίληψη/μετάφραση) για να αποφύγετε «app sprawl». Παρακολουθήστε λεπτά που εξοικονομούνται/μήνα για τεκμηρίωση ROI.
Ποιότητα δεδομένων & μίγμα γλωσσών	Δημιουργήστε «Source Pack» (τελευταία templates, γλωσσάρια, οδηγός ύφους, δίγλωσσα παραδείγματα). Απαιτήστε από την ΤΝ να αναφέρει ποια πηγή χρησιμοποίησε.
Ακρίβεια/«παραισθήσεις»	Επιβάλετε prompts που απαιτούν πηγές («συνόψισε μόνο τα παρεχόμενα αρχεία, ανάφερε σελίδα/γραμμή»). Χρησιμοποιήστε 3-βηματικό review: γεγονότα → τόνος → μορφοποίηση.
Ασφάλεια & συμμόρφωση	Χρησιμοποιήστε ρυθμίσεις tenant του προμηθευτή: no training στα δεδομένα οργανισμού, MFA, πρόσβαση βάσει ρόλων, μέγιστη διατήρηση 90 ημερών. Κρατήστε ένα απλό DPIA template για πιλοτικά.
Χαμηλό bandwidth / offline	Προτιμήστε εργαλεία με «ελαφριά» UI και offline εξαγωγές (PDF/CSV). Εκτελέστε βαριές εργασίες εκτός αιχμής. Αποθηκεύστε

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανakλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

	επαναχρησιμοποίησιμα outputs (π.χ. boilerplates) στο Drive.
Εναλλακτικές πηγές αποθήκευσης δεδομένων, πέραν προμηθευτή	Αποθηκεύστε prompts/templates στο Drive σας (όχι μόνο μέσα στο εργαλείο). Τυποποιήστε σε ανοιχτές εξαγωγές (PDF/CSV/JSON). Κρατήστε τεκμηριωμένο «runner-up» εργαλείο.
Πολυγλωσσική παράδοση	Ενσωματώστε δίγλωσσα prompts και σύντομο οδηγό ύφους (επίσημο/ανεπίσημο, βασικοί όροι). Πιλοτάρετε με 50/50 εργασίες στην τοπική γλώσσα και στα Αγγλικά (ή Γαλλικά) για να ελέγξετε ισοτιμία.
Απόκλιση μετρήσεων	Ορίστε αρχικές μετρήσεις (χρόνος/λάθη/ικανοποίηση) πριν το πιλοτικό πρόγραμμα πρόγραμμα. Παρακολουθήστε τις ίδιες μετρήσεις κάθε μήνα. Προσαρμόστε στόχους όταν σταθεροποιηθεί η κατάσταση.

3.4 Οδηγίες επιλογής εργαλείων

Η επιλογή του σωστού εργαλείου TN μπορεί να μοιάζει δύσκολη για μια μικρή ΜΚΟ - οι αποφάσεις φαίνονται τεχνικές και τα διακυβεύματα (ιδιωτικότητα, κόστος, αντίκτυπος) είναι υψηλά. Αυτή η ενότητα «σπάει» τη διαδικασία επιλογής σε μια απλή, τεκμηριωμένη προσέγγιση. Ακόμη και με μικρή ομάδα, περιορισμένο budget και πιθανές δίγλωσσες ανάγκες, μπορείτε να κάνετε μια επιλογή με αυτοπεποίθηση. **Θα καλύψουμε πώς να περιορίσετε τις ανάγκες, να αξιολογήσετε ένα shortlist με πίνακα επιλογής, να τρέξετε δίκαιη δοκιμή και να εντοπίσετε “κόκκινες σημαίες” πριν δεσμευτείτε πλήρως.** Στόχος είναι κάθε λεπτό που επενδύετε να οδηγεί σε πραγματικό, μετρήσιμο αποτέλεσμα για την αποστολή σας. Πριν προχωρήσουμε, ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει δωρεάν εργαλεία TN και συνδέσμους ως αφετηρία.

Εργαλείο	Σύνδεσμος
ChatGPT (δωρεάν επίπεδο)	https://chatgpt.com/
FAQ δωρεάν επιπέδου ChatGPT	https://help.openai.com/en/articles/9275245-using-chatgpt-s-free-tier-faq
Google Gemini	https://gemini.google.com/
Microsoft Copilot	https://copilot.microsoft.com/
Perplexity	https://www.perplexity.ai/
Grammarly Free	https://www.grammarly.com/free
Google Translate	https://translate.google.com/
DeepL Translator	https://www.deepl.com/en/translator
Canva (δωρεάν πλάνο)	https://www.canva.com/
OpenAI Whisper (open-source, GitHub)	https://github.com/openai/whisper

3.4.1 Πώς να κάνετε shortlist εργαλείων

- Πριν συγκρίνετε προμηθευτές, περιορίστε την εστίαση στις **1–2 εργασίες που χρειάζεστε να υλοποιηθούν άμεσα**. Αυτή η γρήγορη αρχική διαλογή αποτρέπει τη «διασπορά εργαλείων (tool sprawl)», διατηρεί τις πιλοτικές δοκιμές διαχειρίσιμες και διασφαλίζει ότι κάθε λεπτό που

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανakλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

επενδύετε οδηγεί σε πραγματικό, μετρήσιμο αποτέλεσμα. Η διαδικασία τριών βημάτων παρουσιάζεται παρακάτω:

- **1. Ορίστε ξεκάθαρα την εργασία που πρέπει να υλοποιηθεί (1–2 πιλοτικά πακέτα περιπτώσεων χρήσης)** Ξεκινήστε εντοπίζοντας τις συγκεκριμένες εργασίες στις οποίες θέλετε η Τεχνητή Νοημοσύνη να σας υποστηρίξει άμεσα. Αυτό αποτρέπει τη «διόγκωση αντικειμένου (scope creep)» και τη διασπορά εργαλείων. Για παράδειγμα, μπορείτε να ορίσετε την εργασία ως:

- «Σύνταξη επικοινωνίας προς δωρητές και σύνοψη αποτελεσμάτων ερευνών», ή
- «Παραγωγή πινάκων αναφορών Παρακολούθησης & Αξιολόγησης (M&E) και συγγραφή αφηγηματικών περιλήψεων».

Η στενή εστίαση διασφαλίζει ότι αναζητάτε εργαλεία που υπερέχουν σε αυτές τις συγκεκριμένες εργασίες, αντί να παρασύρεστε από εργαλεία που κάνουν “εκατό πράγματα” τα οποία δεν χρειάζεστε αυτή τη στιγμή. Οι ειδικοί τονίζουν συχνά ότι οι πιο επιτυχημένες υλοποιήσεις TN ξεκινούν με σαφώς ορισμένες βασικές εργασίες και στόχους.

- **2. Αντιστοιχίστε την εργασία με τη λειτουργία της ΜΚΟ:** Καθορίστε σε ποια ομάδα ή λειτουργία της ΜΚΟ ανήκει το πακέτο περιπτώσεων χρήσης: fundraising, επικοινωνία, παρακολούθηση & αξιολόγηση (M&E), υλοποίηση προγραμμάτων ή κάτι άλλο. Αυτό βοηθά αργότερα στη σύγκριση προμηθευτών, καθώς ορισμένα εργαλεία εξειδικεύονται σε συγκεκριμένους τομείς (π.χ. ένα εργαλείο συγγραφής TN είναι πιο κατάλληλο για επικοινωνία, ενώ ένα άλλο μπορεί να είναι καλύτερα προσαρμοσμένο για ανάλυση δεδομένων M&E). Επιπλέον, η σαφής αντιστοίχιση βοηθά να εμπλακεί το σωστό προσωπικό στις επιδείξεις και δοκιμές (π.χ. στελέχη fundraising σε demo εργαλείου fundraising).
- **3. Γρήγορος έλεγχος προμηθευτών με βάση τα «απαραίτητα» (κριτήρια pass/fail):** Πριν προχωρήσετε σε εις βάθος αξιολόγηση, αποκλείστε γρήγορα τα εργαλεία που δεν πληρούν τα αδιαπραγμάτευτα κριτήριά σας. Για τις ΜΚΟ, τα βασικά «απαραίτητα» συχνά περιλαμβάνουν:
  - a) **Ιδιωτικότητα δεδομένων:** το εργαλείο δεν εκπαιδεύει τα μοντέλα του με τα δεδομένα σας εξ ορισμού (ή υπάρχει δυνατότητα εξαίρεσης),
  - b) **Έλεγχος δεδομένων:** μπορείτε να διαγράψετε ή να εξάγετε τα δεδομένα σας εύκολα,
  - c) **Βασική ασφάλεια και καταγραφές:** ο προμηθευτής είναι διαφανής ως προς το πού αποθηκεύονται τα δεδομένα και παρέχει αρχεία δραστηριότητας,
  - d) **Διαλειτουργικότητα:** λειτουργεί με την υπάρχουσα τεχνολογική σας υποδομή (π.χ. εισαγωγή/εξαγωγή από εργαλεία Google ή Microsoft, διαχείριση PDF κ.λπ.),
  - e) **Προσιτή τιμολόγηση:** προσφέρει εκπώσεις για ΜΚΟ ή μια δωρεάν έκδοση που είναι πραγματικά αξιοποιήσιμη.

Οποιοσδήποτε προμηθευτής αποτυγχάνει σε κάποιο από τα παραπάνω απορρίπτεται άμεσα-κάτι που εξοικονομεί χρόνο. Για παράδειγμα, αν ένα εργαλείο TN δεν μπορεί να εξάγει αποτελέσματα παρά μόνο σε ιδιόκτητη μορφή (χωρίς PDF ή CSV), αυτό είναι πιθανότατα «κόκκινη γραμμή». Αντίστοιχα, αν οι όροι χρήσης δηλώνουν ότι όλα τα δεδομένα σας χρησιμοποιούνται για εκπαίδευση του μοντέλου χωρίς δυνατότητα εξαίρεσης, οι περισσότερες ΜΚΟ θα πρέπει να το απορρίψουν για λόγους εμπιστευτικότητας.

Μετά από αυτό το γρήγορο φιλτράρισμα, θα πρέπει να έχετε μια short-list **2–3 εργαλείων** που φαίνεται να καλύπτουν τις ανάγκες και τα βασικά σας κριτήρια. Στη συνέχεια, μπορείτε να προχωρήσετε σε πιο αναλυτική αξιολόγηση με βαθμολογικό πίνακα (scoring rubric).

3.4.2 Κριτήρια επιλογής

Για να συγκρίνετε τα εργαλεία «με ίσους όρους», χρησιμοποιήστε έναν **σταθμισμένο πίνακα αξιολόγησης** που καλύπτει τις πτυχές που έχουν τη μεγαλύτερη σημασία για τη ΜΚΟ σας. Παρακάτω παρουσιάζεται ένα υπόδειγμα συνολικής βαθμολογίας **100 μονάδων**, με μεγαλύτερη έμφαση στην πρακτική καταλληλότητα και την ευχρηστία, αλλά και με ενσωμάτωση κριτηρίων ιδιωτικότητας, διαλειτουργικότητας, κόστους και υποστήριξης. (Μπορείτε να προσαρμόσετε τα βάρη ανάλογα με τις προτεραιότητες του οργανισμού σας.)

- **Καταλληλότητα ως προς τους στόχους και τα αποτελέσματα (30 βαθμοί):** Αξιολογήστε αν το εργαλείο μπορεί πράγματι να εκτελέσει τις 1–2 πιλοτικές εργασίες που ορίσατε και να τις εκτελέσει καλά. Ζητήστε απτά στοιχεία: π.χ. μια ζωντανή επίδειξη 10 λεπτών όπου ο προμηθευτής χρησιμοποιεί δικά σας δείγματα (μια περσινή αναφορά επιχορήγησης). Κατά τη βαθμολόγηση, εξετάστε πόση ανθρώπινη επεξεργασία απαιτείται. Πλήρης βαθμολογία αν το περιεχόμενο χρειάζεται ελάχιστες διορθώσεις (π.χ. <15%). Αν το εργαλείο δεν μπορεί να διαχειριστεί την κύρια εργασία ή παράγει ασυνάρτητο περιεχόμενο, θα πρέπει να βαθμολογηθεί χαμηλά, ανεξαρτήτως άλλων χαρακτηριστικών.
- **Ενσωμάτωση και Διαλειτουργικότητα (15 βαθμοί):** Το εργαλείο πρέπει να συνεργάζεται με τα υπάρχοντα συστήματα και μορφές δεδομένων σας. Ελέγξτε αν υποστηρίζει τα αρχεία που χρησιμοποιείτε και αν ενσωματώνεται με Google Workspace ή Microsoft 365. Ένα εργαλείο που ενσωματώνεται απευθείας στη ροή εργασίας σας βαθμολογείται υψηλά· αντίθετα, εργαλεία που απαιτούν σύνθετη τεχνική εγκατάσταση χάνουν βαθμούς.
- **Εμπειρία Χρήστη και Υιοθέτηση (20 βαθμοί):** Αξιολογήστε πόσο εύκολο είναι για μη τεχνικό προσωπικό ή εθελοντές να χρησιμοποιήσουν το εργαλείο. Πόσο γρήγορα φτάνει ένας χρήστης στο «πρώτο όφελος» (ιδανικά <1 ώρα); Υπάρχουν οδηγοί, templates ή tutorials; Τα καλύτερα εργαλεία TN για ΜΚΟ προσφέρουν πολλαπλά μαθησιακά υλικά και χαμηλό κατώφλι εκμάθησης.
- **Ιδιωτικότητα και Ηθική (15 βαθμοί):** Εξετάστε αν υπάρχουν ενσωματωμένα προστατευτικά μέτρα (φίλτρα περιεχομένου, καθοδήγηση για ηθική χρήση), αν υπάρχει σαφής πολιτική απορρήτου και αν συμμορφώνεται με τον GDPR. Εργαλεία που ενσωματώνουν διαφάνεια, μηχανισμούς μείωσης μεροληψίας και επιλογές ελέγχου συμπεριφοράς του μοντέλου βαθμολογούνται υψηλότερα.
- **Προβλεψιμότητα Κόστους (10 βαθμοί):** Αξιολογήστε αν η τιμολόγηση είναι σαφής, προβλέψιμη και εντός προϋπολογισμού. Ζητήστε εκτίμηση κόστους 12 μηνών με βάση ρεαλιστικό σενάριο χρήσης. Υψηλή βαθμολογία όταν το κόστος είναι διαφανές και αναλογικό με την αξία που επιστρέφει (π.χ. εξοικονόμηση χρόνου).
- **Ευελιξία και Προσαρμοστικότητα (15 βαθμοί):** Εξετάστε αν μπορείτε να προσαρμόσετε prompts, templates και ρόλους χρηστών, αν υποστηρίζονται πολλαπλές γλώσσες και αν το εργαλείο είναι προσβάσιμο (π.χ. χαμηλό bandwidth, υποστηρικτικές τεχνολογίες). Εργαλεία με ανοιχτά APIs ή υψηλό βαθμό παραμετροποίησης βαθμολογούνται υψηλότερα.

- **Υποστήριξη Προμηθευτή και Αξιοπιστία (10 βαθμοί):** Αξιολογήστε τη διαθεσιμότητα και την ποιότητα υποστήριξης (χρόνος απόκρισης, τεκμηρίωση, status page). Η ύπαρξη εμπειρίας με ΜΚΟ ή σχετικών μελετών περίπτωσης αποτελεί πρόσθετο πλεονέκτημα.

Συνοψίζοντας, χρησιμοποιήστε τον παρακάτω πίνακα για να συγκρίνετε εργαλεία ισορροπώντας την πρακτικότητα (κόστος, ευκολία) με τις δικλίδες (ιδιωτικότητα, ασφάλεια) και την απόδοση (χρήσιμα outputs). Αν αποτύχει κάποιο must-have, το εργαλείο αποκλείεται.

Κριτήριο επιλογής	Περιγραφή
1. Ταίριασμα στόχου & αποτελεσμάτων	Μπορεί να κάνει τις 1-2 πιλοτικές δουλειές; Ζητήστε 10λεπτο live demo και 2 δείγματα εξόδου. Πλήρεις βαθμοί αν απαιτούνται <15% διορθώσεις.
2. Ενσωμάτωση & διαλειτουργικότητα	Συνεργάζεται με Google/Microsoft· εξάγει σε PDF. Ζητήστε 1σέλιδο integration guide. Κόκκινη σημαία: χωρίς εξαγωγή ή lock-in.
3. UX & υιοθέτηση	Μη τεχνικοί χρήστες μπορούν να το αξιοποιήσουν σε <60 λεπτά. Evidence: onboarding checklist, tutorials, role-based guides. Μετρήστε time-to-first value.
4. Κόστος	Έκπτωση ΜΚΟ ή επαρκές δωρεάν επίπεδο· σαφή usage caps (tokens/requests/storage). Evidence: 12μηνιαία εκτίμηση και overage pricing.
5. Κλιμάκωση & όρια	Όρια χρηστών, μηνιαίες δυνατότητες επεξεργασίας/αποθήκευσης. Κόκκινη σημαία: κρυφά throttling/cut-offs σε κρίσιμες περιόδους.
6. Υποστήριξη προμηθευτή	Email/chat υποστήριξη, knowledge base, χρόνος απόκρισης. Evidence: escalation path, changelogs. Σημείο προσοχής: απουσία status page ή ρυθμού ενημερώσεων.
7. Ανάλυση και έκθεση προόδου	Βασικά dashboards, εξαγωγή logs/μετρικών (nice-to-have για πιλοτικό πρόγραμμα).
8. Δοκιμή	Δωρεάν trial και δυνατότητα ασφαλούς δοκιμής με τα δεδομένα σας. Μετρήστε: χρόνος, ποσοστό διορθώσεων, πραγματολογικά λάθη, effort reviewer.
9. Ευελιξία & παραμετροποίηση	Prompt templates, custom πεδία/ροές χωρίς κώδικα, βιβλιοθήκη templates, role-based permissions.
10. Χαρακτηριστικά χρήστη	Υποστήριξη μητρικής γλώσσας + EN/FR, βασική προσβασιμότητα (keyboard navigation).
11. Οδικός χάρτης	Τριμηνιαίες ενημερώσεις, λειτουργίες ευθυγραμμισμένες με GDPR, παραδείγματα ΜΚΟ. Evidence: δημόσιο roadmap, release notes 6 μηνών, πολιτική αποσύρσεων/προειδοποιήσεων.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανakλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

3.4.3 Ερωτήσεις δέουσας επιμέλειας προς προμηθευτές

Ακόμη και ένα πολύ καλό demo μπορεί να κρύβει ρίσκα. Μην διστάσετε να κάνετε στοχευμένες ερωτήσεις στους υποψήφιους προμηθευτές. Ακολουθούν κρίσιμες ερωτήσεις που αποκαλύπτουν τι πραγματικά έχει σημασία για τον χειρισμό δεδομένων και την αξιοπιστία του εργαλείου:

- **Χρήση δεδομένων:** «Εκπαιδεύετε τα μοντέλα σας στα δεδομένα μας εξ ορισμού;». Η αναμενόμενη απάντηση είναι όχι (οποιαδήποτε εκπαίδευση μόνο αν κάνουμε ρητό opt-in). Ρωτήστε επίσης «Πού αποθηκεύονται και επεξεργάζονται τα δεδομένα μας;» (χώρα/περιοχή, προστασίες) και «Αν σταματήσουμε να χρησιμοποιούμε την υπηρεσία, πώς διαγράφουμε ή εξαγάγουμε τα δεδομένα μας;». Ασάφεια εδώ είναι κόκκινη σημαία.
- **Συμμόρφωση:** «Είστε συμβατοί με GDPR; Πώς χειρίζεστε ευαίσθητα δεδομένα;». Αν μπορούν να αναφερθούν σε πιστοποιήσεις (π.χ. ISO 27001, SOC 2) αυτό δείχνει ωριμότητα. Αν είναι σχετικό, ρωτήστε για επίγνωση νέων ρυθμίσεων (π.χ. EU AI Act).
- **Όρια και κλιμάκωση:** «Ποια είναι τα ακριβή όρια του πλάνου που εξετάζουμε;» (λογαριασμοί χρηστών, αιτήματα/μήνα, storage κ.λπ.) και «Τι συμβαίνει αν τα ξεπεράσουμε;» (auto-upgrade, επιπλέον χρέωση, cut-offs). Ρωτήστε αν υπάρχουν μηχανισμοί throttling που επιβραδύνουν σιωπηρά όταν πλησιάζετε τα όρια.
- **Υποστήριξη και διαθεσιμότητα:** «Τι υποστήριξη παρέχετε; είναι 24/7; υπάρχει SLA ή status page για outages;». Είναι κρίσιμο να ξέρετε πώς θα πάρετε βοήθεια και πώς θα ενημερωθείτε για προβλήματα.
- **Οδικός χάρτης:** «Τι νέες λειτουργίες ή βελτιώσεις σχεδιάζετε στα επόμενα 2-3 τρίμηνα;». Ελέγξτε αν υπάρχουν ειδικά πλάνα για χρήστες ΜΚΟ, προσβασιμότητα ή γλωσσική υποστήριξη που σας ενδιαφέρει.

Κρατήστε σημειώσεις από τις απαντήσεις: μπορεί να είναι εξίσου σημαντικές με το demo για τη λήψη απόφασης. Θέλετε έναν προμηθευτή διαφανή και προσανατολισμένο στις ανάγκες σας!

3.4.5 Σενάριο δοκιμής 10 εργασιών

Αφού έχετε 2-3 εργαλεία στο shortlist, ήρθε η ώρα για πρακτική δοκιμή με το ίδιο σύνολο εργασιών. Αυτή η δοκιμή «στο πεδίο» είναι κρίσιμη, γιατί δείχνει πώς αποδίδουν τα εργαλεία στις δικές σας ανάγκες και επιτρέπει σύγκριση δίπλα-δίπλα. Για δικαιοσύνη, χρησιμοποιήστε ένα σταθερό σενάριο εργασιών που καλύπτει το εύρος όσων περιμένετε να κάνει η TN. Παράδειγμα:

Δέσμη (bundle)	Περιγραφή
Δέσμη A - Fundraising & επικοινωνία	<ol style="list-style-type: none"> 1. Συντάξτε σύνοψη «case for support» 200 λέξεων χρησιμοποιώντας ως είσοδο την περσινή ετήσια αναφορά (PDF/έγγραφο). 2. Διαχωρίστε ένα email προς δωρητές σε δύο εκδοχές (μία για ιδιώτες, μία για εταιρικούς χορηγούς) με βάση ένα γενικό draft. 3. Δημιουργήστε 4 αναρτήσεις social media (δίγλωσσες): δύο για Facebook και δύο για Twitter/X στην τοπική γλώσσα και στα Αγγλικά, για επερχόμενη καμπάνια, με hashtags ή links. (Ελέγχει πολυγλωσσικότητα)

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανakλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

	και δημιουργικότητα. Αν χρειάζεται, απαιτήστε παραπομπές για πραγματολογικούς ισχυρισμούς.)
Δέση Β - Αναφορές ελέγχου και αξιολόγησης	<ol style="list-style-type: none"> 1. Εισάγετε ένα μικρό dataset έρευνας και παράγετε 3 γραφήματα με αφηγηματική σύνοψη 300 λέξεων (π.χ. με CSV απαντήσεων). 2. Δημιουργήστε πίνακα δεικτών (2-3 δείκτες έργου) με στήλες «Δείκτης», «Ορισμός», «Πηγή δεδομένων», «Συχνότητα αναφοράς». 3. Συνοψίστε απομαγνητοφώνηση focus group σε 5 θέματα με 2-3 αντιπροσωπευτικά αποσπάσματα για κάθε θέμα (δοκιμή ποιοτικής ανάλυσης).
Δέση C - Ικανότητες & διάχυση	<ol style="list-style-type: none"> 1. Φτιάξτε περίγραμμα για παρουσίαση 10 διαφανειών σε θέμα της ΜΚΟ και εξάγετε σε μορφή παρουσίασης ή PDF. 2. Παράγετε μονοσέλιδο φυλλάδιο (handout) με όλο το κείμενο πάνω σε εικόνες. Αν το εργαλείο δεν κάνει γραφικά, αυτό αναδεικνύει περιορισμούς. 3. Δημιουργήστε ημερολόγιο περιεχομένου 30 ημερών για social media ή blog posts με θέματα, κανάλια-στόχους και υπεύθυνο ανά ενέργεια. 4. Εξαγάγετε όλα τα outputs στο κοινό Drive (Google Drive/SharePoint). Αυτό ελέγχει πόσο εύκολα «βγαίνει» το περιεχόμενο από την πλατφόρμα στο workflow σας (απευθείας αποθήκευση σε Drive ή χειροκίνητο download/copy-paste).
<p>Μετρήσεις ανά εργασία: για κάθε εργασία και κάθε εργαλείο, μετρήστε: πόσα λεπτά χρειάστηκαν για ικανοποιητικό αποτέλεσμα; πόσο ήταν σωστό vs. πόσο χρειάστηκε επιμέλεια (εκτίμηση ποσοστού); εμφανίστηκαν συμμορφωτικές/ασφαλιστικές σημαίες (π.χ. το εργαλείο αρνήθηκε αίτημα ή παρήγαγε κάτι που θα παραβίαζε τις οδηγίες σας); και, υποκειμενικά, σας έκανε τη διαδικασία πιο εύκολη ή ήταν περισσότερος κόπος από το χειροκίνητο;</p>	

3.4.5 “Κόκκινες σημαίες”

Κατά τη φάση αξιολόγησης, ορισμένα προειδοποιητικά σημάδια θα πρέπει να θεωρούνται «κόκκινες γραμμές», ιδιαίτερα για ΜΚΟ που διαχειρίζονται ευαίσθητα δεδομένα και βασίζονται στην εμπιστοσύνη του κοινού. Αν εντοπίσετε κάποιο από τα παρακάτω, προχωρήστε με εξαιρετική προσοχή ή εξετάστε το ενδεχόμενο αποκλεισμού του εργαλείου:

- **Ζητήματα ελέγχου δεδομένων:** Αν το εργαλείο δεν επιτρέπει την εξαγωγή των δεδομένων ή των παραγόμενων αποτελεσμάτων σε τυπική μορφή, ή αν δεν είναι σαφές πώς μπορείτε να ανακτήσετε το περιεχόμενό σας από το σύστημα, αυτό αποτελεί σοβαρή ένδειξη κινδύνου. Δεν θέλετε να εγκλωβιστείτε σε έναν προμηθευτή ή να χάσετε το έργο σας. Αντίστοιχα, αν ο προμηθευτής αποφεύγει να απαντήσει ξεκάθαρα σχετικά με τη διαγραφή δεδομένων ή

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

επιμένει στη χρήση των δεδομένων σας για εκπαίδευση των μοντέλων του, πρόκειται για ιδιαίτερα ανησυχητικό σημείο.

- **Αποτυχία απόδοσης σε κρίσιμες εργασίες:** Για παράδειγμα, αν σε μία από τις κρίσιμες δοκιμές δίγλωσσης παραγωγής περιεχομένου διαπιστώσετε ότι το εργαλείο δεν μπορεί να χειριστεί άλλες γλώσσες παρά τους σχετικούς ισχυρισμούς, ή αν παράγει λανθασμένο περιεχόμενο κατά την πιλοτική δοκιμή, λάβετε το σοβαρά υπόψη. Αν μια επίδειξη του προμηθευτή φαίνεται εντυπωσιακή, αλλά τα δικά σας δοκιμαστικά prompts αποδίδουν ανορθόδοξα ή άσχετα αποτελέσματα, εμπιστευτείτε τα δικά σας τεστ.
- **Παραβιάσεις συμμόρφωσης ή εμπιστοσύνης:** Αν το εργαλείο παράγει μεροληπτικό ή ακατάλληλο περιεχόμενο στις δοκιμές «red team» (π.χ. χρήση προκατειλημμένης γλώσσας κατά τη σύνοψη μιας ιστορίας ωφελούμενου) και δεν διαθέτει μηχανισμούς μετριασμού, θα πρέπει να θεωρηθεί υψηλού κινδύνου. Επίσης, οποιαδήποτε ένδειξη ότι ο προμηθευτής παραπλάνησε ως προς τις δυνατότητες του εργαλείου (για παράδειγμα, αν υποσχέθηκε κρυπτογράφηση από άκρο σε άκρο αλλά στη συνέχεια παραδέχθηκε ότι δεν την παρέχει) αποτελεί σοβαρό αρνητικό δείκτη.
- **Έλλειψη υποστήριξης ή διαφάνειας:** Αν κατά τη διάρκεια της δοκιμής προκύψει πρόβλημα και η υποστήριξη του προμηθευτή δεν ανταποκρίνεται ή δεν είναι βοηθητική, σκεφτείτε πώς θα ήταν αυτό σε μια πραγματική περίοδο έντονης πίεσης έργου. Επιπλέον, αν τίθεται ζήτημα αξιοπιστίας του εργαλείου (π.χ. παρουσίασε επανειλημμένες διακοπές λειτουργίας ή πολύ χαμηλές ταχύτητες), αυτό υποδηλώνει ότι ενδέχεται να μην είναι έτοιμο για χρήση σε κρίσιμα περιβάλλοντα υψηλής αποστολής.

Θυμηθείτε: καλύτερα να σταματήσετε μια αξιολόγηση παρά να προχωρήσετε με εργαλείο που μπορεί να προκαλέσει μεγαλύτερα προβλήματα. Η προστασία της ομάδας και των ωφελούμενων από ακούσια βλάβη είναι προτεραιότητα. Όπως επισημαίνει ένας οδηγός, αν εντοπίσετε 'κόκκινες γραμμές' όπως απουσία σαφούς πολιτικής διαγραφής δεδομένων ή αν το εργαλείο δεν μπορεί να εκτελέσει μια απαραίτητη λειτουργία (π.χ. δίγλωσση παραγωγή περιεχομένου) κατά τη δοκιμή, συχνά είναι προτιμότερο να σταματήσετε και να επανεξετάσετε την επιλογή αντί να προσπαθήσετε να την επιβάλετε.»

3.4.7 Υπόμνημα απόφασης

Μετά τις δοκιμές, συγκαλέστε την ομάδα σας και **βαθμολογήστε τα εργαλεία** χρησιμοποιώντας το πλαίσιο αξιολόγησης (rubric). Είναι χρήσιμο να συμμετέχουν στη συζήτηση της βαθμολόγησης όλα τα άτομα που έλαβαν μέρος στη δοκιμή, ώστε να αναδειχθούν διαφορετικές οπτικές. Συχνά, ένα εργαλείο θα αναδειχθεί με την υψηλότερη βαθμολογία (π.χ. Εργαλείο A = 78/100, Εργαλείο B = 65/100). Αν το κορυφαίο εργαλείο καλύπτει τις απαραίτητες προϋποθέσεις και ξεπερνά, για παράδειγμα, το αποδεκτό όριο των 75/100 που έχετε θέσει, μπορείτε να προχωρήσετε με αυτή την επιλογή. Τεκμηριώστε επίσης το εργαλείο που κατέλαβε τη δεύτερη θέση, σε περίπτωση που προκύψει κάτι απρόβλεπτο με την πρώτη επιλογή και χρειαστείτε εναλλακτική λύση.

Είναι χρήσιμο να συνταχθεί ένα **σύντομο σημείωμα απόφασης** (decision memo), ουσιαστικά μια περίληψη μίας σελίδας, που να συνδέει το επιλεγμένο εργαλείο με τους στόχους σας, να παρουσιάζει τεκμηριωμένα στοιχεία από την πιλοτική δοκιμή και να καταγράφει τυχόν κινδύνους μαζί με τον

τρόπο μετριασμού τους. Για παράδειγμα: “Επιλέξαμε το Εργαλείο Α επειδή μείωσε τον χρόνο σύνταξης αναφορών κατά 40% (στόχος ήταν 30%), οι χρήστες του έδωσαν βαθμολογία ικανοποίησης 4,5/5 και κάλυψε τις απαιτήσεις μας για την προστασία δεδομένων. Ένας κίνδυνος είναι ότι μερικές φορές αναμειγνύει βρετανικά και αμερικανικά αγγλικά – θα το αντιμετωπίσουμε με προσαρμογή των ρυθμίσεων ύφους. Έχουμε υπογράψει Σύμβαση Επεξεργασίας Δεδομένων (DPA) με τον προμηθευτή για τη διαχείριση των δεδομένων.” Το σημείωμα αυτό μπορεί να κοινοποιηθεί στη διοίκηση ή στο διοικητικό συμβούλιο για εξασφάλιση συναίνεσης και λειτουργεί επίσης ως αρχείο αναφοράς για το μέλλον. Η σαφήνεια σε αυτό το στάδιο απόφασης διατηρεί όλους ευθυγραμμισμένους και επιταχύνει την πραγματική υλοποίηση, καθώς τα ενδιαφερόμενα μέρη κατανοούν γιατί επιλέχθηκε το συγκεκριμένο εργαλείο και πώς θα χρησιμοποιηθεί με ασφάλεια.

3.4.8 Πρότυπο πίνακα καταγραφής εργαλείων

Για να καταγράψετε τι μάθατε, είναι χρήσιμο να διατηρείτε έναν πίνακα σύγκρισης ή μια «εσωτερική βιβλιοθήκη» εργαλείων. Παράδειγμα προτύπου:

Εργαλείο	Λειτουργία	Περιπτώσεις χρήσης	Περιγραφή	Υπέρ/Κατά	Υποστήριξη	Σύνδεσμος οδηγού ενσωμάτωσης
Εργαλείο 1 (π.χ. Fundraising, M&E)	(π.χ. fundraising)	(2-3 από τα πιλοτικά bundles)	3-4 γραμμές σε απλή γλώσσα.	Υπέρ: έως 3 (κόστος, ευκολία, πολυγλωσσικότητα). Κατά: έως 3.	Docs/Training URL	URL

Ένας τέτοιος πίνακας βοηθά τη ΜΚΟ να χτίσει εσωτερική γνώση: είναι εύκολος στο «σκανάρισμα» και απαντά γρήγορα σε ερωτήματα τύπου «είχαμε δει ποτέ το εργαλείο Χ;». Επίσης δείχνει ότι η απόφαση ήταν τεκμηριωμένη και βασισμένη σε στοιχεία, που μπορεί να αξιοποιηθεί από τους άμεσα εμπλεκόμενους.

Πώς να το εφαρμόσετε στην πράξη (ενδεικτική ροή για ΜΚΟ):

- **Καταγράψτε καθαρά τις 1-2 πιλοτικές δουλειές** (αν χρειάζεται, και στη μητρική γλώσσα και στα Αγγλικά, ώστε να κατανοούνται εσωτερικά και από προμηθευτές). Για παράδειγμα: “1) Σύνοψη των μηνιαίων αναφορών πεδίου σε ενημερώσεις προς το διοικητικό συμβούλιο, 2) Μετάφραση και σύνταξη δίγλωσσων αναρτήσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σχετικά με ιστορίες επιτυχίας.
- **Εφαρμόστε τα pass/fail must-haves σε μια αρχική λίστα εργαλείων.** Χρησιμοποιήστε hubs τεχνολογίας ΜΚΟ, παραπομπές ή απλές web αναζητήσεις για να βρείτε 5 περίπου εργαλεία. Για γρήγορα πρώτα τεστ, συμπεριλάβετε και δωρεάν/freemium επιλογές ως “σημεία αναφοράς” (π.χ. ChatGPT δωρεάν για drafting/summarizing, Google Translate για βασική μετάφραση, Canva δωρεάν για γρήγορα social drafts), πάντα με επιβεβαίωση τρέχουσας τιμολόγησης και όρων χρήσης/δεδομένων. Έπειτα περιορίστε σε 2-3 υποψήφια με βάση τα must-haves.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

- **Τρέξτε δοκιμές στα 2-3 εργαλεία χρησιμοποιώντας το ίδιο σενάριο εργασιών (10 εργασίες ή όσες ορίσατε).** Ενθαρρύνετε τους πραγματικούς τελικούς χρήστες να συμμετέχουν.
- **Βαθμολογήστε κάθε εργαλείο με το rubric (ή συζητήστε διεξοδικά κάθε κριτήριο).** Συνοδεύστε τη βαθμολογία με αποδείξεις (screenshots ή αποσπάσματα εξόδων).
- **Εγκρίνετε το κορυφαίο εργαλείο** (αν περνά το όριο) και τεκμηριώστε την απόφαση μαζί με τυχόν όρους (π.χ. «χρήση για 6 μήνες και μετά επανεξέταση»). Κρατήστε το runner-up ως fallback.
- **Ενσωματώστε την ομάδα και αποθηκεύστε τα παραγόμενα υλικά:** μόλις αποκτήσετε το εργαλείο, δημιουργήστε έναν φάκελο στο Drive/SharePoint για να αποθηκεύσετε όλα τα σχετικά prompts, πρότυπα και checklists διαδικασιών που αναπτύξατε ή αποκτήσατε κατά την πιλοτική φάση. Αυτός ο φάκελος αποτελεί το εγχειρίδιο (AI playbook) της TN σας. Εκπαιδεύστε την ευρύτερη ομάδα χρησιμοποιώντας αυτό το εγχειρίδιο και διατηρήστε το επικαιροποιημένο καθώς αποκτάτε εμπειρία. Παράλληλα, ενσωματώστε κάθε νέα κατευθυντήρια οδηγία στις πολιτικές δεδομένων ή safeguarding του οργανισμού (για παράδειγμα, ενημερώστε την πολιτική απορρήτου ώστε να αναφέρει τη χρήση εργαλείου TN και τον τρόπο διαχείρισης των δεδομένων).

Συνοψίζοντας, με μια δομημένη αλλά ευέλικτη προσέγγιση, ακόμη και μια μικρή ΜΚΟ μπορεί να πλοηγηθεί αποδοτικά στο τοπίο εργαλείων TN. Το κλειδί είναι να παραμένετε ευθυγραμμισμένοι με τα αποτελέσματα της αποστολής, να επιμένετε σε ηθικές και πρακτικές δικλείδες και να μαθαίνετε μέσα από πιλοτικά προγράμματα. Με προετοιμασία και συνετή επιλογή, τα εργαλεία TN μπορούν να γίνουν πολύτιμοι «συγκυβερνήτες» - επιταχύνοντας κουραστικές εργασίες, αναδεικνύοντας insights και απελευθερώνοντας χρόνο για την ανθρωποκεντρική δουλειά.

Σύντομος οδηγός: Επιλέγοντας το σωστό εργαλείο TN

Βήμα	Τι να κάνετε
Εστιάστε τις ανάγκες	Εντοπίστε 1-2 εργασίες όπου η TN μπορεί να βοηθήσει άμεσα. Η στενή εστίαση αποτρέπει την υπερβολική διασπορά και διατηρεί την πιλοτική εφαρμογή διαχειρίσιμη.
Ορίστε “must-haves”	Καθορίστε αδιαπραγμάτευτες απαιτήσεις και αποκλείστε αμέσως όποιο εργαλείο αποτυγχάνει.
Συγκρίνετε επιλογές	Για όσα περνούν, χρησιμοποιήστε πίνακα επιλογής εργαλείων για να βαθμολογήσετε και να συγκρίνετε τις 2-3 κορυφαίες εναλλακτικές.
Δοκιμάστε το «φαβορί»	Τρέξτε σύντομο πιλοτικό πρόγραμμα πρόγραμμα με το εργαλείο που σκόραρε υψηλότερα. Παρακολουθήστε αποτελέσματα και κόκκινες σημαίες.
Σχεδιάστε το επόμενο βήμα	Αν πετύχει, προετοιμάστε πλήρη ενσωμάτωση στις ροές εργασίας σας.

4. Βήμα-βήμα Ενσωμάτωση

Η ενσωμάτωση ενός εργαλείου Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) σε μια ΜΚΟ, μετά από επιτυχή πιλοτική φάση και διαδικασία επιλογής, πρέπει να εκτελείται μεθοδικά ώστε να διασφαλιστούν μακροπρόθεσμη αξία, ηθική συμμόρφωση και λειτουργική αποδοτικότητα. Ο παρών οδηγός βήμα-βήμα βασίζεται στην ετοιμότητα, την επιλογή και τις ηθικές αρχές που περιγράφηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια και παρέχει έναν πρακτικό «οδικό χάρτη» για υπεύθυνη ενσωμάτωση της TN στις ροές εργασίας.

Η ενσωμάτωση ενός εργαλείου Τεχνητής Νοημοσύνης (TN), μετά από μια επιτυχή πιλοτική φάση και διαδικασία επιλογής, πρέπει να υλοποιείται με μεθοδικό τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται η μακροπρόθεσμη αξία και η τήρηση των ηθικών προτύπων.

4.1 Βήμα 1: Οριστικοποίηση επιλογής εργαλείου & τυποποίηση απόφασης

Η κορύφωση της φάσης δοκιμής είναι η αντικειμενική, βασισμένη σε δεδομένα απόφαση υιοθέτησης ενός συγκεκριμένου εργαλείου TN. Το βήμα αυτό διασφαλίζει ότι η επιλεγμένη λύση είναι ευθυγραμμισμένη με την αποστολή, μετρήσιμη και τεκμηριωμένη για οργανωσιακή λογοδοσία.

- **Σύνταξη Υπομνήματος Απόφασης:** η ΜΚΟ πρέπει να προετοιμάσει ένα επίσημο έγγραφο λήψης απόφασης που καταγράφει το σκεπτικό υιοθέτησης, τη μεθοδολογία επιλογής και τα ποσοτικά αποτελέσματα της δοκιμαστικής φάσης. Αυτό προσφέρει διαφάνεια στους εσωτερικούς ενδιαφερόμενους και λειτουργεί ως αναφορά για μελλοντικούς ελέγχους.
- **Επαλήθευση ολοκλήρωσης δοκιμής:** βεβαιωθείτε ότι το εργαλείο ολοκλήρωσε επιτυχώς το σενάριο δοκιμής 10 εργασιών και πέρασε όλα τα must-have κριτήρια της Ενότητας 3 (π.χ. εγγυήσεις ιδιωτικότητας όπως αποτροπή εκπαίδευσης στα δεδομένα του οργανισμού εξ ορισμού και συμβατότητα με το υπάρχον τεχνολογικό περιβάλλον).
- **Βαθμολόγηση και σύγκριση:** τεκμηριώστε τη βαθμολογία του κορυφαίου εργαλείου μαζί με του runner-up ως εφεδρεία. Συνδέστε ρητά τις αποδεδειγμένες δυνατότητες του εργαλείου με τους αρχικούς, ευθυγραμμισμένους με την αποστολή στόχους και σημειώστε τυχόν υπολειπόμενους κινδύνους μαζί με σχέδια μετριασμού.

4.2 Βήμα 2: Ασφάλεια & εκτέλεση ελεγχόμενου πιλοτικού προγράμματος

Με το εργαλείο επιλεγμένο, ξεκινήστε την πιλοτική φάση περνώντας το βήμα v.1: «Ολοκλήρωση ρύθμισης πιλοτικού προγράμματος» (βλ. Ενότητα 2.1.5). Το βήμα αυτό περιλαμβάνει κρίσιμα στάδια τεχνικής και νομικής προετοιμασίας. Επιβεβαιώστε ότι το εργαλείο έχει ρυθμιστεί με ασφάλεια, επιβάλλοντας ρυθμίσεις προστασίας ιδιωτικότητας (προεπιλογή: χωρίς εκπαίδευση στα δεδομένα της ΜΚΟ) και ότι η πρόσβαση βάσει ρόλων έχει ρυθμιστεί σωστά. Θα πρέπει να είναι διαθέσιμη μια Σύμβαση Επεξεργασίας Δεδομένων (DPA) για υπογραφή από τον προμηθευτή, ώστε να διασφαλιστεί συμβατική συμμόρφωση με απαιτήσεις ασφάλειας. Το ίδιο το πιλοτικό πρόγραμμα πρέπει να παραμείνει μικρός, πραγματικός και χρονικά οριοθετημένος (π.χ. 8-12 εβδομάδες), εστιάζοντας στα 1-2 βασικά πακέτα χρήσεων.

Το βήμα αυτό δίνει έμφαση σε τεχνική, νομική και λειτουργική προετοιμασία για μετριασμό κινδύνων, διατηρώντας ένα ελεγχόμενο περιβάλλον για την αρχική ανάπτυξη (Floridi et al., 2018).

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

- **Τεχνική ρύθμιση:** επιβολή ρυθμίσεων προστασίας ιδιωτικότητας, όπως απενεργοποίηση εκπαίδευσης μοντέλου στα ιδιόκτητα δεδομένα της ΜΚΟ. Καθιέρωση ελέγχου πρόσβασης βάσει ρόλων ώστε μόνο εξουσιοδοτημένα άτομα να χρησιμοποιούν το εργαλείο για καθορισμένους σκοπούς.
- **Νομική προετοιμασία:** σύνταξη και υπογραφή DPA με τον προμηθευτή για συμμόρφωση με κανονισμούς προστασίας δεδομένων (π.χ. GDPR) και εσωτερικές πολιτικές ασφάλειας.
- **Εκτέλεση πιλοτικού προγράμματος:** διατηρήστε πιλοτικό πρόγραμμα πρόγραμμα μικρό, πραγματικό και χρονικά οριοθετημένο (π.χ. 8-12 εβδομάδες) εστιάζοντας στα 1-2 πακέτα χρήσεων που προέκυψαν από την επιλογή. Η περιορισμένη έκταση μειώνει λειτουργικούς κινδύνους ενώ παρέχει ουσιαστικές μετρικές αξιολόγησης.

Παράδειγμα: Εκτέλεση πιλοτικού για μια μικρή ΜΚΟ

Πλαίσιο:

Μια μικρή ΜΚΟ με αντικείμενο την εκπαίδευση στην κοινότητα θέλει να χρησιμοποιήσει έναν βοηθό συγγραφής ΤΝ για να επιταχύνει αιτήσεις επιχορηγήσεων και επικοινωνία με δωρητές. Η ΜΚΟ επέλεξε εργαλείο που πέρασε τη δοκιμή και καλύπτει απαιτήσεις ιδιωτικότητας και ενσωμάτωσης. Για ένα πιλοτικό πρόγραμμα μικρής ΜΚΟ, προσβάσιμα και χαμηλού κόστους εργαλεία ΤΝ μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να απλοποιήσουν εργασίες επικοινωνίας και ανάλυσης δεδομένων. Βοηθοί συγγραφής όπως ChatGPT, Jasper AI ή Writesonic μπορούν να δημιουργήσουν γρήγορα προσχέδια για emails, newsletters ή προτάσεις. Για σύνοψη απαντήσεων ερευνών ή αναφορών, εργαλεία όπως QuillBot, Scholarcy ή ChatGPT μπορούν να συμπυκνώσουν μεγάλα κείμενα σε σαφείς περιλήψεις. Για ανάλυση δεδομένων, πλατφόρμες όπως Power BI με Copilot, Tableau με AI δυνατότητες ή MonkeyLearn υποστηρίζουν οπτικοποιήσεις και εξαγωγή σχετικών πληροφοριών. Τέλος, πλατφόρμες low-code αυτοματοποίησης όπως Zapier ή Make.com επιτρέπουν ενσωμάτωση με υπάρχοντα συστήματα ΜΚΟ.

Ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα πιλοτικού προγράμματος:

Ρύθμιση πιλοτικού προγράμματος:

- **Διάρκεια:** 10 εβδομάδες (χρονικά οριοθετημένο)
- **Ομάδα:** 3 εργαζόμενοι (1 διαχειριστής προγράμματος, 1 υπεύθυνος επικοινωνίας, 1 αναλυτής δεδομένων)
- **Πακέτα χρήσης:** (α) Σύνταξη emails προς δωρητές και newsletters, (β) Σύνοψη ανατροφοδότησης από έρευνες ωφελούμενων

Βήματα εκτέλεσης:

1. **Εβδομάδες 1-2 – Ρύθμιση & εκπαίδευση:** ρύθμιση εργαλείου με ρυθμίσεις προστασίας ιδιωτικότητας (χωρίς εκπαίδευση στα δεδομένα της ΜΚΟ). Βασική εκπαίδευση προσωπικού στη χρήση prompts.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αναπαράγουν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

2. **Εβδομάδες 3-8 – Χρήση στο πιλοτικό πρόγραμμα:** χρήση TN για σύνταξη emails και σύνοψη απαντήσεων ερευνών. Οι έξοδοι ελέγχονται πάντα από εργαζόμενο πριν αποσταλούν/κοινοποιηθούν. Παρακολούθηση μετρικών: χρόνος ανά εργασία, αριθμός λαθών/διορθώσεων, ικανοποίηση και ευκολία χρήσης.
3. **Εβδομάδα 9 – Ενδιάμεση ανασκόπηση:** εβδομαδιαίο check-in για επίλυση θεμάτων και προσαρμογή prompts. Εντοπισμός προβλημάτων ενσωμάτωσης στη ροή εργασίας.
4. **Εβδομάδα 10 – Τελική αξιολόγηση:** σύγκριση εργασιών με αρχικές μετρήσεις (χειροκίνητη ολοκλήρωση). Αξιολόγηση χρόνου που εξοικονομήθηκε, ακρίβειας και ανατροφοδότησης προσωπικού. Απόφαση: κλιμάκωση, προσαρμογή ή παύση.

Παράδειγμα πίνακα μετρικών πιλοτικού προγράμματος:

Περίπτωση χρήσης	Χρόνος αναφοράς	Χρόνος με TN	Εξοικονόμηση χρόνου	Ακρίβεια (% σωστό)	Ικανοποίηση προσωπικού (1-5)
Σύνταξη emails προς δωρητές	5 ώρες/εβδομάδα	3 ώρες/εβδομάδα	40%	95%	4,5
Σύνοψη ανατροφοδότησης έρευνας	6 ώρες/εβδομάδα	3,5 ώρες/εβδομάδα	42%	92%	4,3

4.3 Βήμα 3: Αξιολόγηση απόδοσης & «Πύλη Σημάτων Αξίας»

Κατά τη διάρκεια του πιλοτικού, τα τακτικά check-ins (π.χ. εβδομαδιαίες συνεδρίες ανασκόπησης) είναι απαραίτητα για επίλυση προβλημάτων και αξιολόγηση της απόδοσης σε πραγματικό χρόνο. Στο τέλος της χρονικά οριοθετημένης περιόδου πραγματοποιείται επίσημη αξιολόγηση ώστε να επιτευχθεί η Πύλη 2: «Σήματα Αξίας Επιτεύχθηκαν». Αυτό γίνεται με σύγκριση αποτελεσμάτων (εξοικονόμηση χρόνου, ποσοστά σφαλμάτων, ικανοποίηση χρηστών) με τις baseline μετρικές που είχαν καταγραφεί πριν την εφαρμογή. Η επιτυχία είναι ποσοτικοποιήσιμη, π.χ. επίτευξη στόχων εξοικονόμησης χρόνου και χαμηλού ποσοστού πραγματολογικών διορθώσεων μετά από ανθρώπινο έλεγχο. Αν το εργαλείο δεν αποδίδει μετρήσιμη αξία, το έργο πρέπει να προσαρμοστεί ή να διακοπεί πριν από περαιτέρω επένδυση.²

Η αξιολόγηση κατά το πιλοτικό πρόγραμμα εγγυάται ότι το εργαλείο παρέχει μετρήσιμη αξία και ενημερώνει αποφάσεις για κλιμάκωση ή προσαρμογή.

- **Τακτικά check-ins:** προγραμματίστε εβδομαδιαίες ή δεκαπενθήμερες συναντήσεις με όλους τους εμπλεκόμενους στο πιλοτικό πρόγραμμα για ανασκόπηση προόδου, αντιμετώπιση λειτουργικών προκλήσεων και τήρηση των πρωτοκόλλων.
- **Ποσοτική αξιολόγηση:** συγκρίνετε τα αποτελέσματα του πιλοτικού προγράμματος με τις αρχικές μετρήσεις. Κύριοι δείκτες: χρόνος που εξοικονομείται, ποσοστά σφαλμάτων και ικανοποίηση

² Omdena. (2024, 9 Ιανουαρίου). How NGOs can use AI effectively in 2025: Evaluate pilot projects, assess against predefined goals and metrics, then scale [Blog post]. <https://www.omdena.com/blog/how-can-ngos-make-the-best-of-ai-in-2024>

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν ανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

χρηστών. Π.χ. επιτυχία μπορεί να οριστεί ως >30% εξοικονόμηση χρόνου, <5% πραγματολογικά λάθη και ικανοποίηση >80%.

- **Ανασκόπηση απόφασης:** Το βήμα v.2 ολοκληρώνεται όταν το πιλοτικό πρόγραμμα πρόγραμμα δείχνει μετρήσιμα, ευθυγραμμισμένα με την αποστολή αποτελέσματα σύμφωνα με τους KPI. Αν αποτύχει, παγώστε την κλιμάκωση και επανεξετάστε το εργαλείο ή τη ροή εργασίας.

Παράδειγμα πίνακα: Αξιολόγηση απόδοσης και βήματος v.2

Εργασία / ροή	Αρχική Μέτρηση (πριν)	Αποτέλεσμα πιλοτικού προγράμματος (με TN)	Στόχος KPI	Αξιολόγηση Βήματος v.2
Σύνταξη πρότασης επιχορήγησης	20 ώρες/πρόταση	12 ώρες/πρόταση	≥30% εξοικονόμηση χρόνου	✅ Πέρασε: 40% εξοικονόμηση
Προσωποποίηση email δωρητών	100 emails/ημέρα, χειροκίνητη μορφοποίηση	100 emails/ημέρα, αυτοματοποιημένη μορφοποίηση	<5% πραγματολογικά/μορφοποιητικά λάθη	✅ Πέρασε: 0% λάθη μορφοποίησης
Σύνοψη δεδομένων έρευνας	10 ώρες/αναφορά	6 ώρες/αναφορά	≥30% εξοικονόμηση χρόνου	✅ Πέρασε: 40% εξοικονόμηση, επιβεβαιωμένη ακρίβεια
Σημειώσεις εσωτερικών συναντήσεων	2 ώρες/συνάντηση	1 ώρα/συνάντηση	≥30% εξοικονόμηση χρόνου	✅ Πέρασε: 50% εξοικονόμηση
Ικανοποίηση προσωπικού από υποστήριξη TN	Χωρίς δομημένη υποστήριξη	Μετα-πιλοτική έρευνα: 85% ικανοποιημένοι	≥80% ικανοποίηση	✅ Πέρασε: στόχος επιτεύχθηκε

4.4 Βήμα 4: Κλιμάκωση & καθιέρωση νέου τρόπου εργασίας

Μόλις το πιλοτικό πρόγραμμα δείξει επιτυχία, η ΜΚΟ προχωρά στην Πύλη 3: «Έτοιμο για κλιμάκωση», επεκτείνοντας τη χρήση του εργαλείου και ενσωματώνοντας βέλτιστες πρακτικές στις οργανωσιακές διαδικασίες.

- Κωδικοποίηση πρακτικών: τεκμηριώστε αποτελεσματικά prompts, ρυθμίσεις και ενσωματώσεις ροών εργασίας. Δημιουργήστε checklist ανθρώπινου ελέγχου, τονίζοντας πού απαιτείται επίβλεψη για ακρίβεια και ηθική συμμόρφωση. Συγκεντρώστε μια λίστα «do & don't» με μαθήματα για καθημερινή χρήση.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

- Ενσωμάτωση στις πολιτικές: ενημερώστε πολιτικές προστασίας δεδομένων, safeguarding και λειτουργικές πολιτικές ώστε να περιλαμβάνουν ρητά τη χρήση ΤΝ. Ενσωματώστε εργασίες ΤΝ σε SOPs (τυποποιημένες διαδικασίες) για συνεπή και βιώσιμη υιοθέτηση (Floridi et al., 2018).
- Εκπαίδευση και υποστήριξη: παρέχετε συνεχή εκπαίδευση ώστε το προσωπικό να αισθάνεται ικανό και άνετο, τονίζοντας τον ρόλο της ΤΝ ως «συγκυβερνήτη» και όχι αυτόνομου λήπτη αποφάσεων.

Πριν επεκταθεί η χρήση σε άλλες ομάδες, είναι κρίσιμο να κωδικοποιηθεί ο «τρόπος εργασίας» με τη νέα δυνατότητα ΤΝ: τεκμηρίωση prompts/ρυθμίσεων, checklists για έλεγχο και επίβλεψη και λίστα «do & don't». Τέλος, επικαιροποιήστε τις πολιτικές προστασίας δεδομένων και safeguarding ώστε να ενσωματώνουν επίσημα τις οδηγίες χρήσης ΤΝ, καθιστώντας το εργαλείο μέρος των τυποποιημένων διαδικασιών.

4.5 Βήμα 5: Μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα & λογοδοσία

Τα επόμενα βήματα διασφαλίζουν ότι η ενσωμάτωση είναι βιώσιμη και ηθικά ορθή στο βάθος χρόνου. Πρώτον, επιβεβαιώστε την προβλεψιμότητα κόστους για κλιμακωμένη χρήση, επαληθεύοντας την εκτίμηση 12 μηνών και ότι οι χρεώσεις βάσει χρήσης ή τα caps είναι σαφή και αποδεκτά. Δεύτερον, επιβεβαιώστε τη στρατηγική rollback: η οργάνωση πρέπει να μπορεί να επιστρέψει σε χειροκίνητες διαδικασίες χωρίς απώλεια κρίσιμων δεδομένων ή ορμής αν ο προμηθευτής διακόψει την υπηρεσία ή το εργαλείο αποτύχει. Τρίτον, ενισχύστε τις ηθικές δικλίδες, ειδικά ότι ο ανθρώπινος έλεγχος είναι υποχρεωτικός για όλα τα δημόσια παραδοτέα, ώστε να αποφεύγεται βλάβη, μεροληψία ή παραπληροφόρηση.

Η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα απαιτεί δομημένη προσέγγιση σε οικονομική, λειτουργική και ηθική επίβλεψη.

- **Προβλεψιμότητα κόστους:** επιβεβαιώστε την 12μηνη προβολή κόστους για κλιμακωμένη χρήση, συμπεριλαμβανομένων μεταβλητών/χρεώσεων βάσει χρήσης. Ο διαφανής προγραμματισμός αποτρέπει υπερβάσεις προϋπολογισμού.
- **Στρατηγική εναλλακτική:** βεβαιωθείτε ότι κρίσιμες ροές μπορούν να επιστρέψουν σε χειροκίνητες ή εναλλακτικές διαδικασίες χωρίς απώλεια δεδομένων ή επιχειρησιακής συνέχειας.
- **Ηθικές δικλίδες:** διατηρήστε υποχρεωτικό ανθρώπινο έλεγχο για όλα τα δημόσια παραδοτέα και κρατήστε την ανθρώπινη κρίση ως κεντρικό «τελικό κριτή».

Παράδειγμα: checklist μακροπρόθεσμης λογοδοσίας

Περιοχή	Απαίτηση
Διαχείριση κόστους	Επιβεβαίωση 12μηνιαίας εκτίμησης· ορισμός usage caps
Εναλλακτικό Σχέδιο	Διαδικασίες τεκμηριωμένες για επιστροφή σε χειροκίνητες ροές
Ηθική επίβλεψη	Υποχρεωτικός ανθρώπινος έλεγχος για δημόσια παραδοτέα
Εκπαίδευση & υποστήριξη προσωπικού	Τακτικά workshops και ενημερώσεις

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

4.6 Βήμα 6: Επικοινωνία επιτυχίας & θεσμοθέτηση διαφάνειας

Ολοκληρώστε την ενσωμάτωση και μεγιστοποιήστε την αποδοχή: γιορτάστε και επικοινωνήστε τη νίκη με μετρήσιμα στοιχεία από τον πιλοτικό πρόγραμμα (π.χ. «εξοικονομήθηκαν 50 ώρες συγγραφής προτάσεων»). Πιο σημαντικό, θεσμοθετήστε διαφάνεια δημοσιεύοντας μια ανακοίνωση χρήσης ΤΝ σε απλή γλώσσα για το προσωπικό και, όπου είναι σχετικό, για ωφελούμενους και εταίρους. Η ανακοίνωση πρέπει να δηλώνει ρητά την αρχή Ανθρώπινης Επίβλεψης και Λογοδοσίας: η ΤΝ είναι «συγκυβερνήτης» και οι άνθρωποι ελέγχουν και εγκρίνουν όλες τις τελικές εξόδους. Αυτή η ανοικτή επικοινωνία βοηθά στη διαχείριση προσδοκιών και διατηρεί τη δημόσια εμπιστοσύνη - το πολυτιμότερο κεφάλαιο μιας ΜΚΟ.³

Διαφάνεια και επικοινωνία: δημοσιεύστε ανακοίνωση χρήσης ΤΝ σε απλή γλώσσα για προσωπικό, ωφελούμενους και εταίρους όπου χρειάζεται. Τονίστε την αρχή Ανθρώπινης Επίβλεψης και Λογοδοσίας, δηλώνοντας ότι η ΤΝ λειτουργεί ως συγκυβερνήτης, με τελική έγκριση από το προσωπικό.

Θεσμική εμπιστοσύνη: η ανοικτή επικοινωνία για τη χρήση ΤΝ χτίζει εμπιστοσύνη μεταξύ ενδιαφερομένων και κοινού και ενισχύει την αξιοπιστία και τα ηθικά πρότυπα της ΜΚΟ (Amershi et al., 2019).

4.7 Πίνακας σύνοψης Κεφαλαίου 4

Βήμα	Στόχος	Κύριες ενέργειες	Μετρικές / αποτέλεσμα
1. Οριστικοποίηση επιλογής	Επιλογή εργαλείου ευθυγραμμισμένου με αποστολή	Απόσπασμα απόφασης, επαλήθευση δοκιμής, βαθμολόγηση & σύγκριση	Τεκμηριωμένο σκεπτικό, επιλογή κορυφαίου εργαλείου, σημείωση για εναλλακτικό πλάνο
2. Ελεγχόμενο πιλοτικό πρόγραμμα	Δοκιμή σε μικρό, ασφαλές περιβάλλον	Τεχνική ρύθμιση, DPA, 8–12 εβδομάδες σε 1–2 use cases	Μετρήσεις πιλοτικού προγράμματος: χρόνος, ακρίβεια, ικανοποίηση
3. Αξιολόγηση & Πύλη αξίας	Επιβεβαίωση μετρήσιμης αξίας	Check-ins, αξιολόγηση, δείκτες έναντι αρχικών μετρήσεων	Επίτευξη βήματος 2 αν επιτευχθούν οι δείκτες· απόφαση: κλιμάκωση/προσαρμογή/παύση
4. Κλιμάκωση & τυποποίηση	Επέκταση χρήσης και ενσωμάτωση βέλτιστων πρακτικών	Τεκμηρίωση ροών, λίστα do & don't, ενημέρωση πολιτικών, εκπαίδευση	Τυποποιημένες διαδικασίες, επάρκεια προσωπικού

³ Brezovar, N. (2025). The Role of Artificial Intelligence in NGOs: Challenges and Opportunities for Slovenia's Information Society. NISPAcee Journal of Public Administration and Policy, 18(1), 11–30. Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

5. Βιωσιμότητα	Διατήρηση ηθικής, οικονομικής και λειτουργικής ακεραιότητας	Επιβεβαίωση κόστους, εναλλακτικό σχέδιο, ηθικές δικλίδες ασφαλείας	Μακροπρόθεσμη λογοδοσία, δυνατότητα επιστροφής αν χρειαστεί
6. Επικοινωνία & διαφάνεια	Χτίσιμο εμπιστοσύνης	Ανακοίνωση χρήσης TN, έμφαση σε ανθρώπινη επίβλεψη, επικοινωνία επιτυχίας	Ενίσχυση εμπιστοσύνης, TN ως “συγκυβερνήτης”

Σύνοψη (recap):

1. **Επιλέξτε το σωστό εργαλείο:** τεκμηριωμένη, ευθυγραμμισμένη με την αποστολή επιλογή μετά από αυστηρή δοκιμή.
2. **Πιλοτική εφαρμογή με έλεγχο:** μικρός, χρονικά οριοθετημένος, λαμβάνοντας υπόψιν τα προσωπικά δεδομένα πιλοτικό πρόγραμμα στα βασικά use cases.
3. **Αξιολογήστε αποτελέσματα:** σύγκριση πιλοτικών αποτελεσμάτων με αρχικούς δείκτες για επιβεβαίωση αξίας.
4. **Κλιμακώστε και τυποποιήστε:** επέκταση χρήσης, κωδικοποίηση βέλτιστων πρακτικών, ενημέρωση πολιτικών.
5. **Βιωσιμότητα και ηθική:** προβλέψιμο κόστος, δυνατότητα rollback, υποχρεωτική ανθρώπινη επίβλεψη.
6. **Επικοινωνήστε και χτίστε εμπιστοσύνη:** δημοσίευση οδηγιών χρήσης TN και ανάδειξη «human-in-the-loop».

5. Ηθικές Παράμετροι

5.1 Τεχνολογία με προσανατολισμό στην αποστολή: Ηθικός οδηγός ενσωμάτωσης για ΜΚΟ

Σε αντίθεση με τις εταιρικές επιχειρήσεις, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (CSOs/NGOs) συχνά αντιμετωπίζουν μια ιδιαίτερη πρόκληση που μπορεί να περιγραφεί ως σενάριο «διπλού κινδύνου». Το πρώτο επίπεδο κινδύνου περιλαμβάνει λειτουργικές ευαλωτότητες που μπορεί να έχει κάθε οργανισμός: παραβιάσεις δεδομένων δωρητών, οικονομικά λάθη, διοικητικές αναποτελεσματικότητες ή ελλείψεις σε ψηφιακή υποδομή.

Ο ENISA (European Union Agency for Cybersecurity), στην αναφορά Threat Landscape 2023, αναγνωρίζει την κοινωνική μηχανική (social engineering) και τις επιθέσεις ransomware ως από τις πιο κρίσιμες απειλές για ΜΚΟ, ιδιαίτερα όσες λειτουργούν εντός ή παράλληλα με τον δημόσιο τομέα. Τέτοια περιστατικά αναδεικνύουν πώς η περιορισμένη ψηφιακή ικανότητα και οι περιορισμοί πόρων μπορούν να εκθέσουν τις ΜΚΟ σε αυξανόμενους κινδύνους ασφάλειας και ιδιωτικότητας.⁴

Ωστόσο, το δεύτερο - και πιο κρίσιμο - επίπεδο κινδύνου είναι η πιθανότητα μια ΜΚΟ να προκαλέσει βλάβη στις ευάλωτες κοινότητες ή στα άτομα που υπηρετεί άμεσα. Στην καθοδήγηση του 2021 του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την ΤΝ, τέτοιοι «κίνδυνοι σχετικοί με τα ανθρώπινα δικαιώματα» πρακτικά ορίζονται ως βλάβη στην αποστολή (mission harm). Η έκθεση σημειώνει ρητά ότι η αλγοριθμική λήψη αποφάσεων σε υπηρεσίες που βασίζονται στα ανθρώπινα δικαιώματα ενέχει άμεσο κίνδυνο πρόκλησης βλάβης στα επηρεαζόμενα άτομα.⁵

Μια εσφαλμένη σύσταση, μια λανθασμένη ταξινόμηση ή μια μεροληπτική αλγοριθμική λογική από εργαλείο ΤΝ μπορεί να βλάψει ανεπανόρθωτα το πολυτιμότερο κεφάλαιο μιας ΜΚΟ: τη δημόσια εμπιστοσύνη. Για παράδειγμα, στη μελέτη Gender Shades για συστήματα αναγνώρισης προσώπου, οι Joy Buolamwini και Timnit Gebru διαπίστωσαν ότι εμπορικοί αλγόριθμοι αναγνώρισης είχαν ποσοστό σφάλματος ταξινόμησης φύλου <1% για άνδρες με ανοιχτόχρωμο δέρμα, ενώ για γυναίκες με σκουρόχρωμο δέρμα το ποσοστό έφτανε έως 34–35%. Ένα τέτοιο σφάλμα δεν αποτελεί μόνο τεχνική αποτυχία αλλά και βαθιά ηθική και νομική ευθύνη για οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁶

Επομένως, η ηθική της ΤΝ για ΜΚΟ δεν αφορά απλώς τη δημιουργία ενός «εγγράφου συμμόρφωσης» ή την εκπλήρωση νομικών υποχρεώσεων. Αντίθετα, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της προστασίας της οργανωσιακής αποστολής, της ενίσχυσης της εμπιστοσύνης των ενδιαφερομένων και της διατήρησης των θεμελιωδών αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ελευθερία,

⁴ European Union Agency for Cybersecurity (ENISA). (October 19, 2023). *ENISA Threat Landscape 2023*. <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2023>

⁵ Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR). (2021). *Guidance on Human Rights and Artificial Intelligence*. Retrieved November 10, 2025.

⁶ Buolamwini, J., & Gebru, T. (2018). *Gender shades: Intersectional accuracy disparities in commercial gender classification*. Proceedings of the 1st Conference on Fairness, Accountability, and Transparency (FAT*), 77–91. New York: ACM.

ανθρώπινη αξιοπρέπεια, δικαιοσύνη, ισότητα) που στηρίζουν το έργο AI-NGO HUB με βιώσιμο τρόπο.

Επιπλέον, το πλαίσιο συνδέεται άμεσα με το διεθνές δίκαιο:

- Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων της ΕΕ (GDPR, 2016/679) βασίζεται στην αρχή ότι τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία «νόμιμα, δίκαια και με διαφανή τρόπο» και μόνο για καθορισμένους σκοπούς. Αυτό απαιτεί από τις ΜΚΟ να διασφαλίζουν την προστασία της συναίνεσης, της ιδιωτικότητας και του δικαιώματος εκπροσώπησης των ατόμων σε συστήματα ΤΝ που βασίζονται σε δεδομένα.⁷
- Το Άρθρο 12 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το Άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ορίζουν την προστασία της ιδιωτικότητας στην ψηφιακή εποχή ως θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα.⁸
- Οι Αρχές του ΟΟΣΑ για την ΤΝ (2019) απαιτούν τα συστήματα ΤΝ να ευθυγραμμίζονται με ανθρωποκεντρικές αξίες και να σχεδιάζονται ώστε να διασφαλίζουν διαφάνεια και λογοδοσία.⁹

Στο πλαίσιο αυτό, το ηθικό πλαίσιο που αναπτύχθηκε στο έργο AI-NGO HUB ενσωματώνει την ανθρωπιστική και αναπτυξιακή αρχή «Do No Harm» (Μη προκαλείς βλάβη) με τις απαιτήσεις της ψηφιακής εποχής. Η αρχή αυτή βασίζεται στην κατανόηση ότι τα οφέλη αποδοτικότητας που φέρνει η τεχνολογία δεν μπορούν ποτέ να υπερσχύσουν της αξιοπρέπειας, της ασφάλειας ή των δικαιωμάτων των ατόμων που εξυπηρετούνται.

Τελικά, το ηθικό πλαίσιο δεν είναι απλώς ένας μηχανισμός ελέγχου που μετριάζει κινδύνους· είναι εργαλείο διακυβέρνησης που ενισχύει τη νομιμοποίηση των ΜΚΟ, διασφαλίζει τη βιωσιμότητα του κοινωνικού τους αντίκτυπου και προστατεύει τη δημόσια εμπιστοσύνη. Η ηθική δεν είναι εμπόδιο - είναι η κινητήρια δύναμη της ψηφιακής μετάβασης με προσανατολισμό στην αποστολή.

5.2 Ηθική Πυξίδα AI-NGO HUB: Πέντε βασικές αρχές

Η αποτελεσματική καθοδήγηση των αποφάσεών σας σε όλη τη διαδρομή υιοθέτησης ΤΝ μπορεί να βασιστεί σε πέντε θεμελιώδεις αρχές για ΜΚΟ, οι οποίες αντλούνται από τις βασικές αξίες της UNESCO, της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού (ICRC), του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁷ European Union. (2016). *Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)*. Official Journal of the European Union, L 119, 1–88.

⁸ United Nations. (1948). *Universal Declaration of Human Rights*. G.A. Res. 217 A (III), U.N. Doc. A/810. Article 12. Access: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

⁹ OECD. (2019). *What are the OECD Principles on Artificial Intelligence?* https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/06/what-are-the-oecd-principles-on-ai_f5a9a903/6ff2a1c4-en.pdf

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

Αρχή 1: Ανθρωπιά, Αξιοπρέπεια και «Μη προκαλείς βλάβη»

Η αρχή αυτή υπερέχει όλων των άλλων και είναι αδιαπραγμάτευτη. Η τεχνολογία πρέπει τελικά να υπηρετεί τον άνθρωπο. Η υλοποίηση οποιουδήποτε εργαλείου ΤΝ πρέπει πάντα να δίνει προτεραιότητα στην αξιοπρέπεια, στα δικαιώματα και στην ευημερία των ωφελούμενων, εργαζομένων και εθελοντών που εξυπηρετεί μια ΜΚΟ. Στο διεθνές πλαίσιο, η μελέτη του ICRC «AI for Humanitarian Action: Human Rights and Ethics» τονίζει ότι η ΤΝ στην ανθρωπιστική δράση πρέπει να σχεδιάζεται έτσι ώστε να μην υπονομεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα.¹⁰

Επιπλέον, η Σύσταση της UNESCO για την Ηθική της ΤΝ υιοθετεί ρητά την αρχή της «αναλογικότητας και μη πρόκλησης βλάβης», απαιτώντας αυτές οι τεχνολογίες να αναπτύσσονται με πλήρη σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων. Παράδειγμα: όταν η Opportunity International εισήγαγε ένα chatbot ΤΝ για να παρέχει αγροτικές συμβουλές σε αγρότες στο Μαλάουι, υπήρχε ο κίνδυνος το σύστημα να δίνει ανακριβείς ή επιβλαβείς συστάσεις. Ένας τέτοιος κίνδυνος θα παραβίαζε την αρχή «μη προκαλείς βλάβη», η οποία είναι εξίσου σημαντική με την επίτευξη κερδών αποδοτικότητας.¹¹

Σύμφωνα με αυτή την αρχή, συνιστάται να σχεδιάζετε τα συστήματά σας ως εξής: να εντοπίζετε εκ των προτέρων καταστάσεις που θα μπορούσαν να βλάψουν ωφελούμενους· να σχεδιάζετε προληπτικά μέτρα ώστε να ελαχιστοποιείται η πιθανή βλάβη· και να εφαρμόζετε δοκιμές και διαδικασίες επικύρωσης βάσει κινδύνου, με ενεργή συμμετοχή χρηστών.

Αρχή 2: Δικαιοσύνη, Ισότητα & Μη-Διάκριση

Τα συστήματα ΤΝ είναι τόσο δίκαια όσο τα δεδομένα πάνω στα οποία εκπαιδεύονται. Αν τα δεδομένα αντανακλούν ιστορικές μεροληψίες ή κοινωνικές ανισότητες, η ΤΝ όχι μόνο θα κληρονομήσει αυτές τις μεροληψίες αλλά μπορεί και να τις ενισχύσει. Οι ΜΚΟ, από τη φύση τους, συχνά εργάζονται με περιθωριοποιημένες και ευάλωτες κοινότητες. Επομένως έχουν υποχρέωση να διασφαλίζουν ότι τα εργαλεία που χρησιμοποιούν δεν ενισχύουν τις ανισότητες, αλλά συμβάλλουν στη μείωσή τους.

Η αρχή αυτή ευθυγραμμίζεται άμεσα με τις βασικές αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης - ιδιαίτερα με τη δέσμευση για ισότητα και σεβασμό δικαιωμάτων μειονοτήτων. Για παράδειγμα, αν ένα μοντέλο που χρησιμοποιεί γεωχωρικά δεδομένα (όπως σε περίπτωση χρήσης από τον Ισπανικό Ερυθρό Σταυρό για εντοπισμό περιοχών αναδάσωσης) παραβλέπει συστηματικά χαμηλού εισοδήματος ή αγροτικές περιοχές λόγω ελλιπών δεδομένων, θα μπορούσε να οδηγήσει σε άδικη κατανομή πόρων. Η αρχή απαιτεί προληπτική στάση ενάντια σε τέτοιες αλγοριθμικές μεροληψίες.

---

¹⁰ Pizzi, M., Romanoff, M., & Engelhardt, T. (2020). AI for humanitarian action: Human rights and ethics. *International Review of the Red Cross*, 102(913), 145–180. <https://international-review.icrc.org/articles/ai-humanitarian-action-human-rights-ethics-913>

¹¹ UNESCO. Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence (23 Νοεμβρίου 2021). «Principles – Proportionality and Do No Harm». <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385082>

Αρχή 3: Ιδιωτικότητα & Προστασία Δεδομένων

Οι ΜΚΟ συχνά χειρίζονται από τις πιο ευαίσθητες κατηγορίες προσωπικών δεδομένων: στοιχεία υποθέσεων αιτούντων άσυλο, ανάγκες υποστήριξης ατόμων με αναπηρίες (όπως στην περίπτωση Fundaci3n ONCE), ιστορίες θυμάτων κρίσεων ή οικονομικά δεδομένα δωρητών (όπως στην περίπτωση United Way). Πολλά από αυτά τα σύνολα δεδομένων ταξινομούνται νομικά ως «δεδομένα ειδικών κατηγοριών» υπό τον GDPR και απαιτούν το υψηλότερο επίπεδο προστασίας.

Η προστασία αυτή δεν είναι μόνο νομική υποχρέωση· είναι και ηθική δέσμευση. Η πλήρης συμμόρφωση με τον GDPR είναι μόνο το σημείο εκκίνησης της ηθικής ευθύνης μιας ΜΚΟ. Για τέτοιους οργανισμούς, η υπεύθυνη διαχείριση δεδομένων είναι προέκταση του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Αυτό απαιτεί ελαχιστοποίηση δεδομένων (συλλογή μόνο ό,τι είναι απολύτως αναγκαίο), σαφείς και κατανοητούς μηχανισμούς συναίνεσης, πλήρη διαφάνεια για τη χρήση δεδομένων και ισχυρές πρακτικές κυβερνοασφάλειας. Ιδίως σε πεδίο εργασίας ή διαδικασίες ψηφιακής συλλογής δεδομένων με εθελοντές, η τήρηση αυτών των αρχών είναι κρίσιμη για βιώσιμη εμπιστοσύνη.

Τα παραδείγματα Fundaci3n ONCE και Ισπανικού Ερυθρού Σταυρού δείχνουν ότι η έκθεση ευαίσθητων δεδομένων μπορεί να οδηγήσει όχι μόνο σε νομικές συνέπειες, αλλά και σε σοβαρές απειλές ασφάλειας και μη αναστρέψιμες απώλειες εμπιστοσύνης. Αυτές οι περιπτώσεις υπογραμμίζουν ότι οι ΜΚΟ πρέπει να αναπτύξουν όχι μόνο τεχνική ικανότητα, αλλά και κουλτούρα ηθικής διακυβέρνησης δεδομένων. Μια παραβίαση δεδομένων δεν παραβιάζει απλώς την ιδιωτικότητα· υπονομεύει την εμπιστοσύνη προς τις ΜΚΟ και απειλεί τη κοινωνική τους νομιμοποίηση μακροπρόθεσμα.¹²

Συμπερασματικά, για τις ΜΚΟ η προστασία δεδομένων δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως γραφειοκρατική άσκηση, αλλά ως ηθικό οικοσύστημα που προστατεύει ανθρώπινη αξιοπρέπεια, εμπιστοσύνη και αλληλεγγύη.

Αρχή 4: Διαφάνεια & Εξηγησιμότητα

Οι ΜΚΟ είναι από τη φύση τους δομημένες πάνω στην αρχή της λογοδοσίας. Κάθε ΜΚΟ είναι υπόλογη όχι μόνο σε δωρητές και διοικητικά όργανα, αλλά πρωτίστως στις κοινότητες που υπηρετεί. Επομένως, όταν ένα εργαλείο ΤΝ επηρεάζει διαδικασίες λήψης αποφάσεων (π.χ. ποιος δικαιούται βοήθεια, ποιο έργο προτεραιοποιείται, ποιος δωρητής προσεγγίζεται), η λογική πίσω από την απόφαση πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο διαφανής και εξηγήσιμη.

Συστήματα «μαύρου κουτιού», δηλαδή συστήματα που δεν αποκαλύπτουν τη λογική ή τα δεδομένα πίσω από τις αποφάσεις τους, δημιουργούν σοβαρούς ηθικούς κινδύνους στην ανθρωπιστική και

---

¹² Fundaci3n ONCE. (2020). ODISMET: Estadísticas sobre las personas con discapacidad. Retrieved from references in Díaz, S. R. (2021). Los límites de la educación inclusiva en España. Dialnet

αναπτυξιακή δράση. Η χρήση τους δεν είναι μόνο τεχνική πρόκληση· είναι ζήτημα θεσμικής εμπιστοσύνης και λογοδοσίας.

Παράδειγμα: Η Save the Children υλοποίησε έργο που χρησιμοποιεί παραγωγική ΤΝ (GenAI) για να βοηθήσει στην απεικόνιση της βιωμένης πραγματικότητας παιδιών σε ζώνες σύγκρουσης.¹³ Αν η οργάνωση δεν ήταν διαφανής για τη χρήση αυτού του εργαλείου, θα μπορούσε να δεχθεί κριτική για «χειραγώγηση εικόνων» ή «αισθητικοποίηση της οδύνης», υπονομεύοντας τη νομιμότητα του μηνύματος συνηγορίας. Η διαφάνεια, επομένως, δεν είναι απλώς ηθική επιλογή αλλά θεμελιώδης αρχή που προστατεύει αξιοπιστία, ακεραιότητα και ηθική ηγεσία του τομέα. Οι ΜΚΟ πρέπει να μπορούν να εξηγούν τη λογική των αλγορίθμων τους και να δημοσιοποιούν πληροφορίες για πηγές δεδομένων, περιορισμούς και πιθανές μεροληψίες.¹⁴

Αρχή 5: Ανθρώπινη Επίβλεψη και Λογοδοσία

Ίσως η πιο πρακτική και εφαρμόσιμη αρχή: η ΤΝ είναι εργαλείο, όχι αυτόνομος λήπτης αποφάσεων. Η τελική ευθύνη, κρίση και λογοδοσία πρέπει πάντα να παραμένουν στους ανθρώπους. Για τις ΜΚΟ, η ουσιαστική ανθρώπινη επίβλεψη δεν είναι θέμα προτίμησης - είναι ηθική επιταγή.

Η ανθρώπινη επίβλεψη μπορεί να πάρει διάφορες μορφές, όπως «human-in-the-loop» (ενεργός ανθρώπινη συμμετοχή σε κάθε στάδιο λήψης αποφάσεων) ή «human-over-the-loop» (συνεχής ανθρώπινη εποπτεία πάνω από αυτοματοποιημένες διαδικασίες). Αυτοί οι μηχανισμοί διασφαλίζουν ότι η τεχνολογία παραμένει υποστηρικτικό μέσο και όχι υποκατάστατο ανθρώπινης ηθικής και λογικής.

Στην ανθρωπιστική δράση, η διατήρηση ανθρώπινου ελέγχου είναι ιδιαίτερα κρίσιμη. Για παράδειγμα, η International Rescue Committee (IRC) ανέπτυξε εκπαιδευτικό chatbot για μαθητές σε περιβάλλοντα χαμηλών πόρων. Ο κίνδυνος ακατάλληλων ή παραπλανητικών απαντήσεων μετριασθηκε μέσω ενεργού ανθρώπινου moderation και τακτικής ανασκόπησης περιεχομένου από εκπαιδευτικούς.¹⁵ Ομοίως, στο πιλοτικό πρόγραμμα της Opportunity International στο Μαλάουι, όπου chatbot ΤΝ παρείχε αγροτικές συμβουλές, η ανθρώπινη επίβλεψη ήταν απαραίτητη ώστε να αποφεύγονται επιβλαβείς ή ανακριβείς συστάσεις. Με την ακύρωση των απαντήσεων σε επαληθευμένες οδηγίες υπουργείου και την παραπομπή σε ανθρώπινους ειδικούς για σύνθετες περιπτώσεις, η οργάνωση ισορρόπησε την καινοτομία με την ηθική ευθύνη.¹⁶

Αποφάσεις που επηρεάζουν την ευημερία ανθρώπων - όπως κριτήρια επιλεξιμότητας ωφελούμενων, ιατρικές ή νομικές συμβουλές ή αξιολόγηση υποψηφίων - δεν πρέπει ποτέ να αφήνονται σε πλήρως

---

¹³ Save the Children. (2023, 22 Αυγούστου). Can AI-generated images help the world see the realities of conflict

¹⁴ European Commission. (2019). Ethics Guidelines for Trustworthy AI.

¹⁵ International Rescue Committee. (2023). Leveraging AI Chatbots for Education in Humanitarian Contexts. IRC Innovation Report.

¹⁶ Opportunity International. (2024). Farmers Get Agricultural Information Through Artificial Intelligence: Ulangizi Pilot in Malawi. Knowledge Management Insight.

αυτοματοποιημένα συστήματα. Η ανθρώπινη επίβλεψη δεν είναι μόνο ασπίδα έναντι σφαλμάτων· είναι επιβεβαίωση ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ηθικής ευθύνης και της εμπιστοσύνης που θεμελιώνει την αποστολή κάθε ΜΚΟ.

5.3 Πρακτικό πλαίσιο διακυβέρνησης για μικρές ΜΚΟ

Οι ηθικές αρχές δεν πρέπει να παραμένουν αφηρημένες. Ωστόσο, μικρές και μεσαίες ΜΚΟ συχνά δεν διαθέτουν επιτροπές ηθικής, συμβούλια διακυβέρνησης ή τεχνικούς πόρους για να εφαρμόσουν μεγάλες δομές ηθικής εποπτείας. Αυτό δημιουργεί ένα «παράδοξο περιορισμένων πόρων»: οι οργανισμοί που εργάζονται πιο κοντά σε ευάλωτες κοινότητες είναι συχνά εκείνοι με τη μικρότερη ικανότητα να διαχειριστούν σύνθετους ηθικούς και τεχνολογικούς κινδύνους.

Αναγνωρίζοντας αυτή την πραγματικότητα, είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί ένα κλιμακούμενο και πραγματιστικό μοντέλο ηθικής διακυβέρνησης, προσαρμοσμένο στις λειτουργικές πραγματικότητες της κοινωνίας των πολιτών. Βασισμένοι σε προτάσεις από το Stanford Social Innovation Review (SSIR) και άλλα διεθνή πλαίσια υπεύθυνης καινοτομίας, προτείνουμε ένα οκταβήματο, προσανατολισμένο στη δράση μοντέλο διακυβέρνησης ειδικά για ΜΚΟ.

Το μοντέλο μεταφράζει έννοιες όπως διαφάνεια, λογοδοσία, δικαιοσύνη και ανθρώπινη επίβλεψη σε πρακτικούς, χαμηλού κόστους και αναπαραγωγίμους μηχανισμούς που μπορούν να ενσωματωθούν στην καθημερινή λήψη αποφάσεων. Σκοπός του είναι η ηθική ενσωμάτωση να μην περιορίζεται σε δηλώσεις πολιτικής ή έγγραφα συμμόρφωσης, αλλά να γίνεται «ζωντανό» κομμάτι της κουλτούρας του οργανισμού.

Βήμα 1: Να είστε ενημερωμένοι/ες

Η υιοθέτηση ΤΝ ξεκινά από το επίπεδο ηγεσίας. Διασφαλίστε ότι βασικοί εμπλεκόμενοι (διοίκηση, προσωπικό, εθελοντές) έχουν θεμελιώδη κατανόηση του τι είναι η ΤΝ, τι δεν είναι, ποιοι είναι οι βασικοί κίνδυνοι (μεροληψία, ιδιωτικότητα, παραπληροφόρηση) και ποια τα πιθανά οφέλη. Η κοινή αυτή «γραμματοσύνη» είναι η βάση για υπεύθυνες αποφάσεις. Εσωτερικές ενημερώσεις, μικρά online μαθήματα ή συνεργασίες με πανεπιστήμια/ΜΚΟ με εστίαση στην ΤΝ μπορούν να ενισχύσουν την επίγνωση.

Βήμα 2: Αντιμετωπίστε το άγχος

Το προσωπικό και οι εθελοντές μπορεί να φοβούνται ότι η ΤΝ θα «πάρει τις δουλειές τους» ή θα υποτιμήσει τον ρόλο τους. Αυτές οι ανησυχίες δεν πρέπει να απορρίπτονται. Δημιουργήστε ανοικτό και ενσυναίσθητο διάλογο, τονίζοντας ότι η ΤΝ πρέπει να αντιμετωπίζεται ως «συνάδελφος» ή «εργαλείο ενίσχυσης» που αυτοματοποιεί επαναλαμβανόμενες, χαμηλής αξίας εργασίες, απελευθερώνοντας ανθρώπους να εστιάσουν σε δημιουργικότητα, ενσυναίσθηση και αντίκτυπο.

Βήμα 3: Διατηρήστε ανθρωποκεντρική προσέγγιση

Πρόκειται για πρακτική εφαρμογή της Αρχής 5 (Ανθρώπινη Επίβλεψη και Λογοδοσία). Καθιερώστε σαφή γραπτή δέσμευση ότι «τα εργαλεία δεν αποφασίζουν - οι άνθρωποι αποφασίζουν». Καταγράψτε ρητά ποιες αποφάσεις (π.χ. επιλεξιμότητα ωφελούμενων, υποθέσεις προστασίας παιδιών, απόλυση προσωπικού) δεν πρέπει ποτέ να αυτοματοποιούνται πλήρως. Ενισχύστε τον κανόνα με εσωτερικές οδηγίες και εκπαίδευση.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

Βήμα 4: Χρησιμοποιήστε δεδομένα με ασφάλεια

Εφαρμόστε τις αρχές ιδιωτικότητας και προστασίας δεδομένων σύμφωνα με εθνικές και ευρωπαϊκές υποχρεώσεις. Αναπτύξτε σαφείς, κατανοητές πολιτικές για συλλογή, αποθήκευση, συναίνεση και χρήση δεδομένων. Να είστε διαφανείς με ωφελούμενους για το πώς χρησιμοποιούνται, αποθηκεύονται και κοινοποιούνται τα δεδομένα τους. Ενδυναμώστε τους να ασκούν δικαιώματα GDPR, συμπεριλαμβανομένου του «δικαιώματος στη λήθη». Βεβαιωθείτε ότι η ομάδα κατανοεί την ελαχιστοποίηση δεδομένων (συλλογή μόνο των απαραίτητων), την ασφαλή αποθήκευση και διενεργεί περιοδικούς ελέγχους συμμόρφωσης και ευπαθειών.

Βήμα 5: Μετριάστε κινδύνους και μεροληψίες

Πραγματοποιήστε προληπτικό «threat modeling» και αξιολογήσεις κινδύνου. Συγκεντρώστε την ομάδα και ρωτήστε: «Ποιο είναι το worst-case scenario;». Για παράδειγμα, τι γίνεται αν ένας αλγόριθμος fundraising τμηματοποιεί δωρητές με προκατάληψη φύλου ή εθνότητας; Τι γίνεται αν ένα εργαλείο επικοινωνίας αναπαράγει στερεότυπα ή απεικονίζει θύματα κρίσεων με απανθρωποποιητικό τρόπο; Αντιμετωπίστε εκ των προτέρων αυτά τα σενάρια και αναπτύξτε στρατηγικές μετριασμού όπως bias testing, ανεξάρτητες ανασκοπήσεις και διαβούλευση με τις επηρεαζόμενες κοινότητες.

Βήμα 6: Εντοπίστε τις σωστές περιπτώσεις χρήσης

Αποφύγετε να εισάγετε TN σε υπηρεσίες υψηλού κινδύνου που απευθύνονται απευθείας σε ωφελούμενους, ειδικά στην αρχή. Ξεκινήστε με εσωτερικές, χαμηλού κινδύνου αλλά υψηλού αντίκτυπου εφαρμογές που αντιμετωπίζουν λειτουργικά «μποτιλιαρίσματα» (π.χ. σύνοψη μεγάλων αναφορών, παραγωγή σημειώσεων συναντήσεων, προγραμματισμός social media, έρευνα ευκαιριών χρηματοδότησης). Αυτές οι χρήσεις επιτρέπουν ασφαλή πειραματισμό και χτίσιμο ικανότητας.

Βήμα 7: Πιλοτάρετε πριν κλιμακώσετε

Μην αναπτύσσετε ένα σύστημα TN σε όλο τον οργανισμό ή προς ωφελούμενους χωρίς ελεγχόμενο πιλοτικό πρόγραμμα. Εκτελέστε μικρής κλίμακας, χρονικά περιορισμένα πρωτότυπα και μετρήστε επιτυχία όχι μόνο σε αποδοτικότητα/χρόνο, αλλά και στην τήρηση ηθικών αρχών όπως δικαιοσύνη, ακρίβεια και διαφάνεια. Οι εμπειρίες οργανώσεων όπως IRC και Opportunity International δείχνουν ότι ο υπεύθυνος του πιλοτικού προγράμματος με συνεχή ανθρώπινη επίβλεψη μειώνει σημαντικά τον κίνδυνο ηθικών αστοχιών.

Βήμα 8: Ανασχεδιάστε ρόλους και επενδύστε στη μάθηση

Εκπαιδεύστε το προσωπικό να χρησιμοποιεί εργαλεία TN αποτελεσματικά και ηθικά. Αναπτύξτε σαφή εσωτερική πολιτική χρήσης που θέτει όρια υπεύθυνης χρήσης - για παράδειγμα: «Ποτέ μην εισάγετε ευαίσθητα δεδομένα (λίστες ωφελούμενων, στρατηγικά σχέδια) σε δημόσια chatbots». Καλλιεργήστε κουλτούρα συνεχούς μάθησης με τακτικές εκπαιδεύσεις για αλφαριθμητικό TN, δεοντολογία δεδομένων και ψηφιακή ασφάλεια. Τέλος, εφαρμόστε υποχρεωτικό ανθρώπινο έλεγχο για όλα τα παραδοτέα που παράγονται με TN (αναφορές, προτάσεις, δημόσιες επικοινωνίες) πριν

δημοσιοποίηση. Αυτό διασφαλίζει τόσο τη λογοδοσία όσο και τον ποιοτικό έλεγχο, ενισχύοντας την αξιοπιστία και την εμπιστοσύνη προς τον οργανισμό.

Το πλαίσιο οχτώ βημάτων παρέχει έναν ρεαλιστικό, εφαρμόσιμο «οδικό χάρτη» για υπεύθυνη ενσωμάτωση ΤΝ, μετατρέποντας την ηθική από θεωρητική έννοια σε πρακτικό εργαλείο ανθεκτικότητας, εμπιστοσύνης και βιώσιμου κοινωνικού αντίκτυπου.

5.4 Αξιολόγηση ηθικού κινδύνου: Μαθήματα από μελέτες περίπτωσης ΜΚΟ

Οι ηθικές αρχές αποκτούν νόημα όταν δοκιμάζονται απέναντι σε πραγματικούς κινδύνους. Στο πλαίσιο του AI-NGO HUB αναλύθηκαν μελέτες περίπτωσης ώστε να παρουσιαστούν συγκεκριμένα σενάρια «διπλού κινδύνου» (όπως ορίστηκαν στην Ενότητα 5.1) που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι ΜΚΟ όταν υιοθετούν τεχνολογίες ΤΝ. Τα παραδείγματα δείχνουν πώς ακόμη και καλοπροαίρετες καινοτομίες μπορούν να προκαλέσουν βλάβη αν δεν υπάρχουν ηθικές, νομικές και λειτουργικές δικλείδες.

5.4.1 Σενάριο 1: Δεδομένα, ιδιωτικότητα και ασφάλεια (κίνδυνος ευαίσθητων δεδομένων)

Ενδεικτικές περιπτώσεις: Fundació ONCE (ευαίσθητα δεδομένα μαθητών με αναπηρία)· United Way of New York City (οικονομικά δεδομένα δωρητών).

Ανάλυση κινδύνου

Στην περίπτωση Fundació ONCE, ο οργανισμός επεξεργάζεται ιδιαίτερα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα σχετικά με ανάγκες υποστήριξης μαθητών με αναπηρία. Τα δεδομένα αυτά εμπίπτουν στις «ειδικές κατηγορίες δεδομένων» του GDPR και απαιτούν το υψηλότερο επίπεδο προστασίας. Μια παραβίαση δεδομένων σε αυτό το πλαίσιο θα μπορούσε να εκθέσει άτομα σε στιγματισμό, διακρίσεις ή ακόμη και αποκλεισμό από βασικές υπηρεσίες. Αντίστοιχα, αν παραβιαστούν βάσεις δεδομένων δωρητών (United Way), η απώλεια εμπιστοσύνης θα μπορούσε να υπονομεύσει άμεσα τη χρηματοοικονομική βιωσιμότητα της ΜΚΟ.

Στρατηγικές μετριασμού

- Πλήρης νομική συμμόρφωση με GDPR και εθνικούς νόμους προστασίας δεδομένων.
- Ελαχιστοποίηση δεδομένων: συλλογή/επεξεργασία μόνο των απολύτως αναγκαίων για ανάλυση ΤΝ.
- Ισχυρά πρωτόκολλα κυβερνοασφάλειας (κρυπτογράφηση, έλεγχος πρόσβασης, ασφαλής αποθήκευση για ακατέργαστα και επεξεργασμένα δεδομένα).
- Ανωθυμποίηση ή απόκρυψη (masking) στοιχείων που ταυτοποιούν πρόσωπα (PII) όπου είναι εφικτό, ώστε να μην μπορεί να εντοπιστεί άτομο μέσω μοντέλων ή εξόδων.

5.4.2 Σενάριο 2: Εκπροσώπηση, μεροληψία και διακρίσεις (αλγοριθμική μεροληψία)

Ενδεικτικές περιπτώσεις: Save the Children (GenAI για απεικόνιση ζωνών σύγκρουσης)· Ισπανικός Ερυθρός Σταυρός (γεωχωρικά δεδομένα για αναδάσωση).

Ανάλυση κινδύνου

Η περίπτωση Save the Children δείχνει το ηθικό δίλημμα της παραγωγικής ΤΝ στην ανθρωπιστική επικοινωνία. Όταν εικόνες που παράγονται από ΤΝ χρησιμοποιούνται για να απεικονίσουν τη δυστυχία παιδιών σε ζώνες σύγκρουσης, υπάρχει κίνδυνος παραπλανητικής αναπαράστασης, στερεοτυπικών απεικονίσεων ή «αισθητικοποίησης» της ανθρώπινης οδύνης. Τέτοιες απεικονίσεις

μπορούν άθελά τους να αλλοιώσουν την πραγματικότητα, να μειώσουν την ενσυναίσθηση και να πλήξουν την αξιοπιστία καμπανιών συνηγορίας.

Η περίπτωση του Ισπανικού Ερυθρού Σταυρού αναδεικνύει έναν πιο δομικό κίνδυνο: αν τα γεωχωρικά δεδομένα εκπαίδευσης αποκλείουν συστηματικά χαμηλού εισοδήματος ή αγροτικές περιοχές με ελλιπή δεδομένα, οι συστάσεις του μοντέλου για έργα αναδάσωσης θα διαιωνίσουν ανισότητες, ευνοώντας περιοχές με καλύτερη τεκμηρίωση. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, ηθικές αστοχίες στον σχεδιασμό δεδομένων και στην εκπροσώπηση μπορούν να διαβρώσουν τη δημόσια εμπιστοσύνη και να εντείνουν τις ανισότητες που οι ΜΚΟ επιδιώκουν να μειώσουν.

Στρατηγικές μετριασμού

- Διαφάνεια: σαφής επισήμανση κάθε περιεχομένου (οπτικού ή κειμενικού) που είναι παραγόμενο/υποβοηθούμενο από ΤΝ.
- Υποχρεωτική ανθρώπινη επαλήθευση: κανένα περιεχόμενο ΤΝ να μην δημοσιεύεται χωρίς ανασκόπηση και έγκριση από άνθρωπο που κατανοεί την αποστολή και τις ηθικές αξίες του οργανισμού.
- Συμμετοχή κοινότητας: επικύρωση των insights που παράγει η ΤΝ με τοπική γνώση και ανατροφοδότηση ενδιαφερομένων, όχι αποκλειστικά με βάση τα δεδομένα.
- Τακτικοί έλεγχοι δεδομένων (data audits) ώστε να εντοπίζονται και να μετριάζονται μεροληψίες στα datasets και στα μοντέλα.

5.4.3 Σενάριο 3: Αξιοπιστία, ασφάλεια και βλάβη (κίνδυνος λανθασμένης συμβουλής)

Ενδεικτικές περιπτώσεις: Opportunity International (chatbot με πιθανώς επιβλαβείς αγροτικές συμβουλές) · International Rescue Committee (IRC) (εκπαιδευτικό chatbot με ακατάλληλες απαντήσεις).

Ανάλυση κινδύνου

Το σενάριο αυτό αποτελεί άμεση παραβίαση της αρχής «Μη προκαλείς βλάβη» (Αρχή 1). Στην περίπτωση Opportunity International, μια λανθασμένη σύσταση σχετικά με χρήση φυτοφαρμάκου θα μπορούσε να καταστρέψει το εισόδημα μιας οικογένειας. Στην περίπτωση του εκπαιδευτικού chatbot της IRC, μια ακατάλληλη απάντηση προς ένα τραυματισμένο παιδί θα μπορούσε να προκαλέσει ψυχολογική επιβάρυνση και να υπονομεύσει την ανθρωπιστική αποστολή. Τέτοια λάθη δείχνουν ότι τα κέρδη αποδοτικότητας δεν μπορούν ποτέ να δικαιολογήσουν το ανθρώπινο κόστος της βλάβης.

Στρατηγικές μετριασμού

- Υποχρεωτική ανθρώπινη επίβλεψη για κάθε αλληλεπίδραση με ωφελούμενους.
- Αγκύρωση των συστημάτων ΤΝ σε επαληθευμένες, εγκεκριμένες από ειδικούς πηγές ώστε να μειώνεται παραπληροφόρηση/«παραισθήσεις». Π.χ. στο έργο της Opportunity International, το chatbot περιορίστηκε σε δεδομένα επικυρωμένα από το Υπουργείο Γεωργίας του Μαλάουι.
- Σαφή όρια πεδίου εφαρμογής: τα συστήματα να παραπέμπουν σε ανθρώπινους ειδικούς όταν τα ερωτήματα ξεπερνούν καθορισμένα όρια κινδύνου ή πολυπλοκότητας.

- Συνεχής παρακολούθηση και feedback loops για έγκαιρο εντοπισμό ηθικών παραβιάσεων, ενημέρωση αλγορίθμων και επανεκπαίδευση πριν προκληθεί βλάβη.

Συμπερασματικά, οι παραπάνω περιπτώσεις υπογραμμίζουν ότι η υπεύθυνη ενσωμάτωση ΤΝ δεν είναι μόνο τεχνικό ή νομικό θέμα, αλλά βαθιά ηθικό. Τα μαθήματα από Fundació ONCE, Save the Children, Ισπανικό Ερυθρό Σταυρό, Opportunity International και IRC δείχνουν ότι η εμπιστοσύνη - το πολυτιμότερο κεφάλαιο μιας ΜΚΟ - εξαρτάται από το πόσο προσεκτικά ευθυγραμμίζεται η τεχνολογία με ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ισότητα και λογοδοσία.

5.5 Υπεύθυνες προμήθειες: Πρακτικές λίστες ελέγχου

Οι μικρές και μεσαίες ΜΚΟ είναι απίθανο να αναπτύξουν δικά τους μοντέλα TN· συνήθως θα τα προμηθευτούν από προμηθευτές ή θα χρησιμοποιήσουν δωρεάν/δημόσιες εκδόσεις υπαρχόντων εργαλείων. Αυτό εισάγει έναν «διανυσματικό κίνδυνο προμηθευτή» (supplier risk vector): μεγάλο μέρος της ηθικής ευθύνης ξεκινά τη στιγμή που επιλέγετε ποια τεχνολογία θα υιοθετήσετε.

Με άλλα λόγια, ο ηθικός κίνδυνος δεν εμφανίζεται μόνο κατά την ανάπτυξη· είναι ενσωματωμένος και στις αποφάσεις προμήθειας. Η επιλογή ενός κακώς διακυβερνώμενου, αδιαφανούς ή μη συμμορφούμενου εργαλείου TN μπορεί να εκθέσει μια ΜΚΟ σε ζημία φήμης, παραβιάσεις δεδομένων, καταγγελίες διακρίσεων ή παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κανονισμών ιδιωτικότητας.

Επομένως, οι ΜΚΟ πρέπει να αξιολογούν τους τεχνολογικούς εταίρους όχι μόνο με βάση τιμή, λειτουργικότητα ή δημοφιλία, αλλά και με βάση ηθική ακεραιότητα, πρότυπα προστασίας δεδομένων και διαφάνεια συμπεριφοράς του μοντέλου. Αυτό περιλαμβάνει έλεγχο αν ο πάροχος τηρεί αναγνωρισμένα πρότυπα (π.χ. EU AI Act, Αρχές ΟΟΣΑ για TN, ISO/IEC 42001 για συστήματα διαχείρισης TN) και αν δείχνει δέσμευση σε δικαιοσύνη, ανθρώπινη επίβλεψη και λογοδοσία δεδομένων.

Η ενότητα παρουσιάζει δύο πρακτικά εργαλεία για υπεύθυνες προμήθειες:

- 1) **Εσωτερική λίστα αυτο-αξιολόγησης** (πριν αναζητήσετε εργαλείο), που εστιάζει στην ετοιμότητα της ΜΚΟ, στη διακυβέρνηση και στην ωριμότητα δεοντολογίας δεδομένων.
- 2) **Εξωτερική λίστα ελέγχου προμηθευτή** (audit) κατά τη διαδικασία προμήθειας, που αξιολογεί ηθική, νομική και τεχνική συμμόρφωση του παρόχου ή του προϊόντος.

Οι λίστες μπορούν να εφαρμοστούν σε κάθε λύση TN (από τη βιβλιοθήκη AI-NGO HUB ή αλλού) και στοχεύουν να ενδυναμώσουν τις ΜΚΟ να κάνουν ενημερωμένες, διαφανείς και αξιακά ευθυγραμμισμένες επιλογές, ώστε τα εργαλεία που υιοθετούν να ενισχύουν - και να μην υπονομεύουν - την αποστολή και τη δημόσια εμπιστοσύνη.

Πίνακας 5.5.1: Εσωτερικό πλαίσιο αξιολόγησης (πριν αναζήτηση εργαλείου)

Ο πίνακας βοηθά να διαπιστώσετε αν ο οργανισμός χρειάζεται πράγματι εργαλείο TN και αν είναι επαρκώς προετοιμασμένος να διαχειριστεί πιθανούς ηθικούς κινδύνους.

Πίνακας 5.5.1: Εσωτερικό πλαίσιο αξιολόγησης (πριν αναζήτηση εργαλείου)

Περιοχή αξιολόγησης	Κύριες ερωτήσεις	Η αξιολόγησή σας
Ορισμός προβλήματος	Ποιο είναι το συγκεκριμένο και επείγον πρόβλημα που προσπαθούμε να λύσουμε; Μπορεί να αντιμετωπιστεί χωρίς χρήση TN;	

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανakλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

Ευθυγράμμιση με αποστολή	Πώς υποστηρίζει άμεσα αυτό το εργαλείο την αποστολή μας; Το επιδιώκουμε απλώς για να φαινόμεστε «καινοτόμοι»;	
Αξιολόγηση κινδύνου	Χρησιμοποιώντας το εργαλείο (βλ. σενάρια 5.4): (1) Μπορούμε άθελά μας να βλάψουμε ωφελούμενο; (2) Μπορούμε να παραβιάσουμε ιδιωτικότητα; (3) Μπορούμε να ενισχύσουμε διακρίσεις;	
Ανθρώπινη επίβλεψη	Πού θα βρίσκεται η ανθρώπινη λήψη αποφάσεων στη διαδικασία; Ποιες αποφάσεις δεν θα αυτοματοποιηθούν ποτέ;	
Ικανότητα και πόροι	Έχουμε χρόνο, budget και τεχνογνωσία για να παρακολουθούμε ηθικά, να διαχειριζόμαστε και να εκπαιδεύουμε την ομάδα στη χρήση του εργαλείου;	

Πίνακας 5.5.2: Ερωτηματολόγιο ηθικού ελέγχου προμηθευτή TN

Ο πίνακας περιέχει σαφείς ερωτήσεις που πρέπει να γίνονται σε κάθε προμηθευτή λογισμικού. Αν ο προμηθευτής δεν μπορεί να δώσει καθαρές απαντήσεις (ή αρνείται), αυτό αποτελεί σοβαρή προειδοποίηση.

Κατηγορία		Κύριες ερωτήσεις προς τον προμηθευτή
Διαχείριση ιδιωτικότητα	δεδομένων &	1. Πού αποθηκεύονται τα δεδομένα μας (π.χ. εντός ΕΕ); Πώς διασφαλίζετε συμμόρφωση με GDPR; 2. (ΚΡΙΣΙΜΗ ΕΡΩΤΗΣΗ) Χρησιμοποιούνται τα δεδομένα μας (ή των ωφελούμενων) για εκπαίδευση του γενικού μοντέλου σας (π.χ. δημόσια έκδοση); 3. Μπορούμε να κάνουμε opt-out από χρήση δεδομένων για εκπαίδευση; 4. Τι τεχνικές κρυπτογράφησης και ανωνυμοποίησης εφαρμόζετε για προστασία ευαίσθητων δεδομένων; 5. Σε περίπτωση παραβίασης, ποιο είναι το πλάνο απόκρισης και σε πόσο χρόνο θα μας ειδοποιήσετε;
Μεροληψία, διαφάνεια	δικαιοσύνη &	6. Σε ποια datasets εκπαιδεύτηκε το μοντέλο; Πώς εξασφαλίζετε ποικιλία/αντιπροσωπευτικότητα (γλώσσες, εθνότητες, φύλο); 7. Μπορείτε να παρέχετε αποδείξεις ανεξάρτητου ελέγχου μεροληψίας/δικαιοσύνης; 8. Πώς διασφαλίζετε ότι το σύστημα δεν είναι «μαύρο κουτί»; Μπορείτε να εξηγήσετε βασικούς παράγοντες

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

	που οδηγούν σε μια απόφαση (π.χ. απόρριψη υποψηφίου);
Λογοδοσία & ιδιοκτησία	<p>9. Ποιος κατέχει την πνευματική ιδιοκτησία του παραγόμενου περιεχομένου (σε GenAI) ή του ίδιου του μοντέλου;</p> <p>10. Αν το μοντέλο προκαλέσει επιβλαβές λάθος ή «παραισθήσεις» (π.χ. δυσφημιστικό περιεχόμενο), ποιος φέρει νομική ευθύνη;</p> <p>11. Έχετε ειδικές ηθικές πολιτικές, εκπτώσεις ή υπηρεσίες για ΜΚΟ/μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς;</p>

5.6 Εφαρμογή του ηθικού φακού στη Βιβλιοθήκη Εργαλείων AI-NGO HUB

Σε αυτή την τελευταία ενότητα, περνάμε από τη θεωρία στην πράξη εφαρμόζοντας το ηθικό πλαίσιο στο βασικό παραδοτέο του έργου AI-NGO HUB, τη Βιβλιοθήκη Εργαλείων TN. Κάθε κατηγορία εργαλείων στη βιβλιοθήκη απαιτεί διαφορετική ηθική εστίαση, καθώς αντικατοπτρίζει διαφορετικούς κινδύνους και ευθύνες.

5.6.1 Κατηγορία 1: Διαχείριση έργων και έρευνα

Ενδεικτικά εργαλεία (από τη βιβλιοθήκη): Taskade AI, Asana AI, Trello AI, Zotero, Notion AI

Ηθική εστίαση: Ασφάλεια δεδομένων, πνευματική ιδιοκτησία, επίβλεψη προσωπικού

Εφαρμογή: Αυτά τα εργαλεία λειτουργούν ως «ψηφιακός εγκέφαλος» του οργανισμού, αποθηκεύοντας σχέδια έργων, ερευνητικά ευρήματα, λίστες ωφελούμενων και στρατηγικά έγγραφα.

Κύριες ηθικές ερωτήσεις:

1. Έχει ο προμηθευτής πρόσβαση σε ευαίσθητα στρατηγικά έγγραφα; (βλ. Πίνακα 5.5.2, Ερώτηση 2).
2. Όταν εργαλεία όπως το Asana χρησιμοποιούν TN για να «αναδεικνύουν κινδύνους», μπορεί αυτό να οδηγήσει σε μεροληπτική «ετικετοποίηση» προσωπικού/εθελοντών ως «υποαποδίδοντες», εισάγοντας ψηφιακή επιτήρηση;
3. Εργαλεία έρευνας όπως το Zotero προτεραιοποιούν συγκεκριμένες (π.χ. δυτικοκεντρικές) πηγές, περιορίζοντας άθελά τους τη ποικιλία και τη συμπερίληψη της ερευνητικής βάσης;

5.6.2 Κατηγορία 2: Επικοινωνία

Ενδεικτικά εργαλεία: Copy.ai, Jasper, Lumen5

Ηθική εστίαση: Εκπροσώπηση, αυθεντικότητα, αποδυνάμωση αποστολής (mission dilution)

Εφαρμογή: Αυτά τα εργαλεία παραγωγικής TN (GenAI) αποτελούν «φωνή» της ΜΚΟ - συντάσσουν emails, αναρτήσεις social media, αιτήσεις επιχορήγησης και βίντεο.

Ηθικές ερωτήσεις:

1. Έχουμε διδαχθεί από την περίπτωση Save the Children (Ενότητα 5.4); Η χρήση GenAI για ιστορίες/εικόνες ωφελούμενων μπορεί να οδηγήσει σε παραπλανητική αναπαράσταση, στερεότυπα ή ακόμη και εκμετάλλευση.
2. Αυθεντικότητα: αντανακλά το παραγόμενο κείμενο τη «φωνή» και τις αξίες της ΜΚΟ ή υπάρχει κίνδυνος παραπληροφόρησης μέσω «παραισθήσεων»;
3. Ανθρώπινη επίβλεψη (Αρχή 5): κάθε μήνυμα που παράγεται από GenAI πρέπει να ελέγχεται και να εγκρίνεται από άνθρωπο πριν δημοσίευση.

5.6.3 Κατηγορία 3: Fundraising

Ενδεικτικά εργαλεία: Kindful, Givebutter, Gravyty

Ηθική εστίαση: Ιδιωτικότητα δεδομένων, δίκαιη τμηματοποίηση, διαφάνεια

Εφαρμογή: Οι πλατφόρμες αυτές διαχειρίζονται και αναλύουν δεδομένα δωρητών - την «οικονομική ραχοκοκαλιά» των ΜΚΟ - συμπεριλαμβανομένων οικονομικών και προσωπικών πληροφοριών.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

Ηθικές ερωτήσεις:

1. Όπως στην περίπτωση United Way (Ενότητα 5.4), πώς διασφαλίζουμε την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών δωρητών;
2. Δικαιοσύνη (Αρχή 2): η τμηματοποίηση με ΤΝ (π.χ. «υψηλού δυναμικού δωρητές») ενισχύει άθελά της δημογραφικές ή γεωγραφικές μεροληψίες, χαρακτηρίζοντας ομάδες ως «λιγότερο πολύτιμες»;
3. Διαφάνεια (Αρχή 4): πρέπει τα αυτοματοποιημένα «εξατομικευμένα ευχαριστήρια μηνύματα» να δηλώνουν ότι γράφτηκαν με ΤΝ, ώστε να διατηρείται ειλικρίνεια και εμπιστοσύνη;

5.6.4 Κατηγορία 4: Ανθρώπινο Δυναμικό (HR)

Ενδεικτικά εργαλεία: Breezy HR, Workable

Ηθική εστίαση: Μεροληψία προσλήψεων (υψηλότερος κίνδυνος), αξιολόγηση προσωπικού

Εφαρμογή: Αυτά τα εργαλεία συχνά χρησιμοποιούν ΤΝ για προεπιλογή βιογραφικών, κατάταξη υποψηφίων και προγραμματισμό συνεντεύξεων.

Ηθικές ερωτήσεις:

1. Παραβιάζουν την αρχή Δικαιοσύνης και Ισότητας (Αρχή 2); Η έρευνα δείχνει ότι τέτοια εργαλεία μπορεί να εμφανίζουν συστηματική μεροληψία έναντι υποψηφίων με συγκεκριμένα ονόματα, σχολές ή διευθύνσεις.
2. Πώς μπορούν οι ΜΚΟ να αποφύγουν εργαλεία που υπονομεύουν - αντί να προάγουν - τους στόχους διαφορετικότητας και ένταξης;
3. Η λύση είναι στην Ανθρώπινη Επίβλεψη (Αρχή 5): ποτέ μην αποδέχεστε συστάσεις ΤΝ ως τελικές. Ένας/μία ειδικός/ή HR ή υπεύθυνος/η πρόσληψης πρέπει να εξετάζει ολόκληρη την δεξαμενή υποψηφίων, συμπεριλαμβανομένων όσων «φιλτράρισαν» οι αλγόριθμοι, ώστε να διασφαλίζεται δικαιοσύνη.

5.7 Συμπέρασμα: Διατήρηση εμπιστοσύνης και υπεύθυνη ενίσχυση αντίκτυπου

Η Τεχνητή Νοημοσύνη προσφέρει τεράστιο δυναμικό για αποδοτικότητα και αντίκτυπο στον τομέα της κοινωνίας των πολιτών. Όπως δείχνει ο οδηγός, η αυτοματοποίηση μπορεί να βοηθήσει τις ΜΚΟ να πετύχουν περισσότερα με λιγότερα, βελτιώνοντας λειτουργίες, αναφορές, επικοινωνία και fundraising.

Ωστόσο, το πολυτιμότερο κεφάλαιο μιας ΜΚΟ δεν είναι η τεχνολογία της - είναι η εμπιστοσύνη: η εμπιστοσύνη ωφελούμενων, δωρητών και κοινωνίας. Αυτή μπορεί να πληγεί εύκολα από ηθικές αστοχίες όπως επιβλαβείς συμβουλές, παραβιάσεις ιδιωτικότητας ή μεροληπτική εκπροσώπηση, όπως φαίνεται στις μελέτες της Ενότητας 5.4.

Το παρόν ηθικό πλαίσιο, που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του AI-NGO HUB, δεν είναι στατικός κανόνας αλλά αφετηρία για συνεχή διάλογο και δέσμευση. Η ηθική της ΤΝ δεν είναι checklist που «τελειώνει» και μπαίνει στο ράφι· είναι ζωντανή διαδικασία που εξελίσσεται μαζί με την τεχνολογία και απαιτεί

συνεχή μάθηση, περιοδικές αναθεωρήσεις και προσήλωση στο πλαίσιο διακυβέρνησης της Ενότητας 5.3.

Με συνειδητή ενσωμάτωση της ΤΝ με τρόπο που αντανακλά αποστολή, ηθικές αρχές και τις θεμελιώδεις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι ΜΚΟ μπορούν να αξιοποιήσουν την τεχνολογία για κοινωνικό καλό υπεύθυνα, διαφανώς και πάντα με σεβασμό στην εμπιστοσύνη των κοινοτήτων που υπηρετούν.

6. Μελλοντικές Ενημερώσεις: Πώς να παραμένετε ενημερωμένοι για τις εξελισσόμενες τεχνολογίες TN

Η ενσωμάτωση TN σε μια ΜΚΟ είναι η αρχή ενός ταξιδιού, όχι το τέλος. Η TN χαρακτηρίζεται από ταχεία εξέλιξη. Για να διασφαλιστεί η ανθεκτικότητα και η διαρκής αξία των επενδύσεων σε TN, ο οργανισμός πρέπει να υιοθετήσει έναν Κύκλο Συνεχούς Προσαρμογής.

Η ενότητα αυτή περιγράφει βασικές πρακτικές ώστε να διατηρείτε τη συνάφεια και να αξιοποιείτε νέες εξελίξεις πολύ πέρα από την αρχική ενσωμάτωση.

6.1 Πρωτόκολλο «Health Check» TN: προγραμματισμένη ανασκόπηση & αξιολόγηση

Το σχέδιο ενσωμάτωσης πρέπει να περιλαμβάνει τακτικούς ελέγχους των εργαλείων TN που έχουν υιοθετηθεί, ώστε να αποφεύγεται τεχνολογική απαξίωση. Η συνεχής επαγρύπνηση είναι αδιαπραγμάτευτη για διαρκή αποτελεσματικότητα. **Παράδειγμα πρωτοκόλλου «AI Health Check»:**

Συχνότητα	Ενέργεια / Εστίαση	Λειτουργικός στόχος
Τριμηνιαία	Κατάσταση «υγείας» προμηθευτή εργαλείου και	Επαλήθευση συνεχούς παροχής υπηρεσίας: οι πάροχοι ενημερώνουν τακτικά, παρέχουν security patches και τεχνική υποστήριξη. Η έλλειψη επικοινωνίας του προμηθευτή είναι δείκτης αστάθειας.
Τριμηνιαία	Επαναβαθμονόμηση απόδοσης	Επιβεβαίωση σταθερής αξίας: μετρήστε αποδοτικότητα έναντι αρχικών μετρήσεων (βλ. Κεφ. 3). Ελέγξτε αν στόχοι χρόνου/ακρίβειας επιτυγχάνονται ή αν «data drift» μείωσε απόδοση.
Εξαμηνιαία	Επανεκτίμηση κόστους-οφέλους	Εξασφάλιση αποδοτικότητας πόρων: ανασκόπηση ετήσιων κοστών συνδρομών/επεξεργασίας/συντήρησης. Αναζητήστε νεότερες, αποδοτικότερες ή πιο οικονομικές (συχνά open-source) εναλλακτικές που μπορούν να αντικαταστήσουν ακριβές λύσεις χωρίς εκτεταμένη επανεκπαίδευση.
Ετήσια	Στρατηγικός έλεγχος ευθυγράμμισης	Επιβεβαίωση συνέπειας με αποστολή: αξιολόγηση αν η «στοίβα» εργαλείων TN υπηρετεί τους στόχους, και αν οργανωσιακές αλλαγές καθιστούν κάποια εφαρμογή περιττή ή επιζήμια.
Συνεχής	Ρυθμιστική και ηθική ανασκόπηση	Μετριασμός κινδύνου συμμόρφωσης: παρακολούθηση νομικών εξελίξεων, ειδικά EU AI Act και GDPR. Αν ένα εργαλείο χαρακτηριστεί «υψηλού κινδύνου», ενεργοποιήστε άμεσα εσωτερικό έλεγχο και ενημερώστε checklists συμμόρφωσης.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

6.1.1 Επεξήγηση των στοιχείων του πρωτοκόλλου

Το Πρωτόκολλο AI Health Check έχει σχεδιαστεί ώστε να μετατοπίσει τον οργανισμό από αντιδραστικό troubleshooting σε προληπτική διαχείριση του οικοσυστήματος TN. Επιβάλλει πειθαρχία στην παρακολούθηση εξωτερικών τεχνολογικών και ρυθμιστικών μεταβολών.

- Τριμηνιαία συχνότητα - «λειτουργικός παλμός»: οι τριμηνιαίοι έλεγχοι εστιάζουν στην άμεση λειτουργικότητα και αξιοπιστία. Είναι κρίσιμο γιατί οι προμηθευτές μπορεί να ενημερώνουν, να αποσύρουν ή να αλλάζουν λειτουργίες «από τη μια μέρα στην άλλη». Ο έλεγχος προμηθευτή/εργαλείου είναι ζωτικός - εργαλείο χωρίς security updates αποτελεί μεγάλο ρίσκο δεδομένων. Παράλληλα, η επαναβαθμονόμηση απόδοσης εντοπίζει έγκαιρα πότε χρειάζεται αλλαγή ρυθμίσεων, επανεκπαίδευση ή αντικατάσταση.
- Εξαμηνιαία και ετήσια συχνότητα - «στρατηγική εικόνα»: οι λιγότερο συχνοί έλεγχοι εστιάζουν σε διαχείριση πόρων και στρατηγική κατεύθυνση. Η εξαμηνιαία επανεκτίμηση κόστους-οφέλους αναγνωρίζει ότι τιμές και δυνατότητες αλλάζουν γρήγορα. Ο ετήσιος στρατηγικός έλεγχος αποτρέπει το να συνεχίζετε να χρησιμοποιείτε εργαλεία απλώς επειδή έχουν ήδη ενσωματωθεί, επιτρέποντας έγκαιρη απόσυρση λύσεων που δεν υπηρετούν πλέον την αποστολή.
- Συνεχής ανασκόπηση - «ηθική ασπίδα»: η ρυθμιστική/ηθική παρακολούθηση δεν μπορεί να περιορίζεται σε σταθερό πρόγραμμα. Με δεδομένα ωφελούμενων και δημόσια εμπιστοσύνη, ο/η υπεύθυνος/η TN (AI Steward) πρέπει να παρακολουθεί ενημερώσεις. Οι ποινές μη συμμόρφωσης με GDPR ή μελλοντικές ρυθμίσεις μπορούν να βλάψουν σοβαρά φήμη και οικονομική σταθερότητα. Η συνεχής αυτή διαδικασία είναι η “ηθική ασπίδα” του έργου.

6.1.2 Προδιαγραφές και παρατηρήσεις

Το Πρωτόκολλο AICheck είναι ένα δομημένο πλαίσιο που έχει σχεδιαστεί για να διασφαλίζει ότι τα εργαλεία Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) σε έναν Μη Κυβερνητικό Οργανισμό (ΜΚΟ) παραμένουν αποτελεσματικά, ασφαλή, ηθικά ευθυγραμμισμένα και προσανατολισμένα στην αποστολή του οργανισμού σε βάθος χρόνου. Σε αντίθεση με εφάπαξ ελέγχους ή αντιδραστική αντιμετώπιση προβλημάτων, το πρωτόκολλο αυτό δίνει έμφαση στη συνεχή, πολυεπίπεδη αξιολόγηση, με στόχο τη διατήρηση της λειτουργικής αποδοτικότητας, την προστασία ευαίσθητων δεδομένων και τη στήριξη της στρατηγικής ευθυγράμμισης. Η εφαρμογή του βασίζεται σε τρεις συμπληρωματικούς κύκλους: τριμηνιαίο τεχνολογικό έλεγχο, ετήσιους στρατηγικούς ελέγχους και συνεχή αξιολόγηση αποστολής και κινδύνων.

Η τριμηνιαία ανασκόπηση είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της λειτουργικής ακεραιότητας των εργαλείων TN. Οι ΜΚΟ θα πρέπει να ορίσουν έναν Υπεύθυνο TN (AI Steward), είτε ως μεμονωμένο άτομο είτε ως μικρή διυπηρεσιακή επιτροπή, για την εποπτεία αυτής της διαδικασίας. Ο τριμηνιαίος έλεγχος διασφαλίζει ότι τα ίδια τα εργαλεία λειτουργούν βέλτιστα, ανεξάρτητα από τα ευρύτερα οργανωσιακά αποτελέσματα. Ο Υπεύθυνος TN (AI Steward) είναι ένα ορισμένο πρόσωπο ή μικρή ομάδα εντός του οργανισμού που φέρει την ευθύνη για την υπεύθυνη, αποτελεσματική και ηθική χρήση των εργαλείων Τεχνητής Νοημοσύνης. Στο πλαίσιο μιας ΜΚΟ, ο Υπεύθυνος TN διασφαλίζει ότι η υιοθέτηση της TN ευθυγραμμίζεται με την αποστολή του οργανισμού, λειτουργεί με ασφάλεια και αποδίδει μετρήσιμη αξία.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

Μετρήσιμα στοιχεία (ενδεικτικά):

1. **Κατάσταση προμηθευτή και εργαλείου:** επιβεβαιώστε ότι οι πάροχοι διατηρούν ενεργά τα προϊόντα τους, εκδίδουν πιστοποιητικά ασφαλείας και ενημερώσεις. Παρακολουθήστε για κενά επικοινωνίας, καθυστερήσεις ενημερώσεων ή αλλαγές ιδιοκτησίας. Αξιολογήστε τον οδικό χάρτη και τη συμβατότητα με συστήματα και μελλοντικές ανάγκες.
2. **Επαναβαθμονόμηση απόδοσης:** συγκρίνετε απόδοση κάθε εργαλείου με αρχικές μετρήσεις από το πιλοτικό πρόγραμμα πρόγραμμα (χρόνος, ακρίβεια, ικανοποίηση). Εντοπίστε data drift (αλλαγές στα δεδομένα εισόδου που μειώνουν ακρίβεια). Προσαρμόστε ρυθμίσεις, επανεκπαιδεύστε όπου είναι δυνατό ή αντικαταστήστε λύσεις που υποαποδίδουν.
3. **Αναδυόμενες εναλλακτικές:** παρακολουθήστε την αγορά για νεότερες λύσεις που προσφέρουν καλύτερη απόδοση, χαμηλότερο κόστος ή νέες δυνατότητες. Η ενημέρωση ανοιχτές πηγές και νέες εμπορικές λύσεις αποτρέπει «κλειδωμά» σε υποβέλτιστα συστήματα.

B. Ετήσιος στρατηγικός έλεγχος ευθυγράμμισης

Πέρα από την τεχνική λειτουργικότητα, είναι κρίσιμο να αξιολογείτε αν τα εργαλεία TN παραμένουν ευθυγραμμισμένα με τους μακροπρόθεσμους στρατηγικούς στόχους. Ένας ετήσιος έλεγχος παρέχει αυτή τη «μεγάλη εικόνα»: αξιολογεί αν η τρέχουσα «στοίβα» TN υποστηρίζει τους στόχους, εντοπίζει επικαλύψεις ή εργαλεία που δεν χρησιμοποιούνται και επιτρέπει τεκμηριωμένες αποφάσεις για απόσυρση, ανακατανομή πόρων ή ενσωμάτωση νέων λύσεων.

Η ετήσια στρατηγική ανασκόπηση ενισχύει την αντίληψη ότι η υιοθέτηση της Τεχνητής Νοημοσύνης δεν αποτελεί μια καθαρά τεχνική άσκηση, αλλά έναν στρατηγικό μοχλό υποστήριξης της αποστολής της ΜΚΟ. Ενθαρρύνει τον προληπτικό σχεδιασμό, τη βελτιστοποίηση του κόστους και την ευθυγράμμιση με τους μακροπρόθεσμους στόχους.

Γ. Ενημέρωση αξιολόγησης κινδύνου

Η αξιολόγηση κινδύνου είναι δυναμική και συνεχής συνιστώσα της διακυβέρνησης TN. Οι ΜΚΟ πρέπει να επανεκτιμούν τακτικά ηθικούς και λειτουργικούς κινδύνους, ειδικά για συστήματα με ευαίσθητα δεδομένα ωφελούμενων. Ενδεικτικά: (α) ρυθμιστική συμμόρφωση (EU AI Act, GDPR), (β) ηθικοί κίνδυνοι (μεροληψία, ιδιωτικότητα, βλάβη), (γ) λειτουργικοί κίνδυνοι (σταθερότητα προμηθευτή, κυβερνοασφάλεια, ενσωματώσεις).

Η τακτική επαναξιολόγηση των κινδύνων διασφαλίζει ότι οι ΜΚΟ δεν εκτίθενται σε νομικές, ηθικές ή κινδύνους φήμης, προστατεύοντας τόσο τους ωφελούμενους όσο και την αξιοπιστία του οργανισμού.

Δ. Έλεγχος αντιστοίχισης με την αποστολή (Mission Match Review)

Τα εργαλεία TN πρέπει να αξιολογούνται συνεχώς ως προς την εξελισσόμενη αποστολή και το πρόγραμμα δράσης της ΜΚΟ. Για παράδειγμα, ένα εργαλείο για απόκριση σε καταστροφές μπορεί να μην είναι πλέον σχετικό αν ο οργανισμός μετατοπιστεί σε μακροπρόθεσμα εκπαιδευτικά *Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανakλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.*

προγράμματα. Αποφύγετε να «πιέζετε» εργαλεία σε ροές για τις οποίες δεν σχεδιάστηκαν - αυτό μπορεί να μειώσει ακρίβεια, να εισάγει μεροληψία και να δημιουργήσει αναποτελεσματικότητα. Ευθυγραμμίστε δυνατότητες TN με συγκεκριμένα, μετρήσιμα αποτελέσματα προγραμμάτων.

Η Αξιολόγηση Ευθυγράμμισης με την Αποστολή (Mission Match Review) διασφαλίζει ότι η υιοθέτηση της Τεχνητής Νοημοσύνης παραμένει προσανατολισμένη στην αποστολή και όχι στην τεχνολογία, ενισχύοντας την αρχή ότι η τεχνολογία οφείλει να υπηρετεί τους οργανωσιακούς στόχους και όχι να τους υπαγορεύει.

Ενσωμάτωση των κύκλων ανασκόπησης

Μαζί, οι τριμηνιαίοι, ετήσιοι και αποστολοκεντρικοί έλεγχοι δημιουργούν ένα πολυεπίπεδο σύστημα διακυβέρνησης: η τριμηνιαία εξέταση εξασφαλίζει καθημερινή αξιοπιστία, ο ετήσιος στρατηγικός έλεγχος ευθυγραμμίζει τα εργαλεία με μακροπρόθεσμους στόχους και η συνεχής αξιολόγηση κινδύνου/αποστολής προστατεύει ηθική ακεραιότητα και συνάφεια. Με τον συνδυασμό αυτών των κύκλων, οι ΜΚΟ μπορούν να: (α) διατηρούν αποδοτικότητα, (β) μειώνουν λειτουργικό/φημιστικό ρίσκο, (γ) εγγυώνται συμμόρφωση και προστασία δεδομένων, (δ) προσαρμόζονται γρήγορα σε καινοτομίες και αλλαγές προτεραιοτήτων.

Αυτή η δομημένη προσέγγιση παρέχει στις ΜΚΟ ένα προληπτικό πλαίσιο για τη **βιώσιμη διαχείριση εργαλείων Τεχνητής Νοημοσύνης**, επιτρέποντας στους οργανισμούς να μεγιστοποιούν τα οφέλη, να μετράζουν τους κινδύνους και να διατηρούν τη στρατηγική ευθυγράμμιση με τη βασική τους αποστολή.

6.2 Καλλιέργεια ανθρωποκεντρικής κουλτούρας αλφαριθμητισμού ΤΝ

Η ανάπτυξη ανθρωποκεντρικής κουλτούρας αλφαριθμητισμού ΤΝ είναι κρίσιμη ώστε οι ΜΚΟ να προσαρμόζονται αποτελεσματικά στο εξελισσόμενο τοπίο. Το προσωπικό πρέπει να εξοπλιστεί με μεταβιβάσιμες, τεχνολογικά-αγνωστικές δεξιότητες, αντί να εκπαιδεύεται μόνο σε συγκεκριμένες πλατφόρμες. Τέτοιες δεξιότητες επιτρέπουν άνετη συνεργασία με διαφορετικά εργαλεία καθώς εμφανίζονται νέα.

Κεντρικός άξονας είναι η προχωρημένη συγγραφή prompts (prompt engineering), που βοηθά το προσωπικό να διατυπώνει ακριβή, λεπτομερή αιτήματα και να λαμβάνει πιο ποιοτικές, «ανθρώπινες» εξόδους από μεγάλα γλωσσικά μοντέλα (LLMs). Εξίσου σημαντικός είναι ο κριτικός έλεγχος εξόδων: ικανότητα εντοπισμού μεροληψιών, πραγματολογικών ανακρίβειών και επαναλήψεων που εμφανίζονται σε περιεχόμενο ΤΝ. Η ανθρώπινη κρίση παραμένει κεντρική στην αξιολόγηση ποιότητας, ηθικής ακεραιότητας και ύφους.

Η ερμηνεία και οπτικοποίηση δεδομένων αποτελεί επίσης βασική δεξιότητα: βοηθά το προσωπικό να αλληλεπιδρά με insights που παράγει η ΤΝ, να εξετάζει κριτικά τα δεδομένα και να επικοινωνεί ευρήματα με σαφήνεια σε συναδέλφους, ενδιαφερόμενους και ωφελούμενους.

Δομημένοι μηχανισμοί ανταλλαγής γνώσης ενισχύουν την κουλτούρα. Για παράδειγμα, μηνιαία «AI Showcases» όπου εργαζόμενοι παρουσιάζουν εμπειρίες με νέα εργαλεία, μαθήματα και πρακτικές εφαρμογές, προάγουν τη μάθηση από ομοτίμους και τη συλλογική ιδιοκτησία της ενσωμάτωσης.

Η ενσωμάτωση αυτών των δεξιοτήτων επιτρέπει στις ομάδες ΜΚΟ να παραμένουν προσαρμοστικές, σίγουρες και ηθικά ενήμερες στη χρήση ΤΝ, ενισχύοντας αποδοτικότητα, αντίκτυπο και ανθεκτικότητα.

6.3 Πλαίσιο βιωσιμότητας γνώσης (μετά το έργο)

Η διατήρηση των οφελών ενσωμάτωσης ΤΝ απαιτεί σκόπιμο πλαίσιο που διατηρεί οργανωσιακή μνήμη, υποστηρίζει συνεχή μάθηση και διασφαλίζει λειτουργική ανθεκτικότητα. Το Πλαίσιο Βιωσιμότητας Γνώσης καθιερώνει δομές, ρόλους και πρακτικές ώστε ο Οδηγός Ενσωμάτωσης και η Βιβλιοθήκη Εργαλείων να παραμένουν χρήσιμα πολύ μετά τη λήξη πιλοτικών ή έργων.

Κεντρικό στοιχείο είναι ο ορισμός ενός/μίας Υπευθύνου Τεκμηρίωσης (Designated Documentation Custodian). Ο ρόλος μπορεί να αναληφθεί από συντονιστή IT, υπεύθυνο καινοτομίας ή άλλο κατάλληλο στέλεχος. Ο/η υπεύθυνος/η λειτουργεί ως επίσημος/η «θεματοφύλακας» της τεκμηρίωσης ΤΝ, ενημερώνοντας τον Οδηγό και τη Βιβλιοθήκη με ευρήματα από τριμηνιαίους ελέγχους, αξιολογήσεις πιλοτικών και ρυθμιστικές αλλαγές. Αυτό διατηρεί συνέπεια πρακτικών και βοηθά νέα στελέχη να αποκτούν γρήγορα πρόσβαση σε αξιόπιστη γνώση.

Δεύτερος πυλώνας είναι η ενεργή συμμετοχή στο ευρύτερο οικοσύστημα ΤΝ και κοινωνίας των πολιτών: φόρουμ, δίκτυα και κοινότητες τεχνολογίας. Η δικτύωση λειτουργεί ως «δυναμικό

συμβουλευτικό σύστημα», προσφέροντας έγκαιρη ενημέρωση για νέα εργαλεία, τάσεις και κινδύνους.

Τεχνικές επιλογές σχεδιασμού συμβάλλουν επίσης στη βιωσιμότητα. Όπου είναι δυνατό, συνδέστε εργαλεία μέσω ευέλικτων σημείων ενσωμάτωσης, όπως APIs. Η αρθρωτή (modular) αρχιτεκτονική επιτρέπει την αντικατάσταση ή αναβάθμιση υποσυστημάτων χωρίς να διακόπτονται οι ροές εργασίας, μειώνοντας downtime και προστατεύοντας τη συνέχεια των λειτουργιών.

Τέλος, το πλαίσιο προωθεί κουλτούρα συνεχούς μάθησης: τεκμηρίωση μαθημάτων, ανταλλαγή γνώσης σε εσωτερικά workshops ή showcases και περιοδική ανασκόπηση πρακτικών TN. Με τον χρόνο, αυτές οι πρακτικές καλλιεργούν οργανωσιακή ανθεκτικότητα.

6.4 Πίνακας σύνοψης Κεφαλαίου 6

Συστατικό	Στόχος	Κύριες ενέργειες	Αποτέλεσμα
Πρωτόκολλο Health Check	AI Διατήρηση αποτελεσματικότητας και αποφυγή απαξίωσης	Τριμηνιαία: κατάσταση προμηθευτή εργαλείου, επαναβαθμονόμηση· Εξαμηνιαία: κόστος-όφελος· Ετήσια: στρατηγική ευθυγράμμιση· Συνεχής: ρυθμιστική/ηθική ανασκόπηση	Ενημερωμένα εργαλεία, σταθερή αξία, συμμόρφωση, αποδοτικότητα κόστους
Τριμηνιαίοι έλεγχοι	Λειτουργικός παλμός	Έλεγχος ενημερώσεων προμηθευτή, παρακολούθηση ασφάλειας, επαναβαθμονόμηση έναντι αρχικής εκτίμησης	Αξιόπιστη λειτουργία, έγκαιρη ανίχνευση προβλημάτων
Εξαμηνιαίοι & ετήσιοι έλεγχοι	Στρατηγική επίβλεψη	Επανεκτίμηση κόστους-οφέλους, έλεγχος ευθυγράμμισης με αποστολή	Αποδοτική χρήση πόρων, ευθυγράμμιση στόχων, απόσυρση παρωχημένων εργαλείων
Συνεχής έλεγχος κινδύνου & ηθικής	Μετριασμός λειτουργικού/ρυθμιστικού/ηθικού κινδύνου	Παρακολούθηση GDPR, EU AI Act, μεροληψιών, κινδύνων ιδιωτικότητας	Μείωση κινδύνου συμμόρφωσης και φήμης
Ανθρωποκεντρικός γραμματισμός TN	Ενδυνάμωση προσωπικού με δεξιότητες προσαρμογής	Εκπαίδευση σε τεχνολογικά-	Αυτοπεποίθηση προσωπικού,

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανakλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

		αγνωστικές δεξιότητες, prompt engineering, κριτικό έλεγχο, ερμηνεία δεδομένων· μηνιαία AI showcases	καλύτερες αποφάσεις, διατήρηση επίβλεψης
Βιωσιμότητα γνώσης	Διατήρηση οργανωσιακής μνήμης και ανθεκτικότητας	Υπεύθυνος τεκμηρίωσης, αρθρωτή αρχιτεκτονική, ενεργή συμμετοχή σε εξωτερικό, οικοσύστημα, συνεχής μάθηση	Ενημερωμένοι οδηγοί, προσαρμοσμένες ροές, διατηρήσιμη επίδραση

Σύνοψη (recap):

1. **AI Health Checks:** τριμηνιαίες, εξαμηνιαίες και ετήσιες αξιολογήσεις για να διασφαλίζεται λειτουργικότητα, αποδοτικότητα και ευθυγράμμιση με στόχους. Η συνεχής παρακολούθηση καλύπτει ηθική και ρυθμιστική συμμόρφωση.
2. **Λειτουργική παρακολούθηση:** οι τριμηνιαίοι έλεγχοι εστιάζουν στην «υγεία» προμηθευτή, στην απόδοση εργαλείων και στο data drift, αποτρέποντας διακοπές και απαξίωση.
3. **Στρατηγική ευθυγράμμιση & αποδοτικότητα κόστους:** οι εξαμηνιαίοι και ετήσιοι έλεγχοι αξιολογούν μακροπρόθεσμα αξία, κόστη και «ταίριασμα» με την αποστολή, καθοδηγώντας αντικατάσταση ή απόσυρση παρωχημένων εργαλείων.
4. **Έλεγχος κινδύνου και ηθική εποπτεία:** συνεχής παρακολούθηση κανονισμών, ηθικών επιπτώσεων και λειτουργικών κινδύνων για προστασία φήμης και δεδομένων.
5. **Ανθρωποκεντρικός γραμματισμός στην ΤΝ:** εκπαίδευση σε μεταβιβάσιμες δεξιότητες (διαμόρφωση prompts, η κριτική αξιολόγηση των παραγόμενων αποτελεσμάτων και η ερμηνεία δεδομένων) ώστε να διατηρείται επίβλεψη και προσαρμοστικότητα.
6. **Βιωσιμότητα γνώσης:** πλαίσιο με υπεύθυνο τεκμηρίωσης, αρθρωτές (modular) αρχιτεκτονικές, συνεχή μάθηση και εξωτερική δικτύωση για διατήρηση οργανωσιακής μνήμης και προσαρμογή σε τεχνολογική εξέλιξη.

Συμπεράσματα

Η ενσωμάτωση της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ) στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) δεν αποτελεί απλώς μια τεχνολογική αναβάθμιση, αλλά μια θεμελιώδη μετατόπιση στον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι αποστολές, διαχειρίζονται τα δεδομένα και ενισχύεται το ανθρώπινο δυναμικό. Μέσα από τη δομημένη, σταδιακή προσέγγιση που παρουσιάζεται στον παρόντα οδηγό - από την ετοιμότητα και την επιλογή εργαλείων έως την πιλοτική υλοποίηση, την κλιμάκωση και τη συνεχή ανασκόπηση- οι ΜΚΟ αποκτούν έναν σαφή οδικό χάρτη για υπεύθυνη και βιώσιμη υιοθέτηση ΤΝ.

Το **Πρωτόκολλο AI Health Check** διασφαλίζει ότι η υιοθέτηση ΤΝ δεν σταματά στην υλοποίηση, αλλά εξελίσσεται μέσω πειθαρχημένων, περιοδικών αξιολογήσεων. Με τριμηνιαίους, εξαμηνιαίους και ετήσιους κύκλους ανασκόπησης, οι οργανισμοί μπορούν να διατηρούν λειτουργική αποδοτικότητα ενώ αντιμετωπίζουν προληπτικά ρυθμιστικές και τεχνολογικές αλλαγές. Το πρωτόκολλο αυτό μετατρέπει τη διαχείριση ΤΝ από αντιδραστική συντήρηση σε στρατηγική πρόβλεψη, διασφαλίζοντας ότι τα εργαλεία παραμένουν αποτελεσματικά και συμμορφούμενα με αναδυόμενα νομικά πλαίσια όπως το EU AI Act και ο GDPR.

Εξίσου κρίσιμη είναι η δέσμευση σε μια ανθρωποκεντρική κουλτούρα αλφαριθμητισμού ΤΝ. Όπως υπογραμμίζει ο οδηγός, η ισχύς της ΤΝ αξιοποιείται πλήρως μόνο όταν συμπληρώνεται από ανθρώπινη κρίση, δημιουργικότητα και ηθική επίγνωση. Η ανάπτυξη «AI-agnostic» δεξιοτήτων — όπως prompt engineering, data literacy και κριτική αξιολόγηση εξόδων — ενδυναμώνει το προσωπικό των ΜΚΟ να λειτουργεί όχι απλώς ως χρήστης αλλά ως ενημερωμένος «θεματοφύλακας» της τεχνολογίας. Με την ενθάρρυνση μάθησης από ομοτίμους μέσω εσωτερικών παρουσιάσεων και πρωτοβουλιών ανταλλαγής γνώσης, οι ΜΚΟ καλλιεργούν κουλτούρα καινοτομίας που βασίζεται σε λογοδοσία και κοινή εξειδίκευση.

Το Πλαίσιο Βιωσιμότητας Γνώσης ενισχύει περαιτέρω αυτή τη στόχευση, θεσμοθετώντας μακροπρόθεσμες πρακτικές μάθησης και τεκμηρίωσης. Ο ορισμός Υπευθύνου Τεκμηρίωσης διασφαλίζει ότι ο οδηγός και η Βιβλιοθήκη Εργαλείων ΤΝ παραμένουν «ζωντανά» έγγραφα, ενημερωμένα ως προς ρυθμιστικές αλλαγές και καινοτομίες του κλάδου. Η συμμετοχή σε εξωτερικά δίκτυα και συμμαχίες συνδέει τις ΜΚΟ με ένα ευρύτερο οικοσύστημα πρακτικών, επιτρέποντας έγκαιρο εντοπισμό τάσεων και συλλογική επίλυση προβλημάτων.

Τελικά, η επιτυχημένη ενσωμάτωση της ΤΝ στις ΜΚΟ εξαρτάται από την ισορροπία — ανάμεσα σε καινοτομία και ηθική, αυτοματοποίηση και ανθρώπινη επίβλεψη, αποδοτικότητα και ενσυναίσθηση. Τα πλαίσια που παρουσιάζονται εδώ προωθούν ένα μοντέλο υιοθέτησης ΤΝ που είναι προσαρμοστικό, διαφανές και ευθυγραμμισμένο με την αποστολή. Με αυτόν τον τρόπο, οι ΜΚΟ μπορούν να ηγηθούν με το παράδειγμα, δείχνοντας πώς η τεχνολογία μπορεί να υπηρετεί την ανθρωπότητα χωρίς να διακυβεύει τις αξίες της.

Ο οδηγός αυτός, που βασίζεται στις θεμελιώδεις δραστηριότητες και έρευνα του Erasmus+ έργου «Artificial Intelligence for Non-Governmental Organizations – Harmonizing Use Cases and Best Practices» (AI-NGO HUB), λειτουργεί ταυτόχρονα ως οδικός χάρτης και ως κάλεσμα για δράση. Καλεί τους οργανισμούς να περάσουν πέρα από τον πειραματισμό σε διαρκή, ηθική ενσωμάτωση, ώστε η

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού Ευρωπαϊκής Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτά.

ΤΝ να γίνει πραγματικός πολλαπλασιαστής δύναμης για το κοινωνικό καλό, ενισχύοντας την ικανότητα των ΜΚΟ να δρουν αποτελεσματικά, υπεύθυνα και συμπεριληπτικά σε έναν ολοένα και πιο ψηφιακό κόσμο.

Αναφορές

Οι παρακάτω αναφορές υποστηρίζουν την ανάπτυξη του παρόντος οδηγού και αντανακλούν τις προπαρασκευαστικές δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Erasmus+ έργου: «Artificial Intelligence for Non-Governmental Organizations – Harmonizing Use Cases and Best Practices» (AI-NGO HUB), αρ. 2024-2-DE02-KA210-ADU-000271579. Οι δραστηριότητες αυτές περιλάμβαναν: την κατηγοριοποίηση βασικών λειτουργιών ΜΚΟ (όπως έρευνα, οικονομική διαχείριση, εξωστρέφεια και επικοινωνία) ώστε να προτεραιοποιηθούν περιοχές όπου τα εργαλεία ΤΝ μπορούν να έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο· την έρευνα αγοράς και τον εντοπισμό σχετικών εργαλείων ΤΝ· τη συστηματική κατηγοριοποίηση αυτών των εργαλείων σύμφωνα με λειτουργίες ΜΚΟ· και τη δημιουργία μιας δυναμικής Βιβλιοθήκης Εργαλείων ΤΝ προσβάσιμης online και offline. Επιπλέον, αναλύσεις ροών εργασίας βασισμένες σε μελέτες περίπτωσης ΜΚΟ που υιοθέτησαν επιτυχώς εργαλεία ΤΝ ενημέρωσαν τον σχεδιασμό του Οδηγού Ενσωμάτωσης, συνδέοντας συγκεκριμένα εργαλεία με επιχειρησιακές διαδικασίες και παρέχοντας παραδείγματα αποτελεσματικής υλοποίησης. Συνολικά, αυτές οι προπαρασκευαστικές εργασίες έθεσαν τα θεμέλια για τον παρόντα Οδηγό Ενσωμάτωσης.

Πλήρης κατάλογος αναφορών (Α–Ζ)

Aggarwal, C. C., & Zhai, C. (2012). A survey of text classification algorithms. In Mining text data (pp. 163–222). Boston, MA: Springer US.

Alzada, I. (2024). Artificial Intelligence for Social Innovation: Beyond the Noise of Algorithms and Datafication. *Sustainability*, 16(19), 8638.

Buolamwini, J., & Gebru, T. (n.d.). Gender Shades study on facial recognition systems. Ανακτήθηκε από <http://gendershades.org>

Council of Europe. (n.d.). European Convention on Human Rights, Article 8. Ανακτήθηκε από <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/005>

European Union. (2016). General Data Protection Regulation (GDPR, 2016/679). Ανακτήθηκε από <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>

European Union Agency for Cybersecurity (ENISA). (2023). ENISA Threat Landscape 2023. <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2023.pdf>

International Committee of the Red Cross (ICRC). (n.d.). AI for Humanitarian Action: Human Rights and Ethics. Ανακτήθηκε από <https://www.icrc.org/en/document/artificial-intelligence-humanitarian-action>

Omdena. (2024, January 9). How NGOs can use AI effectively in 2025: Evaluate pilot projects, assess against predefined goals and metrics, then scale. <https://www.omdena.com/blog/how-can-ngos-make-the-best-of-ai-in-2024>

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2019). OECD Principles on Artificial Intelligence. <https://oecd.ai/en/ai-principles>

Padilla Vega, R., Sánchez Rivero, C., Ojeda Castro, A., & Vega Bosques, C. (2024). Harnessing inclusive innovation to build socially impactful AI: Embracing social impact, cultural diversity, and equity. *Issues in Information Systems*, 25(4), 442–454.

Stanford Social Innovation Review (SSIR). (n.d.). Recommendations for governance models in social innovation. Ανακτήθηκε από <https://ssir.org/>

UNESCO. (n.d.). Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. <https://www.unesco.org/en/artificial-intelligence/recommendation-ethics>

United Nations. (n.d.). Universal Declaration of Human Rights, Article 12. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

United Nations. (2021). Guidance on Human Rights and Artificial Intelligence. <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/guidance-human-rights-and-artificial-intelligence>

Zhao, Y., Boehmer, N., Taneja, A., & Tambe, M. (2024). Towards foundation-model-based multi-agent systems to accelerate AI for social impact.